

VAQIF SƏMƏDOĞLU

446
547

836441

UZAQ YAŞIL ADA

M.F. ƏSƏDOĞLU
ƏSƏDOĞLU

“ŞƏRQ-QƏRB”
BAKI-2004

*Bu kitab "Vaqif Səmədoğlu. Uzaq yaşıl ada"
(Bakı, Gənclik, 1999) nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır.*

Tərtib edən və redaktoru: **Nüşabə Babayeva-Vəkilova**

894.3611 - dc 21

AZE

Vaqif Səmədoğlu. Uzaq yaşıl ada. Bakı, "Şərq-Qərb", 2004, 264 səh.

Vaqif Səmədoğlu! Şeirlerini həmişə həsrətlə gözlədiyimiz, sevə-sevə oxuduğumuz bənzərsiz Azərbaycan şairi... Bugünkü ədəbiyyatımızda tənhalıq poeziyasını yaradan söz ustası kimi onun bir ayrı yeri var.

Vaqifin şeirləri ilahi ilə söhbətdir. İlahi ilə söhbət hər insanı, hər şairin işi deyil. Vaqif Səmədoğlunun tənhalığı məzmun etibarilə ilahi tənhalıqdır.

Oxuculara təqdim olunan bu kitabda şairin müxtəlif illərdə qələmə aldığı əsərlər toplanmışdır. Bu əsərlər əvvəli və sonu bilinməyən bir sədi. Mışıl-mışıl yatan südəmər körpənin, bir ömür yaşamış yaşlı bir insanın nəfəsi var onlarda. İnsan qulağının eşitmə həddlərini aşıb birbaşa o vqata keçir bu səs. *Qulaq asaq, dinləyək "burada bürküyə ilişib çıxma bilməyən" bu səsdə, "qərrib şərə dönmüş ana dilin sözlərini"...*

Bu şeirlərdə pıçıltı-pıçıltı açılan çiçəklərin səsi, nəfəsi, qürub çağının bənzərsiz rəngləri, uzaq, yaşıl bir adanın tənhalığı, Ay işığından könüllərə yol çəkən, müqəddəs "dərdin, kədərini özündən belə dostlarına, doğmalarına səadət yaratmaq" istəyən qərrib bir şairin sehrli dünyası var.

Gəlin, zeytun kölgəsinin sərinliyi hopmuş, uzaqlardan yol gələn bu qərrib nəğmələri birlikdə oxuyaq.

ISBN 9952-418-09-1

© "ŞƏRQ-QƏRB", 2004

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

**"Azərbaycan dilində latın qrafikası
ilə kütləvi nəşrlərin həyata
keçirilməsi haqqında"**

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı
ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına
hədiyyə edilir

ÖN SÖZ

Vaqif Səmədoğlu poeziyası haqqında söz demək çətin və məsuliyyətli bir işdir. Bunun üçün Vaqif şerinin “boyunu” görmək gərəkdir. Lakin “boyunun” hündürlüyü onu hərtərəfli, olduğu kimi görməyə imkan vermir. Bəlkə buna görədir ki, otuz beş ildir ədəbi tənqidimiz ona əməlli-başlı, düzgün ölçülü “don” biçə bilmir. “Ərköyün” hesab etdiyimiz Vaqif Səmədoğlu isə haqlı olaraq bu qısa, dar, əyri-üyrü biçilmiş “don”lardan otuz beş ildir ki, imtina etməkdə davam edir.

Vaqif Səmədoğlu şerimizə yaradıcılığa sovet hakimiyyətinin ilk illərində başlamış, repressiya dövrünün sıxıntısından çıxmış, stalinizm mənəşinin ağrısını görmüş böyük şairimiz Səməd Vurğunun öz içində boğduğu, güclə cilovladığı Azadlığı kimi gəldi. “Uşaq vaxtı həmişə arzulamışam böyüyəndə qoca kişi olum, heç kim mənə deməsin ki, onu eləmə, bunu elə”.

Vaqif Səmədoğlunun həyatını, yaradıcılıq yolunu az da olsa əks etdirən materiallarla tanışlıqdan sonra aydın olur ki, o, həyatda və yaradıcılıqda çox şeylərdən imtina edib, çox şeylərdən küsüb, qaçıb və çox şeyləri də yaxına buraxmayıb. Bəzən isə gücü ancaq özünü qorumağa çatıb. “Mən özümü ideologiyadan, cəynəyindən qoruya bilməmişəm. Bir də ideologiyamın pəncəsində qam tökülə-tökülə yazılan şeirlərdən...”

V.Səmədoğlunda bir dənə də olsun “yaralı” şeir tapmadıq. Bütün ömrünü şeirlərinin sağlamlığına, bütövlüyünə həsr edən müəllif deyir: “Öz vaxtında, öz dövründə çap olunmayan şeir bir qədər sonralar çap olunanda uduzur. Hətta ən lirik şeir də. O ki, qaldı üstündə ictimai yükü olan şeir, nə bilim sosioloji fikir daşıyan şeir”.

Məhz həmin bütövlük naminə Vaqif hətta ən zəruri məqamlarda belə ictimai-sosioloji yükü olan şeirlərini üzə çıxarmadı, əlində qayçı, bıçaq dayanmış sensorun – mövcud ideologiyanın xislətinə belə olduğu üçün başa düşürdü ki, onun şeirlərini yaralaya bilərlər. “Qorxurdum ki, Qlavlitdə mənə deyərler ki, bu cür yaz və mən də o cür yazmağa başlayardım. Öz içində sensorun yaranacağından qorxurdum”.

V.Səmədoğlu sevgisində, məftunluğunda, nifrət və qəzəbində, həsrətində heç kəsi təkrarlamadığı kimi heyretində də bənzərsizdir. “Elbrus dağı bir neçə dəfə uzaq, yaxın ətkələrindən görmüşəm. Gəl ki, heç bir heyret doğurmayıb içimdə, bütün obyektiv möhtəşəmliyi ilə gözlərimin qarşısında dursa da. Eləcə də okean, ucsuz-bucaqsız, milyon ağaclı meşə. Bunu heç bir ağlabatan səbəblərlə izah eləyə bilmərəm. Nəhənglik heç bir şey demir mənə. Ancaq çıpaq, seyrek yovşanlı Bəndovan düzünün Allahsız şoranlığında bir gün uzaqda duran tənha yulğunu alma ağacına oxşatmışam. Və sonsuz bir heyretə gəlmişəm. Burda, varlığma min illər boyu duz hopmuş, günəş nədi, bircə kibrit çöpü istisindən ağara bilən bu torpaqda alma ağacının bitməyəcəyini bilə-bilə! Şeri də bu dünyadamı, o dünyadamı belə görürəm... Ucsuz-bucaqsız şoran düzdə duran yulğun kimi. Ancaq hansısa möcüzə gücünə budaqlarında qıpqırmızı, şirə dolu almalar yetişmiş qurquru yulğun kimi. Ona da səhnədə baxmaq olmaz. Ona əl çalmaq günahdır. Alqışlar olan yerdə yulğunlar bar gətirmir”.

Şairliyi “ağır tale” kimi qəbul edən müəllif başibəlalı, keşməkeşli, ziddiyyətli bir tarixi olan millətin şairi olmağı daha dözülməz hesab edir.

V.Səmədoğlunun yalnız poeziyası deyil, xeyli pyesləri (“Bəxt üzüyü”, “Lotereya”, “Yayda qartopu oyunu”, “Yaşıl eynəkli adam”, “İntihar”, “Mamo kişinin yuxuları”, “Generalın son əmri” və s.), pirtçası (“Gürzəçöl yazıları”) da var. Bu isə daha geniş, əhatəli tədqiqatın mövzusudur. Özü də orada yeni, poeziyadakından fərqli bir Vaqiflə dərddləşmək gərəkdir.

Sonda isə hər iki Vaqifi – şair Vaqifi və dramaturq, nasir Vaqifi üz-üzə qoymaq yox, bir-birinin üstünə gəlmək və bərabər işarəsi qoyub hesablaşmaq, kəmiyyətini, çəkisini müəyyənləşdirmək lazımdır. Bax o zaman V.Səmədoğlu fenomenini dərk olunacaq. “Mənim bütün əsərlərim – dramaturgiyam da, poeziyam da bir Şeiridir. Və hələ bitməyib...”

Bitməyən şeir yolunda isə zəmanəsindən, millətinin bitib-tükənməyən dərdsərindən zinhara gələn şair yamanca darıxır və bu darıxmaq belasını da şair tələyinə yazılan cəzanın bir maddəsi hesab edir. Verdiyini müsahibələrindən birində – “Mən dünyanın axırının necə olacağını bilərəm” adlı söhbətində (1996-cı il) oxuyuruq:

“– Vaqif bəy, darıxırsınız?”

– Hər gün... Həmişə, 57 ildi. Hərdənbir darıxmıram.

– 57 il?

– Düz 57 ildi – anadan olduğum gündən.

– Nədən ötrü darıxırsınız?

– Nə bilim. Bəlkə Allahdan ötrü darıxıram. Həqiqətdən ötrü darıxıram. Hərdən gözəl yalandan ötrü darıxıram. Azadlıqdan ötrü darıxmışam. Özümdən bezikib darıxmışam. Elə şairin sənəti odu da. İş yeri darıxmaqdı, yazı masası tənhalıq”.

Şeirləri dünyanın bir çox dillərinə tərcümə olunan, misralarından biri – “Saxlayın yer kürəsini, mən düşmək istəyirəm” – Amerika kimi böyük bir ölkədə plakatlara yazılan şairimizi biz özümüz də oxuyub faydalanmalıyıq.

İrada Musayeva
filologiya elmləri namizədi

***

Mənim ünvanım:
Nəhayətsizlik.
Zaman.
Məkan.
Dünən,
bu gün,
və sabah.
Görünən,
görünməyən.
Eşidilən,
eşidilməyən
Qalaktika.
Günəş sistemi.
Yer kürəsi.
Torpaq.
Bir az Avropa.
Bir az Asiya.
Böyük ölkə.
Doğma yurdum
Azərbaycan.
Bakı.
Sakit bir küçə.
Ev dörd, mənzil otuz yeddi.
Otaq.
Üçbucaq masa.
Kağız və qələm.
Şeirler...

1962

***

Vaxtsız ölsəm,
çox yaşadı, deyin.

Vaxtsız öldü, deyin,
qoca ölsəm.

Bir il yatıb, ölsəm,
qəflətən öldü, deyin.

Uzun sürən xəstəlikdən sonra öldü, deyin,
qəflətən ölsəm...

1962

***

Yusifə

Bilirsiz qantel nədir?
Çuqundan tökülmüş,
Uzunbel səkkizə bənzər
əzələ bərkidən.
Mən bir dəfə
dünyanın ən ağır
qantelini qaldırdım:
telefon çağırdı məni,
götürdüm dəstəyi,
səs gəldi:
– Özünü ələ al,
öldü...
Qüvvəm çatmadı,
düşdü əlimdən
dünyanın ən ağır qanteli.

1962

***

Mən tez gəldim,
səndən tez.
Sənsizləndim.
Sənsiz
bir az gəzdim.
Gözlədim.
Göydə
bulud gözlədi.
Mənə göz elədi.

Bilmirəm indi,
gözler kimindi.
Bəlkə sənindi,
bəlkə mənimdi...

1962

***

İstini cırıldada-cırıldada
araba keçdi.
Sağında – dəniz,
solunda – ürəyim.
Bir araba da keçdi ömrümdən...

İlq, bomboz divarda
pəncərə söndü.
Sağında – başqa divar,
solunda – ürəyim.
Bir pəncərə də söndü ömrümdən...

Əlimi paltar asılan kəndirə uzatdım.
Qırılıb heyətə düşdü kəndir.
Sağında – torpaq,
solunda – ürəyim.
Bir kəndir də qırıldı ömrümdən...

Dördüncü barmaqda nişan üzüyü
parlayıb, söndü.
Sağında – başqa üzük,
solunda – ürəyim.
Bir üzük də parlayıb, söndü ömrümdən...

Özlüyümə gəldim ondan-bundan ayrılıb.
Şeir yazıb, atdım yeşiyə.
Sağında – ümidlərim,
solunda – ürəyim.
Bir şeir də yeşiyə atdım ömrümdən...

1963

***

MİN yerdən dənizə
gəmilər çıxır, ay ana,
Ürəyim darıxır.
Bilirəm, ay ana,
ürəyim bilir,
tapılmır bu müdhiş
dənizdə itən.
Bir qayıq da belə keçmir ömürdən...

1963

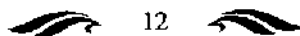
***

Səməni...
Evinə
bir ovuc torpaq
gətirib insan.
Şam yanır...
Enir masanın bayramlığına
bir ovuc səhər...
Azacıq
sönür kədən...

1963

***

Sabahdan axşamacan gözüm yolda.
Nə bir yoldaş gözləyirəm,
Nə qız gözü.
Nə kağıza yapışan söz,
nə də ki, bir bəxt.
Sabahdan gözüm yolda.
Nə bir günəş möhürləyən səhər,
nə də axşam imzası gözləyirəm.
Gözüm yorğun...
yorğanları qapanır...

Kimse yox,
heç kimi gözləmirəm.
Elə-belə...
İstəyirəm indidən
gözlərimi yol çəkməyə öyrədim.

Bəlkə lazım olacaq...
Sabahdan axşamacan gözüm yolda.
Gözləyirəm...

1963

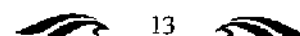
***

Dalğalanan saçların
valsa bənzəyir, ay qız.
Tel qıvrılır, qırılır,
fırlanır sonra.
Mənim saçlarım qara,
mənim saçlarım qalın,
ritmsiz saçlarım,
xalis "Yetim Segahı".

1963

***

Romada nəhəng kilsələr,
Bakıda iri gözlü,
balkonu sarmaşıklı bir qız var...
Nyu-Yorkda
Allaha çatmaq istəyən evlər,
Bakıda
siqaret tüstüsüylə dolu,
on dörd metrlik bir otaq var...

1963

***

Polyak qızı, yadımdamı o gecə,
Siqaretlər yanan kimi sönürdü,
Sən yaşayan üçmərtəbəli evə
Yer üzündə birçə küçə döndürdü?

Polyak qızı, yadımdamı o gecə,
Sənən dəniz kimi qalxıb-enirdi,
Tevtonların bayrağı tək divarda
Pan Yuzekin şalvarı yellənirdi?...

1963

***

Göy üzü yaşayırsa,
Qara buludla, maviliklə,
Yer üzü
Əməklə ya kələklə,
Mən də dolanıb,
Yaşayıram bəlkə,
Göy üzündən uça-uça,
Yer üzündən qaça-qaça...

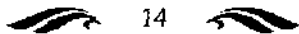
1963

***

Nazim Hikmətə

Öləndə neçə yaşın var idi sənin?
Neçə qış, neçə bahar görmüştün?

Öləndə
kimin saman sarısı saçlarının
qoxusunu eşitdin?

Torpağını gördünmü gözlərini yumanda?
Mavi gözlərinin səması indi yox.
Gecə çökdü gözlərinin səmasına.

Neçə ulduz söndü
mavi gözlərinin
qapanmış gecəsində?
İşıq bizə heç bir vaxt
çatmayacaq ulduzlar.
Öləndə neçə yaşın var idi sənin?
Yoxsa hələ doğulmamışdın?

1963

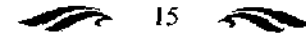
***

Ac, zahm, avara
vurnuxur meşədə canavar.
Meşə var – çox şükür!
Peşə var – çox şükür!
Var dişi canavar –
– eşq var – çox şükür!

Ac, zahm, avara
vurnuxur meşədə canavar.
Meşə var - çşələn!
Peşə var - dişlə!
Dişi var - kişilən!
Var xoşbəxtlikdən...

Ac, zahm, avara
vurnuxur meşədə canavar...

1963

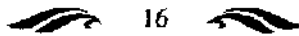

***

Nəyə hürürsən?
Kimə?
Adamlar keçir gülə-gülə
yanından.
Sənsə hürürsən
bu dünyaya
hər yandan,
Bəlkə yadına düşür
babanı didmiş canavarlar?
Nə olsun...
Canavar pəncəsindən çıxıb,
kim sağ-salamat qalar?
Nədən hürürsən,
kimi görürsən
qürub günəşi tək
qızarmış gözlərinlə?
Hürmə!
Böyükdür bu dünya.
Dilini kim duya?
Kim bilə?
Yalan deyilsən ki,
hürdüyün gəzsən dildən-dilə!
Səni necə başa salım...
hürmə,
qadan alım!
Şəhər yerində
qapmağa, hürməyə bir şey tapılmaz.
Lal dolan bir az.
Əvvəlin sonu
nə olacaq görərik,
lazım olsa, lap, hürərik.
Sən öz başına,
mən öz başıma...

1963

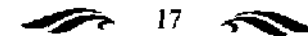
***

Əsrimizin on beş başlı əjdahası
Bakı - Moskva adlanan
on beş vagonlu uzun qatar
aparır səni məndən,
Tilsimləyəcək səni
Moskva adlanan böyük qəsrdə.
Doqquz nazirlik dağı'
doqquz ərizə gündüzü,
doqquz "hə-yox" gecəsi
aşıb, keçmək gərəkdir mənə.
Tilsimi qırıb,
səni görməkdən ötrü.
Əsrimizin on beş başlı əjdahası
aparır səni məndən...
Nə deyim mən sənə,
nə deyəsən sən mənə?
Ayrılıq nağılımın
ilk perron səhifəsi.
Nə deyək?
Sağ ol,
yoxsa
əlvida?
Yox!
Gəl, salam deyək,
Salam deyək Ayrılığa!
Salam verək Məsafəyə!
Qəmimizlə salamlışaq...

1963

***

Gecə yorğunluq kamerası ilə
yuxu çəkirim.
Lent
bəzən səhərə qədər
fırlanır.

Bəzən küçədə gedən
kiminsə qıvraq filmi
mənim lentimi qırır.
Ya pişik novellası,
ya da ki,
yumruqla çəkilən
gecə xronikası.
Filmim bəzən rəngli,
çox vaxt rəngsiz.
Yuxum bəzən isti,
bəzən soyuq.
Füzulini gördüm
bu gecəki filmimdə.
Salamladıq.
Ayrıldıq danışmadan.
O getdi öz yuxusuna.
Mən öz yuxuma...

1963

***

Üç səs eşitdim:
Qalın səs,
Orta səs,
Nazik səs.
Qalın sordu:
– Necəsən?
Orta sordu:
– Necəsən?
Nazik sordu:
– Necəsən?
Dedim:
– Elə belə!
– Elə belə.
– Elə belə...

1963

***

Orta sürətlə,
orta cürətlə
maşını sürmək...
Ölüme
bir az qalmış,
yavaş-yavaş,
tormozu basmaq...
Yox,
qarşısına qəflətən nəhəng,
bağlı darvaza çıxan
maşın tək
dayanacağam.
Oyanacağam
tormozların
ət kəsən
səsindən.
Yox,
qardaşım,
gec olacaq,
gec...

1963

***

Son gecədir bu gün yenə,
Sabah yenə son səhər,
Son yel dolur son yelkənə,
Qayıq üzür birtəhər...

Axırıncı ağacdır bu,
Əsir sonuncu külək,
Bağlayıb sonuncu yolu
Yenə sonuncu fələk...

İndi son küçə üstünə
Yağacaq son addımlar,
Yenə dönəcəklər tinə
Sapsarı son adamlar...

Doğulur sonuncu insan,
Sonuncu insan ölür,
Yenə son dəfə ağlayan,
Son dəfə gülən olur...

Xançal götürmə əlinə,
Düşməninə görsən əgər!
Son gecədir bu gün yenə,
Sabah yenə son səhər...

1963

***

Bu bulud
rəhmətlik nənəmə
oxşayır.
O bulud
qonşu küçədəki
qarayanız suçuya.
İnsanlar axır
bulud-bulud
göy üzündə.
Yaxımla,
yadla doludur
göy üzü də...

1964

***

İldırım çaxdı.
Diktator imzası tək möhkəm,
ümid kimi aydın və qısa...

Sonra yağış yağdı.
Yer üzünə axdı
göy üzünün artıq yükü...

Sonra bürkü...

1964

***

Bu külək
yer üzündə əsmiş, əsəcək
küləklərdən
ən qorxulusu deyil hələ.
Sarısından qorxduğum
küçə fanarının işığı
bir anlıq qorxudur,
qorxuların ən qorxulusu deyil hələ.
Qapınız bağlandı...
Ancaq bu qapı
bağlanan qapıların
ən qorxulusu deyil hələ...

1964

***

Keçir
əlləri cibində,
yaxası qalxmış günlər.
Köhnə və darısqal,
bir də
tabut kimi təptəzə evlər

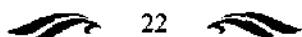
onları yola salır.
Günlər hara gedir?
Günlər bir küçəyə gedir ki,
səhisində
antikvar dükənləri olacaq.
Dükənlərdə Ümid,
vətən həsrəti satılacaq.
Metro stansiyalarında
yuxularımızın
pis reproduksiyaları asılacaq,
Günlər axır
körpüsüz ömrün içindən.
Quşlar oxuyur...
Nədən?
Keçir
əlləri cibində,
yaxası qalxmış günlər...

1964

***

Qoca Neyhauza

Otağında Şopen...
İndi gedin,
indi uzaqdan güdün,
son günümün
son nəfəsimi.
Bir də yaşamaq istəyən
insan həvəsini.
Bu kiçik noktyurn
səslənənədək,
mən də,
ömrüm də,
ikimiz də tək,

verib baş-başa,
yavaş-yavaş
yaşayacağıq yer üzündə.
Yer üzünün
titrəyən dizində...

1964

***

İndi ən qara fikirlərim
bağırsa telefon səsiylə,
qaldırmayacağam
son günümün dəstəyini.
Nə işdə,
nə evdə tapa biləcək
çarəsizlik məni.
Sevincdə gizlənmişəm indi!...

1964

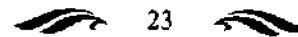
***

Ölümümə bir az qalmış
Darayacağam saçlarımı,
Təmiz, ağ köynək geyəcəm,
Ölümümə bir az qalmış.

Ölümümə bir az qalmış
Göy üzü mavi olacaq,
Buludlar köpük-köpük.

Məktub yazacağam sənə.
Sevirdim, sevirəm, sevəcəyəm
Deyəcəm,
Ölümümə bir az qalmış,
Ölümümə bir az qalmış...

1964

***

Fırlanır yallıda
kainat,
güneş,
torpaq,
insan,
ipdən asılmış paltarlar,
Çarli Çaplinin əsası...
Bir də mən...
Fırlanırıq, fırlanırıq yallıda.
Zurna-balaban səsi,
yallının musiqisi
çoxdan qurtarıb.
Amma biz yenə də
Fırlanırıq yallıda...

1964

***

Sabahdan yağış, yağış, yağış...
Qışda yağır,
qar üstünə yağır yağış...
Bağışla,
bağışla yadıma düşdün,
yağış yağanda...
Qar islanarkən düşdün yadıma...
Bağışla...

1964

***

Yorğun qol kimi
düşəcəksən bir gün
divarların yanına.
Gözləmə

əbəs yərə.
Allah da kiminləsə danışır.
Ömrünü ölümə qoy...

1964

***

Bu gün buludlar
sinədə qalmış söz kimi,
və o söz rəngindədir
bu gün hər yan.
Cavabsız ölmüş
sualların qəbristanlığıdır
başqa insan...

1964

***

Bir il keçəcək...
Mən adi
on beş vaxonlu
"Moskva-Bakı" qatarına minib,
cənuba gedəcəm.
Axtarmayacaq məni
Moskvada bir kəs belə,
yad etməyəcək məni
Moskvada bir səs belə.
Mən isə,
Bakıya aparacağam
bu yataqxananın sarı qapısını,
küçələrin pisini, yaxşısını.
Sənin təbəssümünlə dolu
dar otağımın havasını,
Bakı arzularımın Moskvasını...

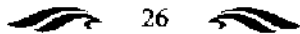
1964

***

Ətraf Rusiya, genişlik.
Kupelər dar.
Bakıya gecikir qatar.
Bir saat,
sonra iki,
uç saat indi.
Yol uzun...
Nə söhbət ürəkdən gəlir, nə oyun.
Şahmat fiqurları
həmişəkindən sapsarı.
Şahmat fiqurları tək
ora-bura qoyuruq
söhbət oyununda adamları...
Ətraf Rusiya, payız, palçıq.
Qatar gecikir,
insan dözüümü də yarımçıq.
Söhbət kəsilir.
Qanına girir oyun,
şah-şah,
piyada-piyada,
at-at.
Gecikir qatar indi beş saat.
Adamlar, səmişin yox,
məhbus kimi dilxor,
dərdli, ümitsiz.
Biz
indi
yolun tutduğu
vaxt yəhudisiyik.
Və atılmışıq,
toplaşmışıq bir yana.
On dörd vaqonlu
vaxt hettosuna...

1964

26

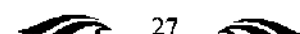
***

Sözlerini də,
ləhcələrini də,
unuda bilmirəm.
Yadımdan çıxıb bilərəm qanunların.
Başqa dillərin dənizinə
atsa bir gün məni
ömrün qəflət,
ömrün soyuq seli,
bir an belə unutmaram
kədərini,
sevincini,
ümidini.
Bir hissini də unutmaram, azəri dili...

1964

***

Yağış bütün meridian boyu
isladır vitrinləri,
dağıtmaq,
yuyub aparmaq istəyir birdəfəlik
küçələrimizi,
evlərimizi,
şöhərlərimizi.
Yağış kiməyə satır bizi,
ayırır bir-birimizdən.
Pəncərə qarşısında dirilərimizdən uzaq,
ölülərimizdənsə
uzaq olmaq istədiyimiz anda,
səkidən-səkiyə qaçan
insanları eşidirik yene.
Mənasız, islanmış
əski parçalarına çevrilir

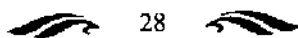
27

küçə boyu asılmış bayraqlar.
Yağışsa yağır,
yağışa nə var...
İldırım çaxır,
ışıqlanır bir anlıq
bütün dünya muzeylərindəki
batalya səhnələri.
Mənasız olur
özgə dilində oxunan duaların ümidi,
mınarələrin hündürlüyü,
konstitusiyanın beş-on maddəsi,
sevimli qadın iyi.
Gərəksiz olur atalar sözü,
indiki yağışın özü.
Küçələrdən gələn nəm və təptəzə hava.
Bütün meridian boyu islanır vitrinlər...
İslanır dəniz, küçələr, səslər, biz.
Bir gün
yaşamağa da qoymayacaq bizi təcrübəmiz...

1964

***

Qara, qabar, qaranlıq,
qarı qarğısı tək
yara salır bağrıma.
Ağır, qara çalma tək
qaranlıq qapanıb torpağın
yorğun-argın
başına.
Neçə vaxtdır
daraq dəymir
saçlarına torpağın.
Neçə vaxtdır
düşmür başı yastığa.

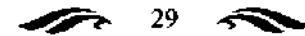
Neçə vaxtdır
darıxır
həsretiylə
yorğanım.
Yorğun...
Qara, qabar, qaranlıq
ağ hamar kəfən kimi
sarıyır bağrıma.
Allah barmaqarası
baxır torpağa.
Allah da yorğun...

1964

***

Evə tələsirəm...
Elə bil əsirəm,
Küçənin söyüş,
sərxoş,
oğru barmaqlı əlində.
Qorxudan deyilməyən
söz tək qaçırım.
Qaçıram aram-aram,
sürünə-sürünə.
Qaçmağım
kimin gözüne görünə?
Kimə görünə
gecənin küçə döşəməsinə
düşmüş iynə?
Və
damarla qaçan iynə tək
axıram otağıma.
Sancılıram yatağıma...
Yox olur hər yan.
Və iynə olmamaq,
qarmaq olmaq istəyirəm bu an.

1964

***

Mən sağ ikən
yox olsa Xəzər,
kəsilə qağayıların səsi,
silinsə qayaların kölgəsi...
Mən sağ ikən
barmağımdan üzük kimi
ömrümdən Xəzər çıxsın, Xəzər itə...
Neyləyəyəm,
neyləyəyəm
dəniz də getsə...

1964

***

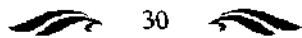
Ya gec, ya tez, bilirəm,
Bilirəm, gün gələcək,
Əllərimdən ümidlər
Çıxacaq ölcək-ölcək...

Ya gec, ya tez, bilirəm,
Düşüb səhnədən diri,
Divara söykənəcək
Tanış insan üzləri...

1964

***

Gedirəm.
Yox, qorxma,
əvvəlcə idarəyə dəyəcəyəm,
sonra Yusifgilə.
Qorxma,
sevincim də, kədərим də
çıxmayıb

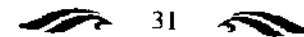

konstitusiyanın sərhədlərindən.
Kimdən, nədən gizlənim
evimizin divarları arxasında?
Mənim kimiləri
nə fitlə tuturlar,
nə itlə...
Qorxma,
idarəyə gedirəm.
Qulaq as,
laqeyddir şəhərin.
Gedirəm,
qorxma,
ölümdən tez gələr
bu gün də taksii...

1964

***

Böyük bir darvaza,
azan varmış kimi
zarıldayır.
Açılarda,
bağlananda.
Darvaza, zor darvazadır,
aça bilmirəm.
Darvaza, zor darvazadır,
qaça bilmirəm.
Zarıldayır,
açılarda,
zarıldayır,
bağlananda.
Sərin külək kimi
bir səs gəlir
arxasından darvazanın,
iti xaşçal kimi

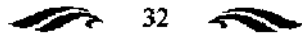

sancılır
yaxasına darvazanın.
Eşidirəm.
Darvaza, kiçik imiş,
zarıldamır.
Darvaza, küçük kimi
zingildəyir...

1964

***

Yer altından,
dəmir bellə,
min itmiş şəhər tapılır,
min sönmüş insan tapılır.
Doğru,
yalan tapılır.
Kəllə olmuş başlarda,
güllə olmuş daşlarda,
saxsı bardaqlarda,
daş yaraqlarda
oxunur keçən,
oxunur gedən...
Bu əsrdə tapılır,
yeni eradan övvəl,
gecə çağı çöldə itən...
Yer altının yer üzliüyü,
sınıq-sınıq,
qırıq-qırıq
qalxır üzə,
qalxır bizə...
Nələr yoxdu yer altında,
nələr gəzmir sirr atında?
Sümüklərin və daşların,
latın, azəri adları,

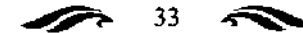
sümüyə,
daşa dönmüş,
zaman, dövrən saatları.
Sarı kəllə,
sümüklə kəllə,
quru kəllə
təbəssüm tək yumşaq əllə
sığallanır,
ağllanır...
Quru kəllənin önündə,
sümüklü təbəssümündə
adam bəzən özünü
diri, amma kəllə sanır...
Düşünürsən,
birləşirsən quru, sarı kəllənin
dövrənyə
günləriylə, anıyla.
Bəlkə içini yeyirsən,
bəlkə yalan deyirsən?
Lakin deyirsən:
– Kəllə, kəllə...
Günümüz pis gətirdi,
dövrəmiz nəş.
Kəllə, kəllə, kəllə,
yaxşı günlər olacaq bəlkə?
Bəlkə, bəlkə, bəlkə...

1964

***

Enir kağızın ağına
sətirlər.
Ürəyimin,
fikrimin kölgələri
sərindirmi?

1964

***

Bir əl...
On əl...
Min əl...
Əllər...
məni əllər boğacaq,
əllər, əllər doğacaq!

1964

***

İri,
mavi mamont idim,
yer üzünün buz ömründə...
O vaxt nə Koroğlu vardı,
nə Meri Pikford,
nə Ləmbəranski, nə Henrix Ford.
O vaxt
sağ yox idi,
sol yox idi.
İşıqforlu yol yox idi.
Buz...
Dəniz...
Yenə buz...
Soyuq idi...
İri,
mavi mamont idim.
İndi... fortepiano müəllimiyəm.

1964

***

Bu çinardan dar ağacı,
royalının taxtasından qış ocağı
quracaqlarsa...
Demək,
nəfəs almışam,
ömrüm boyu asılarkən...
Demək,
buz olmuşam,
ayaqlarımın altında Günəş basılarkən!...

1964

***

Qapqara gözləri
qıpquru ağacda,
daralmış şəhərlə
qaralmış şəhərlə
sürünür kor qoca.
Ağacda damcı-damcı
kor yağır küçəyə.
Ağacda damcı-damcı
kor yağır gecəyə...

1964

***

Çoban olsaydım əgər
məni yamacda
qoyunlar otardı.
Quşlar mənə atardı
ovçu olsaydım əgər.

Xançal olsaydım,
insan mənə batardı.
Xalq gecə bilib yatardı
gündüz olsaydım əgər.
İnsan olsaydım...

1964

***

Qoyunlar
qəssabı tanıyırlar.
Bir kişi
on beş bağın
qoyununu kəsirdi.
Qohumuna, dostuna,
nisiyəsinə, nəqdinə.
Qəssab gələndə,
bıçaq görünəndə,
qoyunlar dayanırlar,
yeri tappıldadırlar...
Tap...
Tap...
Tap...
Kabab,
qutab...
Tap...
Tap...
Tap...
Bir qara qoça
deyirdim asta:
– Qoyun olma, çıxış yolu tap...
Tap...
Tap...
Tap...

1964

***

Hər gün
səhər altıda,
– Süd! Süd! Süd! bağırrır
həyətdə kiminsə səsi.
Bu səhər
üşüyə-üşüyə
həyətdə düşdüm.
İstədim soruşam,
hardan tapır bu adam
səhər tezdən
bu cür qüvvətli səsi?
Nə boydadır zalımın nəfəsi,
böyük bir evi
səsiylə yuxudan qaldıra bilir?
Gördüm, qarındır,
gözlərindən yuxu tökülür...

1964

***

Düşdü paltarınla o gün parketə,
İctimai fikir, dövlət, gələcək,
O gün keçən kimi boş qaldı içim,
Qaraçı köçünün köhnə yeritək.

İndi Şüvəlandan keçən yolların,
Hamısı birləşib yanvara dönür,
Fəsilisiz illərə gedəcək indi,
İyunsuz, iyulsuz, avqustsuz ömür.

Kimə ağız açım, kimə yalvarım,
İndi Şüvəlandan Buzovnayadək?
Danışa bildiyim o az günlərdən,
Beş-altı söz qaldı, iki-üç köynək.

Gərəksiz, işlənmiş şeylər atılıb,
Bağlar arasının dar yollarına,
Dünya qulaq asır bu yay gecəsi,
Hasar qonşumuzun köksüz tarına.

Bilirəm, bu gecə nə olur-olsun,
Yuxuma yenə də atam girəcək,
Ulduzlar sayrışır vətən göyündə,
Ölən balıqların çırıntısı tək...

1964

***

Bir axşam taksidən düşüb payıza,
Bilmədik haraya, hayana gedək,
Dərin sularını qatıb dayaza,
Dəniz də bağlandı yay kinosutək.

Yağışın əlindən qaçıb bir күncə,
Dayandıq üzümüz qibləyə sarı
Yenə tapılmadı, payız gəlincə
Bağlı ümidlərin itmiş açarı...*

1964

***

Uşaqların
kağızdan бүkdüyü
qayıqlar tək dolansa arzularım,
qaçaram yer üzünün suyundan, nəmindən.
İstəsəm, qaçaram

özgə gözlərinin qəmindən,
qonşumuzun qara itindən,
arxadan səslənən milis fitindən.

Qaçaram
filarmoniya konsertlərinin ipəklərindən,
su qatılmış pivələrin köpüklərindən,
yumulan gözlərdən,
açılan dizlərdən,
içimi isidən
yumşaq nağıllardan,
evimizi basmış
köhnə jurnallardan.
Qaçaram sapı qırılan tosbəhlərdən,
dolu və boş qədəhlərdən,
məscidlərin əzanından,
kilsələrin zəngindən,
Nizami muzeyinin rəngindən.
Hər şeydən qaçaram mən.
Amma sənin gözlərindən...

1965

***

Dünən yığışb getsən də,
qaya rəsmləritək
köhnə gəldi mənə
dirşöklərinin
masanın tozunda qalmış yeri.
İki ağ ləkə.
İki yumru.
Sənsizliyimin
bərəlmış gözləri...

1965

*Mahnı mətni. Musiqisi Emin Sabitoğlunundur.

***

Oturub yer üzünün qapısında
karvanımı gözlədim.
Karvanımın yolunda
kəsildi meşələrim,
yox oldu.
Buludlarım gözlərimin qabağında
min şəkil aldı.
Qurumağa başladı dənizim.
Torpağımda
bir yandan evlər tikildi,
bir yandan söküldü.
Pərdə asdılar
gündüzümün qabağından.
Karvanımdan bircə gecəm
sağ-salamat gəldi çıxdı
yanıma.
İtirməyim deyə
gecəmi də,
özümü gecəmə bağladım,
günlərimin qandalıyla...

1965

***

Qışda dəniz,
qapısız, pəncərəsiz.
Qışda dəniz,
göy üzüylə əkiz.
Söyüd ağaclarını
evə götürmək istəyirəm qışda.
Baba olmaq istəyirəm
bu yaşda.

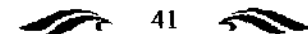
İnanıram qışda
insan ömrünün
xoş günlərlə dolduğuna.
İnanmıram, amma
gəmilərin
“doğur-doğur” olduğuna...

1965

***

Sürətləri bir,
sürətləri bir,
külək gözləyib,
fırlanarlar əlbir
yol dəyirmanları.
Bəzən bir ay hərəkətsiz,
bəzən gündə otuz dəfə
ora-bura dönə-dönə,
yaşayarlar yer üzündə
yel dəyirmanları.
Biri-birindən seçilməz,
onu-onundan.
Külək gələndə
bir yerdə çevrilər üzləri.
Amma bu birlikdə,
bu əlbirlikdə,
yer üzündə kim
tənhadır onlar qədər,
kim
onlar qədər küləklə bağlı,
küləkdən asılı?...

1965

***

Rənglənib tozla
pəncərənin şüşəsi...
Kimsə adını yazıb şüşədə,
barmağıyla tozu yara-yara.
Kimsə toz içində
vals oynayıb,
barmaq üstə, ora-bura,
insan var, toz var, neyləmək?
Silinəcək kirli əskiylə
pəncərəyə yapışan toz,
insan adı,
bir də toz üstə vals...
Axı
pəncərə təmiz olmalıdır,
axı
"Dünya bir pəncərədir,
hər gələn baxıb gedər..."

1965

***

Küləkli payız günündə
atılmış bağ evinin
qapısı tək
açılır, örtülür
ürəyim.
Barmağımla
günlərimin profilini çəkərəm
dünya pəncərəsinin
toz basmış şüşəsində...
Ay Allah,
heç olmasa
başımı sığalla!

1965

***

Neçə ay səfərsiz,
neçə ay bir sayaq
dolandım.
Xəstəliyindən xəbərsiz,
bədbinliyindən uzaq
dolandım.
Ayrılıq əfsanə deyil,
casusa,
milisə gərəksiz
beş-on ürək sırımıdır.
Ayrılıq
gözlərinə düz baxa bildiyim
yeganə,
yeganə dirimdir...

1965

***

Bu gün birinci dəfə
döydün ömrümün qapısını...
Açmadım.
Açacaqdım qapını
inadkar olsaydın azacıq.
Onda mən yazıq...
Endirib evimizdən
aparacaqdılar məni
Kommunist küçəsi ilə yuxarı.
Sonra burulacaqdılar
Anarla Yusifin təzə evinə sarı.
Sonra
silkələne-silkələne
sonuma gedəcəkdim
min tabut üzü görmüş qruzovikdə.

Mənasız olacaqdıq sən də, mən də...
Ancaq indi
yaşaya bilərik
müttəfiq kimi.
Çiyin-çiyinə, ümid-ümidə...
Ala bilərlər əlimdən
Buzovna qayalarını,
Xəzərin
sahildə quruyan qayıqlarını,
Abşeronun
doşaba üzüm əzən nazik ayaqlarını...
Əlimdən ala bilərlər
hər yeni günümün sonbeşikliyini...
Bircə səni
ala bilməzlər əlimdən,
ölümüm.
Səni
çıxara bilməz həyatımdan
nə zaman, nə insan.
Çiyin-çiyinə,
ümid-ümidə dolanaq.
Bu vaxt,
bu kədər,
bu otaq...

1965

***

Yer üzünə qan hoparkən,
ürəyin dərddən qoparkən,
göy üzünə,
buludlara bax!
Buludlar
pişik balalarına da
bənəyirimi, ay Allah?..

1965

***

O əyri xətt,
görümün yolun kəsən sərhəd,
“üfüq” adlanır.
Deyirlər,
yer üzü
orda qatlanır,
bir də
xəyal, arzu
ordan atlanır.
Azadlığı görür kimsə
əyri üfüqdə,
kimi məhəbbəti.
Ya da sadəcə,
soyuducuda bir kilo əti...
hərə bir üfüq görür,
hər kəsin öz üfüqü.
Bəzən doğma, bəzən yad,
üfüqlərsə milyard-milyard!
Gözlər sanı, gözlər qədər.
Gözlər sanı əyri sevinc,
gözlər sanı əyri kədər...
Bəzən
azadlıq axtarılan üfüqdə
qarı paltar yuyur, deyinə-deyinə.
Bəzən
məhəbbət gəzilən üfüqdə,
“dahi” nitqini məşq edir
nazir,
qara frakını geyinə-geyinə.
Qarıyla nazirin
üfüqbazlar nə vecinə?
Qarının gözləri
kirlə paltarların sayında,
nazirin düşüncəsi
məclisdə əleyhinə qalxacaq

deputat əlləri sayında.
İkisi də öz hayında...
İndi mən də,
bu uzun şəri yazıram,
damağında siqaret yanır,
uzaqdan məni də
kimse üfük sanır...

1965

***

Qapısında bir zəng var
hörümçək toru
basıb üstünü.
Otağında
bir cüt kreslo durur
biri it günündədir,
o biri təptəzə qalıb.
Pəncərəsinə
bir akvarium qoyub.
Beş-on balıq üzür
bulanıq suda.
hamısı öz işində, gücündə.

1965

***

Başqa bir qız da
var imiş
səndən başqa
yer üzündə, gülüm!
İndi ya sən öldür məni,
ya da mən səni...

1966

***

Eşitmişəm bu yay bağda,
bir danimarkalının
nağılıni oxuduğun yerdə,
pəncərəyə sərçə qonub.
Gözləri iki qara muncuq,
köksünün altı yupyumşaq...
Gözlərin dolub
birdən-birə.
Ağlamısan
o danimarkalının nağılıni
üzünə sıxıb.
Ağlamısan
yayın o istisində...

1966

***

Yolsuz, çıxırsız da
gedib bir yana
çıxmaq olar.
Amma hara?
Evlərin nömrəsinə baxa-baxa,
xəbər ala-ala
qabağından çıxan adamlardan,
axtarıb tapmaq olar
bir kəsi.
Amma kimi?
Əl-qolumu bağlayan
zəncir kimi
qırıp atmaq olar
ömrün ayıq günlərini,
gərəksiz olmuş andları,
ata-baba yurdunu

gözləri
şad xəbərə bənzəyən
bir qadın yolunda.
Amma necə?
Amma haçaq?
Amma niyə?

1966

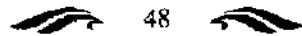
***

Sənin səhərdən axşama kimi oxuduğun
o qəribə, yumşaq, anlamadığım dildə mahnı
indi də,
bu gün də qulaqlarımda çalır.
Bu gözəl və təsəllisiz,
bu uzaq və təsəllisiz mahnının
özgə dilli sözləri
əzbər olub dilimdə, qulağımda...
Sənin səhərdən axşama kimi oxuduğun
o qəribə mahnı
vətən kimi uzaq,
vətən kimi yazıq,
vətən kimi sayaqdır, bir sayaq...

1966

***

Bu yol sənin, bu yol mənim...
Gəl belə ömür sürək.
Gəl yummayaq
bextimizin ağzını,
ömrümüzün də sözünü kəsməyə
danışdığı yerdə.

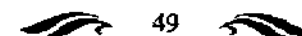
Peyğəmbərlik
nə sənə yaraşır,
nə mənə.
İstəsək də
əlimizdən gəlməz
bu Allahsız dünyada
Qoy yol çəksin gözlərimiz,
nəfəsimiz
boğazımızdan çıxana kimi.
Qoy min şeyə yozsuntar
doğulub
dünyaya gəlməyimizi!
Ancaq hələ ki,
qapımızın ağzında
yohərlənməyib
bizi o dünyaya
aparacaq atlar,
gəl başımızı aşağı salıb,
gedək öz yolumuzla.
O yol sənin, bu yol mənim...

1966

***

Güneş nədir?
İşığında
səni görmədiyim
bir ulduz.
Dünya nədir?
Sənin evinə aparən
bütün yolları bağlı
bir planet...

1966

***

Gör bir necə
ayrı saldı baxtımız bizi
meşə ağaclarından,
dağ otlarından,
çay daşlarından.
Allahdan
aldığımız ömrü
gör bir necə
payladığ insanlara!

1966

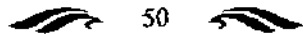
***

Bu gün
ləpədyəndə
qapqara məzuta bulanmış
bir qağayının
meyiti üstündə
xaç kimi dayanmışam.
Məzara da
bənzməyə başladım,
ana...

1967

***

İstidən qaçırım...
Amma nə evimizdə,
nə küçələrdə,
nə qohum, nə dost evində
yağış yağmır.

50

İstidən qaçırım...
Lakin bir damcı şəh belə yoxdur
gördüyüm üzlerin
üzərində.
İstidən qaçırım...

1967

***

Qağayını saymasaq
Allahla dəniz arasında
kimsə yox...

1967

***

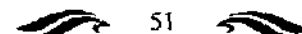
Aparır, mənə vaxt aparır,
Könlündən, əlindən qoparır,
Ay ana, gözlərim qapanır,
Gələrəm, qaranquş gələndə,
Bəlkə, bəlkə, bəlkə də...

Gələrəm, bu yaya gələrəm,
Yay ötsə, payızda gələrəm,
Nigaran qalmısan, bilirəm,
Gələrəm, durnalar gələndə,
Bəlkə, bəlkə, bəlkə də...

Çıxarlar dünyaya qatarlar,
Qatarlar min yerə çatarlar,
Hələki dünyada qatar var,
Gələrəm, vaqonlar ötəndə,
Bəlkə, bəlkə, bəlkə də...*

1968

*Mahnı mətni. Musiqisi Emin Sabitoğlunundur.

51

***

Bu ayrılıq dəniziylə
Səni aparən gəmi,
Yuxumdan keçdi bir gecə,
Moskvadan may kimi...

Ondan sonra küçə gördüm,
Getdim aptekə sarı,
O gün ilk dəfə səsləndi
Ömrün son akkordları...

Ömrün sonuna az qalıb,
Düz sayıramsa əgər,
Bəlkə beş il, bəlkə yüz il,
Bəlkə qapıya qədər...

1968

***

Ay Allah, kömək et mənə,
kömək et, ölümdən əvvəl,
Zuğulbayla
Şüvəlanın arasındakı
sahilin
əyrisini unudum.

Yadıma düşməsin
Moskva metrosundan
maya çıxmağım...

Ay Allah, kömək et,
kömək et, ölümdən əvvəl,
çixsın beynimdən
Füzulinin,
Pasternakın şeirləri

Unudum
atamla gəzdiyim hər yeri...
Kəsilsin
İçərişəhərdə eşitdiyim
qız toyunun qarmon səsi,
yox olsun gözlərimdən
öküzlərin
şaxtadan buxarlanan nəfəsi.
Ay Allah, kömək et mənə,
kömək et, ölümdən qabaq,
bir bulud da
papiros tüstüsünə, divə, Tolstoya,
bir də sənə oxşamasın göy üzündə.
Kömək et, unudum
sevimli valsın
son taktlarını...
Qoy ölümdən əvvəl,
yadıma düşsün
Varşava hettosunda oxunan
mahnıların bilmədiyim sözləri.
Qoy Praqadan götürülüb,
dünyada qoyulsun
Yan Qusun
gözləri əskiylə bağlanmış heykəli.
Qoy qulağımda olsun
xunveybinlərin səsi,
qoy əzilsin əlimdə
yumularkən gözlərim,
tapılmamış dərmanın reseptitək
Türkmənçay müqaviləsi...

Ay Allah, kömək et mənə,
kömək et, ölümdən əvvəl...

1968

***

Var – dövlətim
qalmadı ki, üstündə gözün olsun.
Mənə də qar qalmadı ki,
üstündə izin olsun...

1969

***

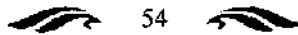
Məni bir günün içində
tutub,
hökmümü vermək olar.
Elə həmin gündə
küreyimi
dayamaq olar divara.
Di gəl,
min il,
yüz min il,
günbəgün,
aybaay, ilbəlil
güllələmək
lazım gələcək məni...

1969

***

Qaçdı dəniz, qaçdı səma bu axşam,
Quşların səsi də tək qoydu məni.
Üstümdə qalmayıb, sürünüb getdi,
Buludun yamaca düşən kölgəsi.

Soxuldu ömrümün səksəkəsinə,
Dəmir çəkmələrin ətkəsən səsi,

Əl-qolum zəncirle niyə bağlandı,
Taleyin vəkilsiz məhkəməsində?

Yağış da tərs kimi dəliyə dönüb,
Nə evlərə yanır, nə papaqsıza,
Bu nursuz suların keçib əlinə,
Dünya miyoldayır həyatımızda.

Hələ ki vaxt qalıb, utanma, nahaq,
Utanma mənimlə insan olmaqdan,
Söyüd budağından yazdığım şeir,
Qalacaq qəhrəman heykəli kimi.

Güneş baş götürüb qaçandan sonra,
Yumdum gözlərimi bağlamım deyə,
Nə xeyri olacaq min dəfə bağlan,
Qapısız bir evdə pəncərə kimi...

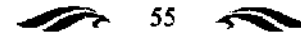
1969

***

Görürəm ot basır, toz-torpaq örtür,
Kimsəsiz sözlərin karvan yolunu.
Deyirəm, dediyim daşlara deyir,
Yayda kor quyuya düşən vedrətək.

Yuxumdan muradsız kəhərlər keçdi,
Yuxudan ayıldım göz qabağında.
Kim yazıb adımları çaldı dörd mıxla,
Fələk bağladığı qapının üstə?

Bilmirəm hardadır kələfin ucu,
İçimdə özünə kim yuva salıb?
Hələ ki gec deyil gərək öldürüm
Olduğum insanın əliylə məni.

Sözümü ağızda qoyma, ay Allah,
Allahsız bir kimsə yalan tutantək!
Bu meydan, bu şeytan, bu tütək səsi,
Bu da tənhalığın səlahiyyəti...

1969

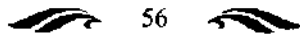
***

Ürəyi sözlə dolu
adam kimi öləcək,
yoxsa açıb tökəcək
içindəkiləri
bloknotum?
Qarğalar alacaq
başımın üstünü,
ya göyərçinlər?
Bu neçə min sözdən
hansı qalacaq
kimin yanında?
Bu son səhifəsiylə
sabahacan
bağlanacaq bloknotum,
ya əbədi?
Açılsa,
kim açacaq onu?
Xalqım,
düşmən,
ya meh?..

1969

***

Ay Allah,
al bu qələm,
bu da alınım!

56

Fikirleş,
tələsmə,
yaxşı bir şey yaz...

1969

***

Mən sənin
yer üzünə düşən
kölgələrini yığıb,
bir nəhəng,
qurama gecə tikmişəm özümə.

1969

***

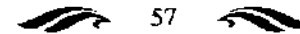
Bəlkə qorxmaq vaxtı çatıb?
Zavodların tüstüsüylə
Xaç çevirir sinəsində
Bakının titrəyən əli...

Ocağımız nədən söndü?
Kim tapdadı yolumuzu?
Bizi tapmaq asan şeydir,
Axtaran tapılmayacaq...

Qarayanız insanların
Doğulduğu bu yerlərdən
Gündə neçə qatar keçir?
Ürəyimdən nələr keçir...

Bu çiçəklər nədən soldu?
Kim söndürdü son çırağı?
Bizi görmək asan şeydir,
Görən göz tapılmayacaq...

1969

57

***

Ürəyimin qapısı
Səhərdən açıq qalıb,
Könlüm bu gün ruhumu
Qovub yollara salıb...

Dərd məni üstələyər
Sən dadıma çatmasan,
Aydınlığa çıxmaram
Sən qolumdan tutmasan...

Adaları dənizə
Deyirlər divlər atıb,
Məni bu tənhalığa
Kaş biləydim kim satıb...

Bu qaranlıq yollarda
Azıb itərəm, inan,
Bəxtimin tək şamını
Sən gəlib yandırmasan...

Dünya Günəşi içir,
Quşlar cənuba köçür,
Bu əbədi Günəşin,
Bu qayğılı quşların
Gözü qabağında bil,
Ürəyimdən bir nisgil,
Fəqət xoş fikir keçir.
İnanmırsansa, gəl bax,
Bu mən, bu sən, bu Allah!

1969

***

Svyatoslav Rixterə

İndi lap asta de, yorulub dünya,
Özü də tez qurtar dediklərini.
Ömrümüz bir yana, tale bir yana,
Unutma metroya gecikənləri.

Konsert qurtarandan sonra dön geri,
Gözlə hamı getsin, tək qal azacıq,
Bayaq ağladığım prelüdləri,
Get, oxu bu dəfə bomboş salona.

Söykən əyrisinə qara royahn,
Bax, boş sıralarda oturmuş dərdə,
Gözlərin yumulub öldüyün anda,
Diril gözetçinin addım səsindən.

Çıx böyük şəhərin yad gecəsinə,
Get taksilər duran evin yanına,
Maşın gələcən dayan dünyada,
Kimsəsiz məzarın başdaşı kimi...

1969

***

Ac qamına
yatdığım gecələrdə
məne bir ağızdan
lay-lay deyir
bütün ömrüm boyu yediyim
qoyunlar, toyuqlar, balıqlar.
O gecələr yuxuma
taxt-tacından düşmüş
padşahlar girir...

1969

***

Külək ağılıq eləyir küçələrdə.
Səs-səsə verib
şəhərin
bütün açıq qalmış qapıları.
Bu küləkdə, bu səsdə
kimi gözlədiyi qatarın
gecikməyindən qorxur,
kimi
ölüb-gedənlərinin
gələcəyindən...
Keşikdə duran
qarayanız milis serjantının
yadına
bir nar ağacı düşür.
Qırmızı ulduzlarla dolu
yaşıl bir səma...
Uzadır əlini oğlan
budaqlara sarı.
Ayılır röyasından
barmaqları küləyə dəyən kimi.
Divan tutur o gecə
qarayanız milis serjantı
olinə keçən oğru-moğruya.
Rəhmsiz yumruğa dönür
nara həsrət qalmış əl...

1969

***

Göl gedək,
yavaş-yavaş,
görək nə gəlir başımıza.
Yalquzaq canavarlartək
unudaq dəstənin,
sürünün nə olduğunu.

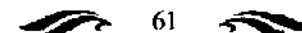
60

Acından ot yeyək,
daş gəmirək,
Allah rastımıza
ölü maral,
yaralı dovşan çıxaranacan!
Səksənək
yarpaq xışıltısından,
ürkək
kol qaraltısından.
Dalaq səksəkəli yuxuya...
Başımızın üstünü
ilk qış alanda
qoy düşsün yadımıza
doğma dəstəmiz,
baş-başa verib,
isinməyimiz.
Qoy düşsün yadımıza
dəstəylə basmarlayıb parçaladığımız
ceyranın ilıq qanı...
Ağlayaq.
Ulayaq.
Ölək.
Amma meşəmizin
hər tərəfini,
hər ağacını görək...

1969

***

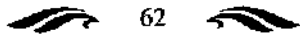
Sənin bir ahından
yüz min yel dəyirmanı
fırlanar...
Sənin barmaqların
Varyete səhnəsinə
lüt - çılpaq çıxmış
çöp kimi arıq
qız uşaqlandır.

61

Yetişməmiş qız uşaqları...
Sənin ahın, barmaqların
dağda təkənin ayağı altdan
qaçmış bir daş kimi
gəlir üstümə.
Bilirəm,
o daş
gicgahıma dəyəcək
əvvəl-axır.
Və mən öldüyüm anda
alışıb,
iki nəhəng məşələ dönəcək
təkənin buynuzları.
İşığa qərq olacaq
dünya başdan-başa.
Və o işıqda
görəcəksən getdiyimi.
Gedərkən çiyənilmə
şkafın üstündən
yərə saldığım
farfor balerinanın
qıntılarını...
Bir ah çəkəcəksən dərinədən.
O an
fırlanmağa başlayacaq
yer üzünün yel dəyirmanları.
Varyete səhnəsinə çıxacaq
barmaqların yenə.
Dirilib,
onlara qoşulacaq
farfor balerina.
Oynaya - oynaya
yüz min dəfə
adımı pıçıldayacaq sana...

1969

***

Azacıq sulanıb
hakimin gözləri,
dikilib onillik penceyinin
didilmiş qollarına.
Qulaq verib,
prokurorun nitqinə,
arabir həsrətlə baxır
qabağında oturmuş
cavan caniyə.
Onu cavan bir qızın,
dünya gözəlinin
evinde tutublar...

1969

***

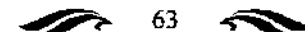
Buhadlar
restorandan
tezəcə çıxmış gürcülərtək
ağır, təmiz, mehriban.
Bağımız it günündə...
Meyvələr quru,
hovuz çatlaq,
quyu kor...

1969

***

Çörək pulu tutdu
ayın-günün qabağını.
Qara gün gəldi...

1970

***

Gün-güzəran
görünmür gözümə
gözlerim taleyimin
əlinə dikilən gündən.
Sən də səhər-axşam
deyirsən
yaşamaq lazımdır
İndi mənə.
İndi mənə
şeir yazmaq lazımdır,
yaşamaq yox...

1970

***

Neçə ağac
şikəst oldu bu qış
Əlsiz-ayaqsız
gəlib çıxdı yaza
meşələrin çoxu...
İndi yarpaqlar
uşaqlar kimi səli,
uşaqlar kimi təmiz.
Ötən qışdan xəbərsiz.

1970

***

Gəl, qoluma gir,
gedib bir baş çəkək
heyvanxanaya.

Sinəm sözlə dolub,
açıb demək istəyirəm sənə.
Üzünü...
qəfəsdə mürğü vuran
bir nəhəng aslana tutub...

1970

***

Yadıma salma, qurban olum,
bu gün ad günüdür.
Sənə bir şey
ala bilməyəcəyəm...
Bir kəsin də ömrünə
girmək qismət olmayıb mənə.
Hamının qapısı ağızda
dayana bilməşəm ancaq.
Sənin də.
Taleyim bu dünyaya
əliboş göndərib mənə...
Odur, yadıma salma,
qurban olum,
bu gün ad günüdür...

1970

***

Sevirəm deyən dodaqlara,
Günəşə baxan uşaqlara,
Dənizə çıxan qayıqlara,
Bir yağış yağır gecə, səhər.

Hər damlası bir çiçək, bir gül,
Bir arzu, bir söz,

Bir tale, bir bəxt gətirir,
Bəzən bir ümid, bəzən göz yaşı.
Gətirir bir çiçək yağışı.

Bir yağış yağır gecə, səhər,
Boyayır rənginə dünyanı,
Böyüyür sevinc, sönmür kədər,
Bir yağış yağır gecə, səhər...*

1970

***

Sinəmizdə
aha dönüb çıxacaq
bir xatirə də
tapa bilmirəm.
Ömrümüzdən
nə adalar,
nə ağ ilxı keçdi.
Bir dəfə də girmədik
qaraçı yuxusuna...

1971

***

Mənə bu gün
qocalmısan dedilər.
Öləcəyimi deməyin.
Mənə bu gün
Qocalmısan
dedilər...

1971

***

Nə daş qaldırdım,
nə at çapdım.
Nə bir yadı
azad insan edə bildim,
nə özümü.
Dünyaya baxmağa gəldim...

1971

***

Molla Pənah Vaqifə

Külək əsir bayram günü.
Bu gün.
Arabir parkdan
bir ölüvay orkestrin
səsini gətirir evimə külək.
Evimdə
pendir-çörəkdən savayı
heç nə yoxdur.
Bir də beş-on çimdik
Mokko qəhvəsi qalıb
dəmir qutunun dibində.
Bu gün gözlərim dikilib
bayraqlardan səkiyə düşmüş
ölü qartal qanadlarının
kölgəsinə...

1971

***

Yaz, yaz,
ən haram çörək də
acliqdan gözəli,
ən yavan çörək də

*Mahnı mətni. Musiqisi Emin Sabitoğlunundur.

ölümdən dadlıdır.
Hələ ki sözlə dolur sinə,
yastığa baş qoymaq günah,
həyatdan bezmək allahsızlıqdır.
Aç gözünü, bax,
gör bir nə qədər
məsafə var yer üzündə!
Aç gözünü,
dol, yaşa, gül,
yaz, boşal, öl...

1971

***

Hər axşam,
ilin bütün fəsillərində
rastıma çıxır bu adam.
Gözləri həmişə sönlük
yerişi xam,
əlləri əlacsız.
Elə bil indicə alıb
anasının
ölüm xəbərini.
Çiyində tabutla düşür
bu beş nömrə tramvaydan...

1971

***

O yay, hər gecə,
Bakının kimsəsiz küçələrində
bir marş çalınardı!
O səslənən kimi

Bayıldan Qaraşehərə qədər
hamı bilirdi ki,
mən, ...
dost-aşnadan ayrılıb,
sərxoş, müdrək bir niyyətlə
özümü asmağa gedirəm...
İndi bəzən,
əlüm ağır
bazardan geri dönəndə,
qapısı bağlanan kimi liftimizin,
yenə qəflətən səsə gəlir bir orkestr,
mavi marş çalınır.
Mavi marş çalınır
mən
onuncu mərətbəyə
qalxana kimi...

1971

***

Daha nədən,
kimdən yazım?
Qürbət elin vağzalında,
yarı ayıq,
yarı xoflu
mürgü vuran
zənci kimiyəm.
Cibimdə pul,
ürəyimdə vətən sözü,
gözlərimdə vətən özü,
öz üstümdə vətən gözü yox.
Aldanmıram, uymuram
neçə aydır, bəlkə il
pəncərə işığına,
Xəzər sahilindəki,

dildə ev dediyimiz
qapılı-pəncərəli
bu yalçın qayalara.
Neçə ildir Bakıda
gözümə dəymir mənim
rahat nəfəs alan kəs.
Bəlkə var,
Allah bilir,
kim bilir, bəlkə də var...
Baxıram, yorğun-yorğun
fırxırırlar arabir
arabadan açılıb
faytonlara qoşulmuş
bu əsilsiz yabılar...

1971

***

Gecə göy üzü ulduzlarla dolu.
Biri,
neçə min günəş boydadır
bəzi ulduzların.
Bəs niyə qərq olmurduq
onların işığına,
yanmırıq istisinə?
Uzaqdırlar, çox uzaq,
özgə dərdi kimi uzaq...

1980

***

Ürəyim yol çəkir bir közə dönüb,
Yollar da tərs kimi uzanıb, gülüm,
Yuxumdan hər gecə ilxılar keçir,
Bilmirəm nə olub, haradan bilim?
Belə getsə, sınaq quşların səsi,

Dənizin də səsi günbəgün batar,
Yubanma, əzizim, gəl qurtar məni,
Arxadan dərd çapır, qorxuram çatar.

Halıma yanan görək,
Səsin düşəndə yada,
Ötən günləri qoru,
Yaxşı bax, vermə bada,
Ayrılıq bir dənizmiş,
Sən uzaq, yaşıl ada...

Tez ol, xəbər yolla, görüm necəsən,
Gözlərin necədir, yerişin necə,
Yaman darıxmışam mən səndən ötrü,
Barı bir soraq ver, özün golinco.

Yerini bilmirəm, bilsəm gələrəm,
Könlünü alaram, sevərəm yenə,
Xəzərin köksündən qalxan dumana,
Qarı şanı büküb, gətirərəm sənə...*

***

Duman gölü bürüyər, suda üzər sonalar,
Üzümüzə hər yandan dəyər körpə nəfəsi,
Qorib bir nəğmə deyər mehin, qamışın səsi...

Səslər deyər: Sonalar,
Sonalar, ay sonalar,
Dünyada təzə nə var?
Yox olubmu həyatdan
Xoş sözə, etibara,
Eşqə həsrət qalan göz?
Yalnızlıqda dolan göz?
Sonalar, ay sonalar,
Dünyada təzə nə var?

*Mahnı mətni. Musiqisi Emin Sabitoğludur.

Duman göldən çəkilər, sulara işıq gülər,
Yenice çağlayanda şən yaşamaq həvəsi,
Qərrib bir nəğmə deyər mehin, qamışın səsi...

1982

***

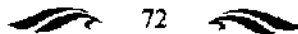
Bir kəsin
yadına düşmək
istəyirəm yaman,
bir kəsin yuxusuna girmək.
Sağlığımıza içilmək
istəyirəm yaman.
İstəyirəm
arzularımın
əlindən tutan,
xatirəmi
yerdən qaldıran olsun.
Bir kəsin gülüşünə,
birinin ahına
dönmək,
bir pəncərədə yanıb,
bir pəncərədə
sönmək istəyirəm yaman...

1982

***

Məni unut, unut,
yaddaşın da
bir yük olub ömrümə.
Təklində qalan
səsim,

*Mahnı mətni. Musiqisi Aydın Əzimindir.

doğrum, yalanım
özümə gərəkdir hələ.
Səndən çox
özümə gərəkdir
sənsiz qalmağım...

1982

***

Unutma,
bu gecə yerinə girəndə yum gözlərini,
yorğanı da lap başına çək ki,
zil qaranlığa batasan.
və orada
bir anlıq zülmətdə yadına sal məni.
Onda, orda görəcəksən ki,
az da olsa,
gözlərimdən işıq düşür üstünə...

1982

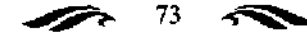
***

Bu dünyanın söz-söhbəti,
ikiüzlü həqiqəti.
gəlib qulağıma dolur.
Bu dünya şeir yazmağa
məne bu gün mane olur...

1982

***

Bu gün bir şeirim üstündə
Allah dayanıb ağlayıb.
Beş-on şeir də yazmaqçün
Məni hələ sağ saxlayıb.

Bu gecə qulaqlarıma
Qaranlığın səsi dəyib,
Yazılmamış şeirlərin
Ruhu bədənimi geyib.

Əllərimlə şeir yazır,
Neyinsə tərs iradəsi,
Kimsəsiz səhnədə qalxır
Ümidlərin ağ pərdəsi...

Çiynim yenə də söykənir
Evimizin divarına.
Bu günüm göz yaş tökür,
Uşaqlığın məzarına...

1982

***

İndi yalvar bu yolların
Döngəsinə, ayrıcına,
Bu yolların qırağını
Kollar basıb yana-yana.

Bu yollara çıxıb indi,
Hara dönəsən biryolluq?
Döngələri didilibdir,
Ayrıcları yoluq-yoluq.
Bir bahadır dizi üstə
Düşüb göz yaşını tökür,
Əlacsiz nağılların da
Dərdini uşaqlıq çəkir.

Bağımızda alma dəyib,
Ömrün budağını əyib,
Budaqların arasından
Gözümə bir ölüm dəyib...

1982

***

Bax, bu qara-boz buludlar,
göy üzünün bu günkü tutqunluğu
nə səsiylə, nə nəfəsiylə demir ki,
yağış yağacaq...
Bu göy üzünü kiminsə,
bəlkə neyinsə vəsiyyətidir
yazılıb başımızın üstündə,
gözlərimizin qarşısında tutulub...
Ancaq bir kəs bilmir
onu yazanın dilini.
Bütün sözləri tanış,
ahəngi doğma olsa da,
kimsə oxuyub deyə bilmir ki,
nə yazılıb bu gün göy üzündə,
kimin vəsiyyəti durub
gözlərimizin qarşısında.
Kim ölüb?
Bilmirik kimə ağlayacaq...

1982

***

Dağların səsi uzaq,
Evlərin eşiyi sazaq,
Hardasa həsrət gizlənib
Onu tapıb şerin yazaq.

Gedib ömür, nəyi qalıb,
Yad dənizdə lövbər salıb,
Bu kimsəsiz gecələrin
Könlünü bir şeir alıb.

Pəncərəmi duman tutub,
Harayına duman çatıb,

75

Bu gecə ay işığında
Neçə şerim mənsiz yatıb.

Ümid paslı, arzu seyrək,
Külək necə olsun dirək?
Bağda itən sözlərimə
Səhər erkən şəh düşəcək...

1982

***

Bu qayayla o qaya barışmaz,
o çayın səsi yaxın qoymaz özünə
bu çayın səsini.

Bu izlərin yiyəsi
dişlə-dırnaqla dayanıb
özü saldıği çığırın keşiyində...
Burda hər kəsin öz laylası olub,
hər kəs yırgalanıb öz beşiyində.
Burda bir günəş yanır
hamının başı üstündə,
ikincisi alışıb yansa,
bir kəs salamat qala bilməz burda.

Burda bir ürək dayanmaz,
o biri dayananda,
bir ayaq yorulanda,
yorulmaz o biri ayaq.

Bu mənzərəylə o mənzərə
barışmaz heç bir vaxt
və bir mənzərəyə
dönə bilməzlər birləşib.

Burda canlı yaşayır,
başqa canlı qoymaz yaxına,
bu dünya insanlarıdır,
insanın yox...

1982

76

***

Səsim yaralanıb düz ortasından,
Yaradan qan axır göylərə, yerə,
Səsimin qanına mən bulaşmışam,
Yarasıyla çıxmışam küçələrə.

Günlərim üzülüb ömürdən qopur,
Günlərim su kimi ölümə hopur,
Danışsam, sevgilim, çəkil o yana,
Səsindən qan damar ağ paltarına...

1982

***

Mənim bir pişiyim olacaq
yer üzündə ən yumşaq.
Bir kreslo tapılacaq oturmağa
dünyadan da geniş,
yer üzünün ən gözəl tütünüylə dolu
bir ingilis qəlyanı
ətirli tütüsüylə
bürüyəcək məni,
bir də nəhəng divar saati
duracaq gözlərimin qarşısında,
ömrümün
ən gözəl çağını
göstərə-göstərə...

1982

***

Üzünüzü divara tutun,
yer üzündəki heykəllər!
Qranitdən yonulmuş

77

bir at belinə
dipdiri,
totuq bir uşaq minib,
səyirdir qranit atı...

1982

***

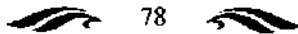
Yenə də uğuldadı beynim.
Yenə də...
Kimə,
nəyə gərəyəm, Allah?
Çoxmu qapı qalıb
bu ömrün koridorlarında?
Kor ölinde
fotoşəkil kimiyəm...

1982

***

Yorğun maral gözüne
benzəyən dəniz,
bir də hardansa
səhraya atılıb,
ağlayan su pərisi
düşdü yadıma.
Nəylə dolur,
ürəyim nəylə dolur?
İkicanlı dünya
həmişə müharibə doğur...
Bu gün yaman uzandı...
Uzaqda dan ulduzu,
Otaqda
neft lampası yandı...

1982

***

Gəlişinə lap az qalıb,
Cəmi ikicə saat,
Gəlmə, qurban olum, gəlmə,
Bu gün də məni aldat...

Unut verdiyin vədəni,
Ya da xəstələn yenə,
Ancaq gəlmə, qurban olum,
Sevinmək düşmür mənə...

Hər gün nəyisə gözləmək,
Ömür, gün dirəyimdir,
Mənim sevinc, məhəbbət yox,
Ayrılıq çərəyimidir...

1983

***

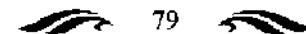
Bir yol görmədim dönməsin,
Bir şam görmədim sönməsin.
Allah mənə dil veribsə,
Niyə danışıb, dinnəsin?

Çiçək dərmək istəyirəm,
Dəniz görmək istəyirəm,
Mən də bir az bu dünyada,
Ömür sürmək istəyirəm.

Sinə dağlamaq üçünmüş,
Qapı bağlamaq üçünmüş,
Gülüşlə başlanan günün,
Səni ağlamaq üçünmüş...

Şimşək niyə göydə çaxır?
Çay neçin dənizə axır?
Yad gözü heç, öz gözlerim
Mənə hər gecə yad baxır...

1983

***

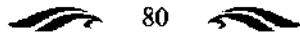
Bu günü,
bu günümü
bir kəs görmür xoşbəxtlikdən.
Bu gün, şükür,
göz qabağında deyiləm.
Gözlərdən uzağam
təkcə Niyarımın
fotosundakı gözlərdən başqa.
O da xoşbəxtlikdən
mənə yox,
qərənfilə qonmuş
kəpənəyə baxır...

1983

***

Bariş göz yaşınla, qaytar özünü,
Kədərdən ayrılıq ağırdır, ağır,
Addımla baxtının tozlu yoluyla,
Dar gündə köməyə ölümü çağır.

Cücərmək, gül açmaq kişilik deyil,
İndi erkəklikdir baharda solmaq,
Güneş yana-yana, işıq içində,
Təkbaşına sönüb, qaranlıq olmaq.

Ölüm qarşısında hər gün, həmişə,
Diz çöküb alçalmaq deyilmi həyat?
Ömür dediyimiz səhnəyə baxıb,
Ölümə əl çalmaq deyilmi həyat?

Qorxma yaddan çıxıb, unudulmaqdan,
Diri məzarıdır insan yaddaşı,
Ancaq şeir üçün yaşadır məni
Bu Yer küresinin torpağı, daşı...

1983

***

Xançahmın parıltısı qınında,
Yarımlın gözləri özgə yanında,
Simurq quşu bu gün qonub oxudu,
Aman, özgə damında, yar, damında.

Meşenin solunda, çayın sağında,
Çəmənin göyündə, qarın ağında,
Yarımlın izləri qalır, ay Allah,
Aman, özgə bağında, yar, bağında.
Burdan bir atlı keçdi gün batanda,
Quzular baş-başə verib yatanda,
Yarın ağ örpəyi göründü getdi,
Aman, özgə atında, yar, atında...

1983

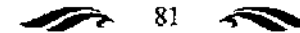
***

Yalan deyirlər,
yalan sözdür,
asanlıqla,
gülə-gülə
doğmayıb, yaratmayıb
öz musiqisini Mosart.
Bele asan,
gülə-gülə ölə bilməz insan.
Yalan deyirlər, yalan...

1983

***

Otuz ikinci il olaydı.
Olaydım Çıkaqoda.
Bir kafədə
qəlyan çəkə-çəkə oturaydım.
Və mütləq

bir svinq çalınaydı orda.
Çalınaydı
kökdən düşmüş qəhvəyi royalda
Çalamı özüm,
həm də zənci olaydım mütləq...

1983

***

Gedirəm, yeno də qayıtmaq üçün,
Ömür evə dönüb - ev birotaqılı,
Hara üz tutasan, hara qaçasan,
Dünya da bağlıdır, qapı da bağlı.

Bu neft lampasının zəif işığı,
Divara ələcsiz kölgələr salır,
Allah şerimdən də "sevinc" sözünü
"Sənin deyil!" deyib, əlimdən alır...

1983

***

Rəngi solmuş bir səslə
deyilərkən "sevirəm" sözü,
qadın səsində
rəng seçə bilməyəndə
həsrətin gözü,
quru yurda,
dağılmış ocağa dönür
təbiətin özü...
Odur sus, saxlama həyatımı
rəngi solmuş səslə,
soldurma yaşadığım bu
əlvan dünyanı,
uydurduğum işığı belə

söndürmə gözlərimdə.
Onsuz da bilmirəm,
bilmirəm ömrüm kimdədir,
ölümüm kimdə...

1983

***

Səndən nə xəbəri,
nə sorağı var onun...
Enişi də,
yoxuşu da
sənsizdir bu yolun.
Ancaq bu yol
sənin izlərini üstünə ala-ala
bir bağa sarı getmək istəyir,
bu yol səninlə
ağaclar arasında itmək istəyir,
bu yol
səni kiməsə yetirib,
bitmək istəyir...

1983

***

Gizlət ayın işığını,
Bəlkə bizi görənlər var,
Qorxuram gecələri də
Əlimizdən alarlar.

Qar yağsa, heç kəsə demə,
"Qış gəlib yer üzünə",
Birdən baharı tutarlar,
Düşüb qışın izinə.

Eşitsən ki, bahar gəlib,
Evdən çıxma bir yana,

Nişana dönər, sevgilim,
Çiçək taxma yaxana...

Bu qorxu nə vaxt başlanıb?
Əsrin hansı ilində?
Söz deməyə söz tapmıram
Bu torpağın dilində...

1983

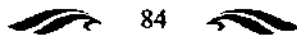
***

Bir ovuc sərinliyi olmayan kölgə...
Ağacı xəstədir,
qızdırma içindədir bəlkə?
Ya bəlkə bu kölgəni ağac yox,
torpağa kiminsə,
nəyinsə qapqara kədəri salır?
Bəlkə bu kölgəni
Allah bilə-bilə
çıxarıb qarşıma,
indiyə məndən söz gözləyir, söz alır?
Kim sərintənə bilər
bu qızmar kölgədə?
Kim bilir
daha nələr görəcəyik
vətən dediyimiz bu ölkədə...

1983

***

Səslər ağrılı,
rənglər yaralı...
Qanla dolub
bütün məsafələrin gözü...
Allaha sarı

qaçan duaların da
dalınca güllə atılır indi...
İnsan ömrü gəzir
ümidlərin meyitləri arasında
Şeirlər irinləyir
nəyinsə yarasında...

1983

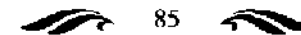
***

İnsanların hamısı gözəldir, hamısı,
həmişə yox ancaq.
Hər nə uydururamsa,
sonradan görürəm olub dünyada.
Nə saatın, nə zamanın rəqəmlərinə
uyma, aldanma, qardaşım,
yeni eradan əvvəl yaşayırıq hamımız...
Göz yaş dənizindən tutulan balıq
tarix dadındadır.
Biz unutmuşuq hər şeyi,
ancaq hər şey Allahın yadındadır.
Hər gün yüz kərə irəli sıçramaqdansa,
bütün ömrün uzununu
cəmi bir cə addım kənara atıb
bir daş üstə otur.
Oturub göy üzünə,
və yollara bax.
Dünyada ən qədim şey göy üzüdür,
ən köhnəlmiş şey – yollar...

1983

***

Nə qədər sual cavabsız qalarmış
bircə gödək insan ömründə?
Nə vaxta qədər

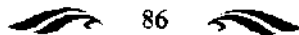
həyatın özünə belə
yeganə doğru cavab
ancaq ölüm olarmış?
Nə çağa kimi
heç nə bilməyəcəyik yaşayarkən,
heç nə bilməyəcəyik
ağlaya-ağlaya, gülə-gülə?
Elə beləmi gedəcək?
Ya
gah elə, gah belə?
Ən nəhəng, içi dolu gəmi də
bir gün görünməlidir axı dənizdə,
yan almalıdır axı sahilə!..

1983

***

Görünmək, heç olmasa gözə dəymək,
sevilmək istəyib,
xoşbəxt olmaq arzusuyla
Bakının küçələrini gəzə-gəzə,
yənə gəlib çıxıram bura,
dirənirəm dənizə.
Və gəmi dibi qoxuyan bu liman,
mən insan sifəti görmüş sular
sanki deyir:
“Doğumla ölüm arasında səbir var...”
Və qışın ən sazaqlı günündə
əynindən çıxıb yerə düşür
ümidlərin, arzuların libası...
Və yənə soyuq,
yənə yay həsrəti, yənə günəş yası.
Və yənə
yeganə təsəlli kimi
gəmi dibi qoxuyan dəniz havası...

1983

***

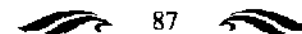
... əzbər də deyəcəklər şeirlərimi,
sözlərim də bəd ayaqda bəlkə
kiminsə yadına da düşəcək.
Beş-on qarayanız bala
məndən də çox,
məndən də aydın görəcəklər
şair ömrümün bağlanmış qapılarını...
Məzarım üstə
araq da içəcəklər yəqin.
Biləcəklərmi görsən, ancaq
harada, nə vaxt,
kim yazıb şeirlərimi?

1985

***

Sübhün qapısı ağızda
ora-bura gəzə-gezə
bir musiqi akkordu,
bir dekabr gecəsi,
çaydandan qalxan
bir bəyaz buğ yoxluğu.
Sobanın istisi,
qəliyanından tüstülənib, qalxa-qalxa
harasa uçan,
yer üzünə yorğun-yorğun baxa-baxa
uzaqlaşan bir dəstə ruh,
bir qapı,
bir yol,
bir sübh həsrətinin yoxluğu...

1985

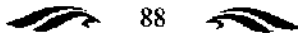
***

Hamı dağılışdı,
çıxıb getdi hər kəs öz
iş-gücünün dalınca...
İndi oturub yazı yazmalıyam.
İnsanlar ölüm ayağına gəlib çıxıblar,
ancaq bunu elə yazmalıyam ki,
mən belisınmiş,
axırı yaxşı qurtarsın ölənlərin...
Ölüm də istəyirlər –
ildə bir-iki ümid də, işə bax.
Bir ayaq üstə indi gəl,
gəl fırlan, fırlan, şair oğlu, valsda...
Neyləyim!
hansı ömürdən qaçım,
hansı ölümü çağırım köməyə?
Qonaqlar da dağılmışdı tərs kimi
şüşələr dolu,
qədəhlər boş qalsa da...

1985

***

Bilirsənmi nədən,
niyə öldün sən?
Dünyanın ən pis dərdinə –
susar, danışmayan insanın
eşidə bilmək azarına tutulmuşdun.
Bilirdin hardadır kimin fikri,
kim necə yaşayıb,
necə ölmək istəyir.
Özü də, aman Allah, bu dünyada,
bu zamanada!
Yerli-dibli xəbər yox idi

“MƏN” sözündən.
Bir də tək idin.
Ancaq bir qəribə yekəxanəliğin
vardı tənhalığında.
Razısanmı sözlərimlə?
Razı olsan da bir söz deməyib,
başını aşağı salacaqsan o dünyada
utandığından...

1985

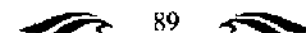
***

Zəhləmi aparan,
birçə an da susmayan
bir səs çşidirəm.
Qılınc tərtemiz parıldayır işıqda
qana əlin bulanıb, al qana.
hönkürə-hönkürə göz yaşını axıdırsan
o məzarın üstünə.
Gərək indi yox, burda yox,
qılınc aranda bir addım
olan gün qarğıyaydın,
qılınc sən arandakı
məsafənin üstündə göz yaşını tökəydik.
Gərək atmayaydın o birçə addımı.
Açmayaydın
indi bir an susmayan
o səs yiyəsinin ağzını...

1985

***

Professor, bilirəm,
bu xəstəlikdən can qurtarmaqçün,
bir zəhrimar içkidən,

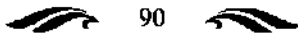
bir də
azadlıq arzusundan öl çəkmək görək.
Bir də görək qulağıma dəyməsin
ağlayan körpə səsi,
bir də bizim ana dilin sözləri...
Professor,
sol əlim ağrıtanda
sağ əlim bağırır,
ayaqlarım tutulur, professor,
gözlərim bu torpağı görəndə...
Professor,
qurban olum, məndən keçdi deyəsən,
muğayət ol, professor,
iki qız övladımdan....

1985

***

Təpədən enib suya yan aldı.
İndi su içəcək,
su içəcək ayı...
O yana-bu yana baxıb,
beş-on yol iylədi atəmi.
Sonra bir suya baxdı,
bir də yuxarı.
Su içmədi nədənsə.
Yanpörtü yeriyə-yeriyə
aşıb tənəni, getdi...
Su içən ayı görmək də
qismət olmadı mənə.
Yenə qaldım
şeyrlə musiqi arasında
tək-tənha.
Yelkənli gəmi görməyib,
su içən ayı görməyib...

1985

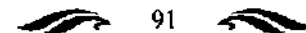
***

Mən bu əzabdan həm qorxur,
həm də onun arzusuyla yaşayırdım.
Mən ondan həm utanır,
həm də vicdanımı soyundurub,
lüt-çılpaq çıxarırdım
onun qarşısına.
Özüm dilləndirib onu,
özüm də utanmaqdan
yerə girirdim onun qabağında...
Hardan gəlib çıxıb bu əzab,
hansı cansız göndərib onu?
Axı dünyada heç bir vaxt
ən adi mətləbdən belə agah olmayacaq
şey yazan bəndə.
Axı məndən kənardadır ətraf, kənarda,
iqlimdə isə
bu ətraf əks olunmuş
güzgüdə savayı heç bir şey yoxdur, yox...

1985

***

Nə bir söz, nə inilti,
nə göz yaşı, nə söyüş,
nə də hirsdən, əlacsızlıqdan
dodaq gəmiren dişlər.
Heç bir şey.
Bircə süst düşmüş gözlərin
laqeyd baxışı,
bir də qururu qurumuş bədənin
zəncirlənmiş hərəkətsizliyi...
Sağda-solda yalçın qayalar,

birəlidə və arxada tozlu torpaq yol.
Qaçqın düşmüş vicdandansa,
nə bir xəbər, nə soraq...

1985

***

Niyə avaz tərs gəlir,
Zil deyilən pəs gəlir,
Ömrün ən gözəl falı,
Əvvəl-axır nəş gəlir?

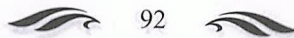
Uşaqılıq tutub bizi,
Harasa atıb bizi,
Qiymətimiz var idi,
Kim nişyə satıb bizi?

Bizi soyudan qardır,
Ömrün yolları dardır,
Eşitmişəm hardasa,
Yar yatan vətən vardır...

1985

***

Solmuş gül-çiçək tərəciyidir
indi sənin məzarın.
Ətrafındakı laqeyd daşlarda
tanımadığım adamların adları,
bir həyata,
bir də ölümə doğulduqları

illər yazılıb...
Mavi göy üzündə
ucları qaralan qovaqların
kölgəsi düşüb üstünə...
Bir müharibədən sonra,
o birindən əvvəl öldün.
Müharibə görmədin.
İndi də
solmuş gül-çiçək tərəsinin
altında qalıb,
görmürsən
başın üstə
qanad itiliyən qaranquşları...

1985

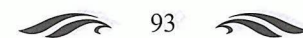
***

Toplar min-min atılsa da,
Bu sirri Allah bilir,
Məndən mənə bu dünyada,
Ancaq yuxular gəlir...

Unudulur ən xoş günün,
Ən mötəbər qoxusu,
Aləmə meydan oxuyur,
Adi insan yuxusu...

Ürəyimdən düşən sözlər,
Ayaq altında qalır,
İnsanı insan gününə,
Allah yox, insan salır...

1985

***

Gözə görünməz bir səadət gəzər,
gəzər bu otaqlarda, mətbəxdə,
nə pəncərəyə əksi düşər,
nə görünər güzgüdə,
şəhərə çıxar, çıxar səninlə,
taksiyə minib səninlə
sən arxada əyləşəndə
şoferin yanında oturur səadət,
hər an səninlə, hər an yanında,
di gəl ki, bir an görünməz,
görünməz gözlərinə səadət,
göstərməz özünü, səsini çıxarmaz,
min yol çağırısan da onu,
ağlasan da, gülsən də,
elə hey gəzər ha, gəzər buralarda,
gözə görünməz səadət
sənə baxa-baxa,
görünməyə-görünməyə gözlərinə...

1985

***

Bu gecə səssiz-səmirsiz gəldi,
gəldi üstünə.
Ağacları, kolları, qoxulara,
axırda da qaranlığa döndü.
Qırdı belini gün işığının...
İndi qorx.
Qorxusuz yaşamaq olmaz insana.
Mərd adam sanırsansa özünü,
qorxmalısan
tüfəngsiz gəzdiyin bu meşədən də,
evdə qoyub getdiyin tüfəngdən də...

Səndən bir addım aralıda
nə vaxtsa kökündən çıxan pəliddin
çürüyən gövdəsi qaralır.
Özü min ildən çox
sən indi qorxduğun yerlərə baxırdı.
Gündüz işıqda, gecələr qaranlıqda...

1985

***

Ölüm ayağında can verən
bir xəstənin yanında
oturmuşam sanki.
Yastıq üstə ora-bura vurmuxur
olmayan xəstənin başı,
əlləri havada gəzir,
nəyisə, kimisə tutub,
saxlamaq istəyir xəstə.
Onun özablarına baxa-baxa,
bir-bir yadıma salıram
eşitdiyim, bildiyim xəstəlikləri.
İnkər etmək istəyirəm hamısını.
Ancaq onun dərдинə nə dərman,
nə mənim inkarım əlac ola bilər.
Çünki
elə ağrı olur ki,
ondan ancaq
ölüm qurtara bilir
xəstənin
başı üstə oturan adamı...

1985

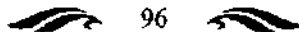
***

Sarı qamışların dibi yaşıl, tünd yaşıl,
bu rəngin iyi də tünd,
qara lil qoxuyur uzaqdan belə,
səhər erkən yaşılbaşlar
səs-səsə verib, qaqqıladaşanda da
tünd yaşıl rəngi solmur, açılmır.
Sarı qamış dibinin
seyrəlmir, çəkilmir qoxusu,
azacıq azalsa da barıt iyindən...
Günəş yavaş-yavaş açıb, ağardanda
suyun üzünü,
bu suyun qiymətinə qalxır,
yaman bahalanır insan ömrü.
Görən gözlərin xoşbəxtliyini
görən göz olmur, hayıf,
çünki həyat yox olub, görünmür
sarı qamışların arasında...

1985

***

Getmə, yaxın durma o daşa,
o daşın altında gizlənən əqrəbdən
indi qurtarsam səni,
sabah o qayadan çıxan gürzənin
yolunu kəsə bilməyəcəyəm,
uzaqda olacağam bəlkə...
Qasırganı, tufanı döndərüb,
yatırda bilərəm, ancaq
zəlzələnin tilsimi
mənim əlimdə deyil...
Odur, inanma, güvənmə mənə,
gedəndə, daşlara, qayalara

baxa-baxa yeri,
yatanda
qasırgadan, tufandan qorunmuş yerdə uzan
və yuxuya getməzdən övvəl dua elə,
dua elə ki,
zəlzələ olmasın bu gecə...

1985

***

Səhər beş oldu, cümlələr,
Gəlin bir nöqtə qoyaq,
Yorğan-döşək olan yere
Baxır daha əl-ayaq.

Musiqi də radiodan
Bir saatdır yox olub,
İndi neçə-neçə dildə
Səmaya söyüş dolub.

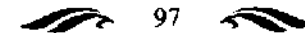
Qoyun-quzu səsə gəlib,
İndi örüş vaxtıdır,
Peysərimin yastıq ilə
İndi görüş vaxtıdır.

Gedib bu saat yatmasam,
Günüm yarımçıq qalar,
Yuxuda məni gözləyən,
Bir adama sözüm var...

1985

***

Keçmişə əlvida demək olmaz,
gələcəklə
vidalaşa bilər insan ancaq.
Alabəzək, qurama,
zıncırovlu papağı başında

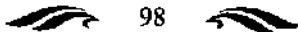
dar ağacından asılmış təlxi kimi
görünür mənə
bu günlərin hər gülüşü, hər sevinci.
Yoruldu, yoruldu bu gün.
Heç cür
özümün xoşuna gələ bilmirəm yenə.
Dilim də gəlmir, nədənsə
özümə xoş gün arzulayım...
Qapının arasından
bir zolaq işıq düşüb döşəməyə.
Elə bil kimsə fanarla işıq salıb,
gecə qaranlığının içiylə
harasa getdiyim
ucuz-bucaqsız səhraya...

1985

***

Bizdən qorxmaym, yox,
qorxun bizdən sonra gələnlərdən...
Bir kəs bilmir niyə, nəylə,
hansı niyyətlə gəlir onlar.
Bir kəsin də ağına gələ bilmez
haradan çıxacaqlar
bizdən sonra gələnlər...
Nəğmələri necə,
nəğmələrinin sözü necə,
nədən olacaq?
Öldürməyemi gələcəklər ancaq,
yoxsa
nəsə deyəcəklər sizə
başınız üstə
qılınc qaldırmaqdan qabaq?
Qorxun,
qorxun bizdən sonra gələnlərdən...

1985

***

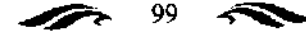
Buralar haradır?
Kimindir buralar?
Yox, bu qarayanız insanların
biri də
mənim didilmiş xoyalımın
uydurması deyil.
Hər kəs özü-özünü uydurub bu şəhərdə.
hər gün mini keçir yanımdan,
neçə mini də uçub gedir
başımın üstündən.
Bu şəhər məskəni deyil məlakələrin.
Cənnət qapısı da deyil bu şəhər.
Gözü açılıb yumulan kukla kimi
doğulan gündən baxıram
bu yerin adamlarına.
Məlakə dəymir gözümə aralarında,
məni də qanadlı görmür heç kəs.
İnsan hər tərəfdən görünür, çünki
kəpənək yaxşı görünür
mən gördüklərimdən...

1985

***

Sifətin nə vaxtdır yadımdan çıxıb,
Taniya bilmirəm küçədə səni.
Sənin soruğunla keçmişə baxıb,
Qaytara bilmərəm ölüb gedəni.

Dilə gəlsə belə hansı məzardan,
Soruşa bilərəm necə olmusan?
Allah bilir, səsin gələcək hardan,
Allah bilir, harda yuva salmışan.

Adam qadir deyil geri dönməyə,
Keçmişlə gələcək görüşmür heç vaxt,
Keçənə, gələnə hey dəyə-dəyə,
Bir günün içində qurdalanır baxt.

Yaddaş qıfıl vurub ötən günlərə,
Qapı döyə-döyə olmaz yaşamaq,
Gecədən bir parça kəsib səhərə
Vura bilməz indi şeytan da yamaq...

1985

***

Gəl kilsəyə gedək,
səninlə kilsədən çıxmaq istəyirəm.
İstəyirəm
görsünlər, belə görsünlər bizi,
bizi bir yerdə.
Kilsə zəngləri çalınsın,
Bakımın küçələrində də,
getməsin burnumuzdan
kilsədə yanan şamların iyi.
Gəl gedək,
sonra çıxmaq kilsədən,
şəhərə çıxmaq birbaş.
Və baxmaq yanımızdan ötən
adamların sifətinə.
Görək evə qədər
gözümüzdə deyəcəkmi
İsa peyğəmbərə oxşayan
bircə kişi, ya qadın...

1985

***

Barmaqların gözdi, gözdi
saman sarısı saçlarda,
barmaqların sənə inanmışdı,
ələcsiz olur axı
barmaqlar qürbətdə...
Sənsə yazılmamış şeirlərini
azdırırdın
saman sarısı saçların
cəngəlliyində,
sinəndə qalan sözlərin
ürəyinə belkə məlhəm olacağına uyub...
Olmazdı heç bir vaxt, şair...
Güneysiz dağlar,
dörd yanı quzey dağlar,
sənə inanan barmaqlar...
Ürək azarı bir yana, Nazim Hikmət,
qürbətdə məhəbbətin,
bir də məsafənin infarktı...

1985

***

Neyləmək olardı axı o anda?
Ya görək
Saturndan baxaydın dünyaya,
ya dünyadan üzülüb başlı-ayaqlı
bir uzaq ulduza dönəydin...
Əlindən nə gələ bilirdi
axı o deqiqə?
Başa düşüb, anlamaq olmazdı heç nəyi,
heç nə görünmürdü çünki.
Bir iz də görünə bilməzdi
o qatı dumanda.

İnsan beyni yorğun qoca səyyahdır,
səhrayla harasa
üz tutub gedən səyyah.
Neyləyə bilər o, nə gələr əlindən?
Bircə anlıq, bir anlığa
başını sinəndən qaldır,
qaldır, ay Allah...

1985

***

Şeirlərim qalır mən gedə-gedə
yerdə qalır, yalquzaq izi kimi...
Kim düşəcək bu izlərə,
kim gələcək arxamca
şeirlərimə baxa-baxa?
Bir qaya dibində yaxalayıb,
başımı pəncərə qoyub yatarkən
tüfənglə vursa məni,
Allaha qurban olum.
Vay o gündən
başına boyunduruq salıb,
apara kiminsə qapısına bağlamağa...
Yağ, yağış, qadan alım, yağ,
yaxşı-yaxşı yağ
dünyanın mən gələn,
mən gedən yerlərinə.
Şeirlərimi yer üzündən yuya-yuya,
gözlərimə dola-dola yağ, yağış...

1985

***

Sol əlimlə sağ əlimin
Arasında duman, dağ,
Hansı əlim qürbətdədir,
Hansı ölü, hansı sağ?

Sol əlimlə sağ əlimin
Arasıyla çay axır,
Hansı əlim batır suda,
Hansı səhildən baxır?

Sol əlimlə sağ əlimin
Arasında yağar qar,
Hansı əlim istidədir,
Hansı çöllərdə donar?

Sol əlimlə sağ əlimin
Arasında qapı var,
Hansı əlim döyər onu,
Hansı görəsən açar?

1985

***

Yuxumda,
yuxumun kollarında, daşlar arasında,
yapışmış daşların külə-kötürlüyündən
bir gürzə dərisini dəyişir.
Ağırdan içində zarıya-zarıya,
anasından əmdiyyəti süd burnundan gələ-gələ,
qabıqdan çıxır gürzə.
Yuxumda,
yuxumun kollarında,
daşlar arasında
ilan ağlayır...

1985

***

Meydan ölüm meydanı,
Yalçın qaya dörd yanı.
Ölən tapmaq asandır,
Burda öldürən hanı?

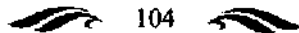
Qaynar axır
Atın qanı,
Köpüklənir,
Qızır canı,
At soyildir
Qulyabanı,
Hörür, hörür
At yahnı.

Burda ölən diridir,
Diri mindən biridir.
Meydan ölüm meydanı,
Bura vətən yeridir...

1985

***

Səbirsizəm, tükenmişəm, partlayıram,
çıxa bilmir sinəmdən,
daşa dönüb ana dilin neçə sözü,
səbirsizəm, dözəmmirəm,
kişnəyin,
at heykəlləri, kişnəyin,
kişnəyin məscidlərin,
kişlərin qabağında,
batırın əzanların, zənglərin səsini,
bəlkə daş atların
bağirtəsi oyada bilər

104

sinədə daşa dönmüş sözləri,
bəlkə tunc madyanların əmcəyindən
süd axmalıdır boğazıma,
açmaq üçün boğazımın yolunu.
Kişnəyin, at heykəlləri, kişnəyin...

1985

***

Məktub yazsan, yağış yağan gündə yaz,
Şəklini eyvanda çəkdirib göndər,
Soyuq olsa, şaxta vursa aləmi,
Şəkildə yay olsun, bağda üzüm dər.

Soruşma heç kəsdən Bakı necədir,
Küçələr yenə də külək əlində,
Gecələr araqdan qızmış cavanlar,
Dünyanı söyürlər ana dilində.

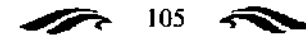
Vallah, deyib-gülən günlər də olur,
Tanışların çoxu ölməyib hələ,
Dərd, azar törenib, artsa da hər gün,
İntihar həsrəti gəlməyib hələ.

Təkcə xəbərsizlik sıxır adamı,
Səs çıxmır Allahdan, radiolardan,
Bahar əvvəlkitək çiçəklə gəlir,
Qışın gəldiyini bilirlik qardan...

1985

***

Sözümüz sözdü, bir şey olmasa,
göz deyməsə bu ayın sabah gələcək gününə,
o sabahkı günün on ikinci saatında
qopub uçmasa yerindən Yer küresi,
dodaqlarımızda ana dilimiz

105

arabir rus sözləri ilə,
qulaqlarımız bir-birimizin səsində,
gözlərimiz bir-birimizin üzünə,
gözünə baxa-baxa
oturacağıq danışdığımız yerdə,
süfrəmizdə bir qalaq qutab,
ələmizdə araqla, ya şərabla dolu qədəhlər,
çiynimizdə vətən göyünün çəkisiz ağırlığı.
Və qarşımızda Xəzər olacaq,
bir şey olmasa,
göz dəyməsə bu ayın sabah gələcək gününə.
Qarşımızda Xəzər olacaq
o sabahkı günün on ikinci saatında,
Qopub uçmasa yerindən Yer kürəsi,
qarşımızda Xəzər olacaq,
onu görmək üçün bu gündən,
bax, bu gündən gözlərimiz dolsa...

1985

Qaldırma o daşı.
o daşın altında bəlkə
gözləri yaşarmış
bir əqrəb yatıb.
Baxma dərədən qalxan dumanın üzünə.
özxoşuna gəlməyib o bu dağlara bəlkə?
Niyə, neçin hər gün ya çıxırsan,
ya çıxmaq istəyirsən bu küçələrə?
Bilirsənmi
nə ağır yük düşüb çiyninə yolların?
Yaman dərddir
sinən üstə gedənlərin
əvvəl-axır öləcəyini bilmək.
Hələ torpağına, daşına, asfaltına axan

insan qanını,
üzüquyulu üzünə yıxılan
qocaları, sərxoşları demirəm...
Dəymə, çox dəymə, əl vurma,
tərpətmə bu dünyanı!...

1985

Dağlar torpağın dalğalarısa,
yer üzünün
fırtına tikəsidir bu yerlər...
Və kəndlərimiz uzaq zamanlardan bəri
hər gün, hər an batmaq qorxusunda,
insanlarımız ölüm ayağında,
keçmişlə bu günümüz bırıq qayıqda...
Yoxdan, heçdən
yelkən qaldırmaq olarmısa,
bu dalğaların belində, yedəyində
bu qayıqda
elə yoxdan heçə üzmək nəsbilmiş bizə...
Bilinməz nədir,
hardadır
bu dənizin sahili, limanları,
hara yan alıb,
lövbər salar
bu yerlər, bu kəndlər...

1985

Ayrılma o sarı,
yox sapsarı yağışa açılmış pəncərədən.
Gözlərini yumma
islanmış yolun qarşısında.
Tutma

əllərinlə qulaqlarını,
eşit, eşit
xəfif yarpaqlara dəyən
ağır damlaların səsini.
Bir uzaq ümidin
üzünə baxırsan bəlkə,
bəlkə sarı yağışa dönmüş
bir yuxulu həsrətlə
göz-gözə,
üz-üzə dayanmısan...

1985

***

Onun süfrəsi dama-dama,
rəngi yaşıl,
üstü dolu.
Onun süfrəsi açılır
söhbətlərin, xatirələrin üzünə,
bağlanır yad gözlərə,
tutulur maaşla eşidən qulaqlara.
Çörək – çörək dadır,
şərab – şərab.
Yağış çiləsə,
həyətdən evə keçir onun süfrəsi.
Onun süfrəsi
ən gözəl xatirədir gördüklərimdən.
Onun süfrəsi
qalib bayrağıtək
açılır hər səhər...

1985

***

Gedir, gedir baş götürüb,
Saxlama, qoy dəysin daşa,
Çilik-çilik olsun yollar,
Sonra otur, yolsuz yaşa.

Unut getməyi, gəlməyi,
Ağır yüküdür bizə ayaq,
Bizimçin ancaq yuxuda,
Yanıb söne bilər mayak.

Ürəyini sıxma bir an,
Demə "bəs yollar neçindir?!"
Qardaş, bizim gözlərimiz
Ancaq yol çəkmək içindir...

1985

***

Yoxdur daha sənin gözünün yaşı.
Sevincdən ağlanan günlər qurudu,
İndi yüz meşəni bir ocağa çat,
Tüstüsü ucalmaz, görünməz odu.

Quşlar yaralanıb, uçanda göydə,
Torpaq dizi üstə düşüb, ağlayır,
Qayaya dayayıb sırtını külək,
Yağışın yolunu bürkü bağlayır.

Çürüyən ağaclar ölüm qoxuyur,
Otların üstüylə salımmır cığır,
Buludlar yenə də min şəkil alır,
Çaylar əvvəlkitək denizə axır.

Aləm çəşib qalib, hər şey qarışib,
Aşiq yuxusunda kökə gəlmir saz,
Kaş ki birçə günlük geri dönəydin,
Gözlərin yenə də dolaydı bir az...

1985

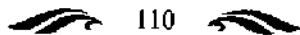
***

Gəlib lap gözlərimin
qabağında dursan da,
yenə də uzaqdan, güclə
görəcəyəm səni.
Çünki ilk gəlişinlə
keçmişlərə getdin.
Ən əcaib yuxulardan da
uzaq, əlçatmaz xatirələrə...
Bir insanı tutub,
saxlaya bilməmişəm əlimdə,
hamısı düşüb bəxtimin burulğanına,
xatirələrə batıb...
Günlər doğar-doğmaz yosun bağlayır,
ömür yarıyaşıl su içində.
Bütün ümidlər qaya dibi qaranlığında.
İçim, çölüm
gözsüz mağara balıqları...

1985

***

Salam, salam,
bağ hasarına düşən kölgəm, salam...
Yaman bezikmişdim
qışın kölgəsizliyindən, yaman.

110

İndi sənə baxa-baxa,
arxamdakı günəşə də
salam verirəm, kölgəm.
Salam, işıq,
salam, yay,
salam, isti,
salam, kölgəsizlik həsrəti, salam...

1985

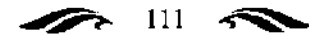
***

Necə qulaq asa bilirdi,
qulaq asa bilirdi o adama...
Yadında qahrda sözlərə, cümlələrə
fikirlərə bürünmüş sösünün
istisi də, soyuğu da.
Onun yaddaşı
dəqiqələr yığılmış sandıq idi.
Özü də deməzdi, danış!
Gözləyirdi...
Sonra sənün sözlərini
özünə deyərdi bir-bir,
danışardı nağıl kimi.
O xoşbəxt günlərdə
öz nağıllarıma qulaq asa-asa,
yuxuya gedərdim mən,
nənəmin,
rəhmətlik nənəmin səsini
yorğan kimi üstümə çəkib...

1985

***

Bir çəpər qırağında
döyülən uşaqlığın
hıçqırığı bu gün çıxsa,
göz yaşa axa yer üzünə, aman Allah,

111

qurx ildən sonra,
yarpaqları toz basmış
bu zeytunun yanında...
Bəlkə günahlardan ən böyüyü
ağacın gözü qabağında ağlamaqdır,
bəlkə baltadan da pisdır
ağac dibinə daman göz yaşı...

1985

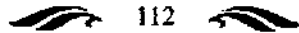
***

Yol ver, çəkil,
qoy ötüb keçsin bu buludlar da,
vaxt ayır, yer ver
qoy Afrikanın hansısa küncündə
bir insan da acından ölsün,
bir sərxoş da üzü üstə yerə dəysin qoy
Saratov limanında –
oğrun-oğrun axan İdelin
gözləri qabağında...
Bu dünya təkcə sən deyil...
Üziqaylı yıxılıb ölmək,
bulud kimi keçib getmək,
təkcə sən alına yazılmayıb
bu dünyada...

1985

***

Çişkinli payız gününün,
kimsəsiz bir parkda çalınıb ölən
valsın ot basmış məzarının,
duman içindən çıxıb,

112

qan öskürə-öskürə
gözlərinin içinə baxan
insan azarının,
bəzən gözəl,
bəzən sözgəlişi deyilmiş sözlərin,
açılan gündən
yumulmaq qorxusuyla yaşayan gözlərin,
həmişəlik keçmişdə qalacaq sabahın,
gələcəyin sinəsindən çıxacaq ahın,
təklilin sinəsində
xaç çəkən əlin tontənəsi, bayramı?
Yüz neçə illiyi?
Aman Allah, sənə söz atmaqdır
Çexovun yubileyi...

1985

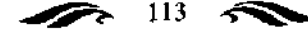
***

Özümü zorla,
darta-darta çəkib,
şeyrlərimə gətirdim.
Gördüm yənə
bir sözə,
bir Allaha bəndəm.
İkisi də sap kimi nazik...

1985

***

Kim? Niyə? Haçaq?
Bilmirəm.
Kimə? Niyə? Nə vaxt?
Bilmirəm.

113

Kimdən? Neçin? Nə zaman?
Bilmirəm.
Hardan? Hara?
Bilmirəm.
Niyə? Neçin?
Bilmirəm!
Bilmirəm!
Bilmirəm!

1985

***

Gecənin dağınıq qaranlığında,
Keçib düz dənizə üz tutur külək,
Yelkənlər küləklə dolmaq istəmir,
Bu külək dənizin nəyinə gərək?

Ayrılıq düzündə insan baxtının,
İzləri qurumaz suyla dolubdur,
Ümid bel bağlamır yenə sabaha,
Gələcək elə bil çoxdan olubdur...

Bir yuxu dayanıb qapım ağzında,
Tozlu astanaya düşüb kölgəsi,
Qapını açmağa çağırır məni,
Yozulmaz yuxunun kimsəsiz səsi...

Bu bağlı dünyanın torpaqlarında,
Bilmirəm, nə üçün salınıb yollar,
Yaxşı ki, qapını döyən yuxunun
Səsini batıran dəniz səsi var...

1985

***

Bu küləkdən,
bu şimal-şərq küləyindən
hansısa bir xoş günün iyi gəlir.
Pəncərə pərdəsi yırtılanır o xoş günün
unudulmuş,
fəqət gəlişi də, deyilişi də
gözəl olmuş
sözləri kimi.
Bu küləyin səsi də
hansısa bir qadının səsinə yox,
dalğalanan qəhvəyi saçlarına bənzəyir...
Haçaq, nə vaxt?
Bir yer, bir qadın, beş-on söz,
bir külək,
və qəhvəyi qadın saçları var idi...
Daha yadımda heç nə yox, heç nə,
bugünkü külək isə
oyada bilmir yaddaşımda yatan
xatirələrin çoxunu...

1985

***

Sən allah, birdən-birə, xəbərsiz
görünmə gözümə.
Nə keçmişim,
nə gələcəyim hazırdır
səni görməyə indi.
Payıza da
düz dörd ay var hələ.
İndi gizlənməyə,
nə arxasında
boz yağış yağan

115

bir pəncərəm,
nə də sözlərində itə biləcəyim
bir şerim var.
Ada kimi dörd yandan açıq
dörd yandan kimsəsiz,
dörd yandan arxasızam indi...

1985

***

Qumlu sahilin üstüylə
isti sürünür,
heysiz dənizin köksündə
qayıq görünür.

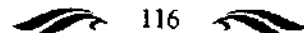
Bir cansız yelkən sallanıb,
dor ağacından,
elə bil külək asılıb,
dar ağacından...

1985

***

Bu yağış yad yağışdır,
Yağsa da indi burda,
Uşaqlıqda mən onu
Görməmişəm heç harda.

Şüvəlan yollarında,
Rast gəlməmişəm ona,
Nənəmlə çox gedərdik,
Ətağanın yanına.

Görməmişəm mən onu,
Zina fala baxanda,
Şikəst əli kasadan,
Doğru falla çıxanda.

Bəlkə ilan dovşanı
Yol üstündə boğanda?
Uşaqlığım olmayıb,
Mənim yağış yağanda...

1985

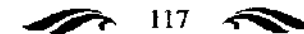
***

Qayalarla insanlar gen
düşüb bir-birindən,
meşələr o yana, bizlər bu yana üz tutmuşuq,
nəhəng su yığımıdır,
dəniz deyil Xəzər artıq,
qaya kimi möhkəm,
meşə qədər gözəl,
deniztək geniş olmaq,
gülünə gəlir daha bizə.
Torpaqla ayrılıq başlanıbsa,
bu yolların heç biri qərbətə getmir,
və bir cığır keçmir vətəndən...

1985

***

Bəlkə də bir daha yanmaz,
İndi sönən o pəncərə,
Gündə neçə işıq sönür,
Gözlərimiz görə-görə.

Bizim göydə dumaların,
Hər gün qatarı pozulur,
Yuxular sona yetməmiş,
Artıq hardasa yozulur.

Kimisə qorxu bürüyür,
Kiminsə titreyir əli,
Qaranlıqda duran qaya,
Qalib ölümün heykəli.

Səsdən səsə həyan olmaz,
Əgər tutulubsa dillər,
Daha qatar düzə bilməz,
Bizim göydən keçən illər.

1985

***

Yatan küçük kimi yumşaq
bir ürək rahatlığı.
İrəlidedə nə qızmar günəş var,
nə dağlardan sağılmış duman.
İrəli aydın,
arxa arxayın...
Xoşbəxt,
özü-özünə inanmayan bir gün.
Özü-özünə qorxu gəlməyən,
doğulduğundan utanmayan bir gün.
Yaddan çıxmayıb
bir küçə adı,
bir telefon nömrəsi.
Sağa getdin-xoşbəxtlik,
solə vardın-xoşbəxtlik,
irəli aydınlıq, arxa arxayınlıq.

Yerində dayanıb tərpenməsən,
bircə addım atmayıb qımıldanmasan,
yanından keçəndə
səndən arxayın ötüb, keçəcək Allah...

1985

***

Hara baxır, niyə baxır,
Daşda iz qoyan gözlər?
İşığa apara bilməz,
Daş üstə qalan izlər.

Yağış yumaz, gün yandırmaz,
Bu izləri min illər.
Kimse deməz: "Daha bəsdir,
Yorma daşı, dur, yetər!"

Gecənin içində itər,
Gündüzə nişan olar,
İzlər gecə qaranlıqla,
Gündüz işıqla dolar...

1985

***

Bu tarım çəkilən simlər,
Bu son mizrab, bu son səs,
Nəğmə uzaqda oxundu,
Burda qaraldı nəfəs.

Süzüb sındıra-sındıra,
Kim "Ruhani" oynadı?

Nə qoşmanın özü qaldı,
Nə ustadının adı.

Seyrəl deyib, gəlme deyib,
Dağdan duman aidılar
Yerden, göydən üzülüşüb,
Bir simdə yurd saldılar.

İndi gəlin toy-düyünə,
Əgər qalıbsa həvəs,
Bu tarım çəkilən simlər,
Bu son mizrab, bu son səs...

1985

***

Bu insanların üzü toz rəngində,
qızmar istidən keçən
torpaq yol qoxuyur bu insanlar.
İlan yatar,
can qızıdar
burda yatan
körpələrin qoynunda...
Bu torpağa yağış yağmaz,
qar düşməz.
Bu torpağın arxları bir nəğmədən,
quyuları
bircə sözdən quruyar.
Bu yerlərdə
aşıqlar bürkü çalar,
bürkü ağlar gəlinlər...

1985

***

Gəl, şeir, gəl,
ancaq asta-asta
dırnaq üstə gəl.
Görən olmasın səni,
yerini bilməsinlər.
İşıqdan gizləne-gizləne,
qaranlıqla gəl.
Özü də bir sözün, bir misran
eşidilməsin, şeir.
Dilin lal olsun,
bizim ana dilimiz...
Bizdən daha keçdi,
keçdi deyəsən,
barı sən qoru,
salamat yetir bura özünü.
Gəl, kənara atmışam qələmləri,
səni onsuz da zaman
barmaqlarımın iziylə
yazdırır mənə...

1985

***

Bura buradır, başqa yer deyil,
şeylərimin itən yeri də,
təpilan məskəni də buradır,
o tindən bu tinə qədər bir yer,
bu yerin üstündəki ev,
evin içindəki diriliyim,
nəfəs almağım,
su içməyim,
havam, çörəyim, ömrüm,
ömrümün sözlərə,

sözlərim şeirlərə düzülüb,
günahlarımı yumaq istəməyi,
məni öz xəcalətimdən çıxarıb,
bura, ancaq bura bağlamağı,
məni burda saxlamağı ki,
işdən-gücdən qalmaq mən,
bu tinlə o tin arasında uçan sözlər
məne deyib, bu dəftərə düşünlər...

1985

***

Şimala get, mən də sənə
Cənubdan məktub yazım,
Yazım ki, kökə gəlməyir
Yad pərdələrdə sazım.

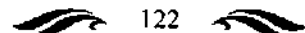
Neçə neşəm oxunmadı,
Yaddan çıxdı neçəsi,
Şimala pay verib, aysız
Qaldı cənub gecəsi.

Gülüm, bəlkə bu sözləri
Yazan dəli əlidir,
Yox, sevgilim, kəsilsə də,
Dilim güney dilidir...

1985

***

Səhər günəş doğmayacağına,
nə mənası var gecə çıraq yandıranın?
Qaranlığa alışmaq vaxtı yetib bəlkə?

Bəlkə içəridən yamb
işildamağa başlamışdır gözlərimiz?
Kim isə bilmədiyim, eşitmədiyim dildə
nəse oxuyur, oxuyur,
bilmirəm laylay deyir, ya mərsiyə,
kimdən ötrü oxuyur...

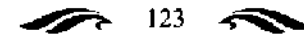
Yağış yağmayacağına sabah,
torpağa bu gün dən atmağın
nə mənası var?

Bəlkə quraqlığa öyrənmək dövrü başlanıb?
Bəlkə içimizdən şumlanıb,
içimizdən göyerməliyik indən belə?
Kimsə çıraq yandırır,
kimsə yer şumlayır,
günəşə və öküzlərə
laylay deyər-deyər...

1985

***

Yöndəmsiz bir ümid
şeri bütövlükdə də olmasa,
misra-misra ölüm ayağına
gətirib, çıxara bilərsə,
o ümiddən uzaq, uzaq,
qan iyi gəlir o ümiddən...
Buz dodaqlı arzulardan da uzaq,
uzaq, qışın yatağındakı öpüşdən,
uzaq, qartək yağın sevincdən,
məhəbbət nəğməsi deyən şaxtadan uzaq...
Nə olur - olsun,
burda ölmək olmaz ümid uğrunda,
yaşamaq da olmaz məhəbbət naminə.
Uzaq, uzaq
ölümdən də, ömürdən də indi uzaq,

indi şeir yazmaq mövsümüdür burda,
misraları bəd ayaqda, qara gündə
gəlib bir-bir,
üzünə duracaqlarsa da...

1985

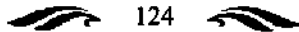
***

Heç olmasa, hər yüz gündən bir,
bir gündə birçə saat
yadınıza salın on bir yaşınızı,
yadınıza salın o günləri,
görün o günlərdə nə qədər yaxın, əziz,
doğma adamlarınız var idi,
çoxu da sağ, sağ idi hələ
sizin on bir yaşınız olanda.
Yadınıza salın o vaxtın
neft plitəsinin iyini,
yan-yana salınan yorğan-döşəkləri,
qohumların, qonşuların üz-gözünü,
yadınıza salın,
salıb görün ki, yox idi o vaxt
indi yaşadığınız günlər,
bu günün dərdi-səri,
görün, görün necə qərribə idi,
gözəl olmasa da, on bir yaşınız...

1985

***

Hardasa məndən uzaqda
Əlim əlimə deyir,
Əlsiz qalan bir ömürdə,
Ölüm ölümə deyir.

Qığılcım qoparıb yerdən,
Kölgələr alovlanır,
Ötən günlərin oduna,
Gələnin günlər də yanır.

Ahım gedir aran boyu,
Dağlara dəyə-dəyə,
Ahımdan qalan izlər də,
Başlayır közərməyə.

Taqətdən düşən günlərin
Əsir dizləri tir-tir,
Əlsiz ömrə öz yanında
Ayrılıq yer göstərir...

1985

***

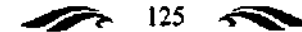
Sizin bağda yuxu varmı,
Yağış yağır mı orda?
Bizi qışda saxta vurdu,
Cücərmədik baharda.

Keçən yayda çox şey qaldı,
Beş-on şeir, tar səsi,
Yuxunuza heç girirmi,
Körpə uşaq nəfəsi?

Dənizdən çoxmu uzaqdır,
Sizin bağımız bu il?
Payızda kimsəsiz olur,
Yayda qaynayan sahil.

Qapınızı axşam üstü,
Döyən olur mu birdən?
Ömür deyəsən tez keçdi,
Ötən yay olan yerdən...

1985

***

Ömrün qabağında durub,
Bilmirəm, qapı hanı?
Divarda elan görürəm:
“Vse bileti prodanı...”

Gəlmişəmsə, görməliydim
Axı mən də dünyanı,
Hara dönüm, hara gedim,
“Vse bileti prodanı...”

Qapı ağzında illərlə
Kim saxlayır insanı?
Əgər ömrün hər anına
“Vse bileti prodanı...”

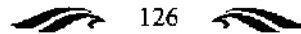
Buz bağlamış minarədən
Ölüm deyir əzani,
Allah da keçə bilmədi,
“Vse bileti prodanı...”

1985

***

Yorulma, sən allah, yorulma,
getmə yuxuya durduğun yerdə,
damıb ürəyimə, damıb, yaman damıb ki,
o taya bulud göyden yerə enib,
salam verəcək bizə.
Bir tanışımız da
göy üzündən gələcək...

Aralanma, sən allah, aralanma,
çox uzaqlaşma bu dənizdən,
görürəm, görürəm ki, o köpüklənən dalğa

qayaya dəyib, dağılmaqçün gəlmiş,
gəlir ki, bizə salam versin.
Bir tanışımız da
dənizdən gələcək...

1985

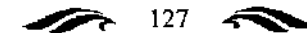
***

Kaş böyüyə-böyüyə səsi çıxaydı,
nəğmə deyə biləydi ağac,
biləydik, ilin hansı fəslində
nədən oxuyur, necə oxuyur ağaclar?
Və uzaqdan, lap uzaqdan eşidəydik
ən uzaq bir qovağın səsini,
biləydik ki, göyərçin, ya başqa bir quş
qonub onun budağına, sevinir qovaq,
ya da qulağımıza onun
dili, acısı dəyəydi,
o an başa düşəydik ki,
kimisə asmaq istəyirlər
fəryad qoparan ağacın budaqlarından...
Kaş səsine səs, harayına hay
verə biləydik ağacların,
kaş bir xor səslənəndə irəlində,
biləydik ki,
meşə var qarşımızda...

1985

***

Yuxu iyi gəlir
hər yandan yenə.
Yorğan-döşək axtarır buludlar

yer üzünə baxa-baxa.
Yollar, küçələr mum kimi yumşaq,
qarşımdakı divarların gözləri qapanır.
Arabalar keçir
evin qabağında,
yuxularla yüklənmiş öküz arabaları.
Və lay-lay cırıldayır
araba təkərləri...

1985

***

Əl barmaqlarının dırnaqlarında şəkil,
hər dırnaqda bir heyvan əksi,
iki əl meşə, barmaqlar ağaclarını?
Yoxsa oduna indi barmaqlar doğranmalı,
barmaqlar yanmalı sobalarda, ocaqlarda?
Yox, acı qoxudan,
yanan barmaqların ağrısından
oturmaq olmaz buralarda,
elə istidənsə, belə soyuq yaxşıdır,
barmaqlar dona-dona,
dırnaqlar şəkilsiz,
gömgöy dodaqlarla
Allaha dua eləyə-eləyə
ən dəli bir ümidlə
yayı gözləyə-gözləyə...

1985

***

Bir yanda, bir yerdə olsam,
xoşuma gəlsə oralar, yapışsam oralara,
birdən-birə Allaha dönəcəyəm

və ovcumda görünəcək
bir ev, bir uşaqlıq, bir yol...
Və bir torpaq ki,
döyüb-döyüldüyüm uşaqlığım, tonhalığım
gəlib gözümün qabağında duracaq,
deməli, kor olmaq qorxusu
kürəyimi yerə vuracaq mənim.
O anda birdən anlayacağam ki,
bu nə şair həsrətidir,
nə konyak gücü, nə qürbət qorxusu...
Vətəndir,
bir evlik, bir uşaqlıq, bir yolluq...

1985

***

Kim qaldı?
İndi kimə salam verim?
Yadıma salıb, keçirdim bir-bir
gözlərimin qabağında
bütün yaxın, uzaq ölümlərini...
Hamısını ən xoş çağında diriltdim.
Üzlərindən təbəssüm çəkilməmiş
salam verdim hamısına.
Bir bahar fəslinin çadırına yığdım
onlarla,
bəlkə yüzlərlə bu dünyada
həsrətlə yaşayıb,
bu dünyanın həsrətiylə ölənlərini.
Ayrıldıq...
Və ayrılığın səhrasıyla
yeridim yavaş-yavaş,
hara getdiyimi bilməyə-bilməyə.
Ancaq gördüm, başımı
sinəmdən qaldıran kimi,

gördüm hara getdiyimi.
Uzaqda kiminsə yaddaşı gözləyirdi mənə,
gözləyirdi salam vermək üçün...

1985

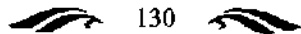
***

Ağ qapıya kölgə düşüb.
İnsan kölgəsi.
Royal səsi gəlir
ağ qapının dalından.
Kimsə həzin-həzin,
Şopenin valsını çalır
ağ qapıya düşmüş insan kölgəsinə...
Yağış kölgəsi çiləyir
payız kölgəsində duran
başıaçıq musiqinin üstünə...
Çiyini titrəyir
ağ qapıya düşmüş insan kölgəsinin.
Ağlayır insan kölgəsi.
Bir polyak oğlunun,
dirilmək istəyən bir insanın
səsinə ağlayır insan kölgəsi.
Damır, damır
valsın açıq yaxasına
damla-damla
göz yaşının kölgəsi...

1985

***

Bir yuxuya ki fil girə,
fil girə yuxuya Afrikadan, Hindistandan,
ən yaxın heyvanxanadan belə

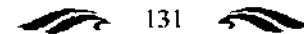
min kilometr uzaqda görülən yuxuya,
neyləyəsən, neyləyəsən
bu yuxudan ayılandan sonra?
Nəyə, necə yozasan bu yuxunu,
ya kimə, harda danışasan onu?
Axı neçin, neçin fil girsin,
fil xortumla şeypur çalsın
burda, ay kişi, burda görülən yuxularda?
Yox, deyəsən ya mən dəliyəm, xəstəyəm,
ya hardasa bir filin ruhu azıb yolunu,
çaş salıb aləmi,
qarıdırıb yuxuları,
bu yuxuyla açmaq istəyir, bəlkə
ruhunun kor gözlərini...

1985

***

Yağır, yağır, yaman yağır,
çoxdan yağır...
olmasaydı navalçaların səsi,
yağışın köpüklü şırıltısı,
deyərdin qoy yağsın, qoy axsın,
yağmurdan savayı bir şey yoxdur,
olmayıb, olmayacaq dünyada,
həyata, yerə elə biz də göydən
yağa-yağa gəlib çıxmış, q, anamız qara bulud,
atamız şimşəkdir,
güneş isə düşmənlər əməlidir,
kimsə qurutmaq istəyir bizi,
əlimizdən almaq istəyir
köpüklənən navalçaların səsinə,
sözümüzü, nəğməmizi...

1985

***

Səhər gəlsə o qorxduğum,
təngə gəlmiş arzuların bəxti gətirəcək,
gecə gəlsə,
yorğun yuxular can qurtaracaq məndən.
Sərxoş olsam, yaxınlarımla,
ayıq olsam,
öz canım qurtaracaq canımdan.
İnan, çiyindən düşüb,
torpağın belinə yük olacağam.
Bəlkə bir ruh çəkisində
qalacağam buralarda,
gözlərə görünməyə-görünməyə.
İçimdən bir-birinə salam verəcəklər,
maşın sürəcəklər içimdən neçə-neçə.
Və kimsəyə deyə bilməyəcəyəm ki,
çşikdə yağış yağır, qar yağır,
bir kəsin tuta bilməyəcəyəm əlindən.
Ruhum da mənə bənzəyəcək,
mən ruha indi oxşayan kimi...

1985

***

Adımı neyloyirsən?
Adsız bir insan qalmaq istəyirəm
bu qədər öz adı olan bitkilərin,
şeylərin,
adı olan ayların, günlərin arasında.
Nə fərqi, canım, nə millətdənəm?
Qarabuğdayı bir insan oğluyam,
zəncidən xeyli bəyaz,
Nərveç balasından yüz qat tünd,
baş dolandırırım

neçə xalq, neçə millət,
bir də beş-on dəniz arasında.
İşim-gücüm
sən bilmədiyən bir dildə,
bu dilin xəbəri olmadan
şeyrlər, nağıllar yazmaq.
Yox, onu da bilmirəm,
bəlkə burda həsrət içində,
bəlkə buranın həsrətiylə
gedəcəyəm dünyadan...

1985

***

O kənd çağırsa səni,
çıxma o kəndin sözündən,
uşaqlığın sözünü vurma yerə.
Ömrün dolaşmış düşmüş yollarından,
qoy heç olmasa, bircə cığır açılınsın
o kəndin lal, səssiz harayına...
Bütün ötən günlərimiz,
sükuta dönmüş gedim fəryadındır,
o fəryad gəlib çatammaz qulaqlarımıza,
qulaqlarımız sükut eşitməyə alışmasa.
Bir ağac, ya bir insan kölgəsi
ömrün ən işıqlı gününə düşməlidir,
düşməlidir mütloq,
çoxdan quruyub kəşilmiş bir ağacın,
ölüb getmiş bir adamın kölgəsi.
Və o kölgəyə ayaq dəyən anda
açılmalıdır uşaqlığın dili,
bir kənd çağırmalıdır səni
sükuta dönmüş fəryad səsiylə...

1985

***

Axır ki, gəlib çıxdı Bakıya.
Neçə ay nigaran
qalmışdıq, necə nigaran...
Deyirdik, Allah bilir,
harda itib-batıb,
harda, kim məzar qazıb ona.
Nə bir məktubunu almışdım,
nə də yuxumuza girmişdi bədbaxt.
Yavaş-yavaş çıxırdı
adamların yaddaşından da.
Səsinə oxşayan
bir səs dəymirdi qulağımıza
adamlar dolu bu boyda şəhərdə.
Yerişinə bənzəyən
insan ayaqları da dəymirdi gözümüzə,
nə şəhərin mərkəzində,
nə mikrorayonlarda.
Gəlib çıxdı axır ki.
Kaş gəlməyəydi...
İndi gözləməyə bir kimsəmiz yox...

1985

***

Gəlməyin, sən allah, gəlməyin.
Bura gələn yolların qırağında
bir ağac, bir kölgə yox,
bu yollarda qalan izlər
yanır, hey yanır gün altında,
başının üstündə görünməyib
birçə ulduz belə,
bura gələn yollar
heç vaxt keçməyib gecədən...

Gəlməyin bura, gəlməyin,
yormayın ümidinizi,
ayaqlarınıza heyfiniz gəlsin.
Orda qalın,
gündüzlər çiçəklərə,
gecələr ulduzlara baxın,
unudun buraları, unudun...

1985

***

Elə bu rəngdəyəm, öz rəngimdə,
yamyasıl otlar arasında sürünəndə də,
qumral düzlərin qırpınmayan
göz açıqlığında da,
ağ qarın yağın, qalan, əriyən,
gəldi-gedər həqiqətində də,
elə bu rəngdəyəm, öz rəngimdə.
Deyişə bilməməyim,
rəngdən rəng ala bilməməyim,
hər yerdə, həmişə görünmək xofunda,
daima göz qabağında olmaq qorxusunda...
Hər gün burda,
hər gün görüno-görünə,
hər gün başqa rənglər görə-görə.
Bir rəngin məhbəs kamerasında
ömürlük dustaq,
rənglərin azadlığına çıxmaq arzusunda,
rənglərin yad, düşmən
olduğunu bilə-bilə...

1985

***

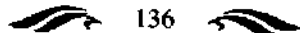
Gəl, gəl, sənə bir sözüm var,
keçən ilin xatirəsi.
Niyə cəmi səkkiz, bəlkə on
günün qalib yadında?
Niyə səni
əvvəlindən axırına kimi təzədən,
özü də tamam başqa cür,
başqa yerlərdə,
ayrı adamlarla yaşamaq istəyirəm?
Neçin içində o yerlər,
o adamlar oldu ancaq?
Bircə gün olmadımı
Parisdə yaşayım səni
keçən il?
İçində
ikicə saat
okean ola bilməzdimmi?

1985

***

Biz bir yerdə,
ikimiz
həyat qura bilərik,
və ikimiz birədi,
əl-ələ verib,
Allah uydura bilərik
qurduğumuz həyat üçün...
Ancaq, gülüm,
həyatın içində yer tanısa da,
Allahın hökmü olsa da,
biz
bir yerdə ola bilmərik
heç bir vaxt...

1985

136

***

Səni yuxu basdı durduğun yerdə,
Allahtı duayla yorduğun yerdə,
İndi son sözünü bu qum deyəcək,
“Yorğun gözlərini tez yum” deyəcək...

Barmaqlar göz olub kağıza baxır,
Şeirlə şairin göz yaşı axır,
Kimsə quyu qazıb, ya tələ qurub,
Sonsuz bir səhrada ağ yelkən durub...

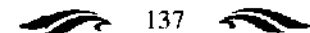
Dəli sözlərini sapa düzəndə,
Açılan mənaya ürək dözəndə,
Deyirsən kaş həyat, kaş insan ola,
Ömür də, ölüm də kaş bir an ola.

Özün axıdasan qanı damarda,
Yapışb qalmaya çiyinin divarda,
Düşdüyün ağ gündə, ya da ki darda,
Bir dəfə biləsən, hardasan, harda...

1985

***

Yox, ondan sən deyən bir xəbər
yoxdur, yox...
Deyirlər bir dəfə, hansısa yolda
kölğəsinə baxa-baxa gedəndə,
ağlayıb birdən.
Bir də,
gecə yatanda,
yuxuda ağacdan asılmış qağayı görüb.
Bir-iki ümid dəyişib,
beş-on iş yeri.

137

Əvvəlkitək dolanır, heç dəyişməyib.
Danışanda səsi çıxmır,
susanda qərribə şeirlər deyir...

1985

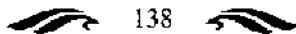
***

Ağ ay, sönük ulduzlar,
yoxsul, yamaqlı gecə...
Qaranlıq dilənir
külək səsiylə.
Korluqdur, korluq...
Şorab içmiş öküz gözütek,
qızarıb nə isə üfüqdə.
Bir adamın ürəyi getmir
nəgmə səslənəndə, şeir deyiləndə.
Korluqdur, korluq...
Yenicə açılıb səhər,
cəmi bir gün qalıb sabaha,
bircə gün.
Əlimizdən gələn də,
yenə cəmi bircə günü, bu günü
yaşamaq olacaq ancaq.
Korluqdur, korluq...

1985

***

Buraxmaz, daha buraxmaz səni
boğazına, bədəninə sarılmış budaqlar,
min il insan həsrətində olan bir ağac
ayrıla bilməz nə kədərindən,
nə sevincindən,

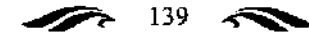

balta da bata bilməz indi,
min ilin boşluğunda
qıvrıla-qıvrıla insan axtaran budaqlara,
bu öten əsrlərin ağac həsrətinə
kimsə zor gələ bilməz,
qatil ola bilməz bir köpəkoğlu ona.
Bu ağac, bu budaqlar ayrılıq olub min il,
min-min hakimlərin, dövlətlərin,
inqilabların içində dura-dura,
sağ-salamat saxlayıb ayrılığını,
qoruyub həsrətini,
və baş əyməyib nə bir dövrə,
nə bir baltaya,
ağac qalıb, ağac həmişə.
bu torpağın insan həsrətiylə doğulub,
insan həsrətiylə xışıldayan, yarpaq tökən
ağacı olub min il...

1985

***

Suallardan birinə
bir cavab verən lazımdır axı,
bu yollardan heç olmasa, birinin
hara getdiyini deyən.
Axı bu meynəliklərdə azıb qalana
bir kəs bir salxım üzüm verib,
ən yaxın təpənin yerini göstərməlidir,
göstərməlidir ki, heç olmasa,
o təpənin üstündən
başqa bir təpəyə qədər görəsən
nə var, nə yox dünyada.
Və biləsən ovsunçunun evi harda,
yaraya məlhəm qoyanın evi hardadır...
Bir kəndə elə-belə, əliboş getmək olmaz,

gerek bir kəndə gələndə
başqa bir kəndin adını verəsən.
Belə olmaz, olmaz vallah,
yel kimi kimsəsiz, yel kimi köksüz...

1985

***

Rəhmət demək olmazmı
iki gün əsib,
bir gün yatan küləyə?
Niyə baş çəkən yoxdur
ölən qışın məzarına?
Qırmızı lalələr başdaşdır
basdırılmış ağ qarların...
Neçə yuxunu öldürür
hər səhərin işığı?
Neçə arzu basdırılır
insan səslərində hər gün?
Yadımıza düşmür, görünmür gözə,
ruhu inildəyir, ancaq
ürəkdə yıxılıb, qalxa
bilməyən ümidlərin,
ötən günlərin...
Ehtiyatla gəzin, addımlayın evdə-əşikdə,
əzməyin ayaq altda, basdalaşmayın
əzizlərinizi...

1985

***

Beynimə əl vura bilmirəm,
qızdırma içindədir beynim bu gün.
Neçə saxta sözün, həyasız yalanın

insandan üz döndərmiş
insan üzünün soyuğu dəyib beynimə.
Beynim qızdırıb bu gün.
Özümlə baş-başa verib,
özümle danışa bilmirəm bu gün.
ayrı düşmüşəm tənhalığımdan,
ən isti xatirələrim belə
yağışa düşüb məndən uzaqda,
töyşüyüb yaddaşım,
nəfəsi qaralıb ötən günlərimin bu gün.
İçim kənar, yad, soyuq.
İçim qürbət,
içim özümdən, ana yurddan uzaq.
Uzaqdan baxıram özüm özümə,
görürəm, qızdırma içindədir beynim,
qızdırmalıdır soyuq dəymiş beynimin
gəzdii doğma yerlər.
Və bu yerlərin qayaları
günbatanın rənglərinə söykənir...

1985

***

Bir pişik xumarlına indi,
yumaqlanıb, adamın qucağında.
İçəridə pul dərdi olmaya,
bayırda dava-dalaş səsi, söyüş.
İçəri isti,
bayır qarlı ola kaş
Bir də, aman Allah, sənə qurban,
divarda bütün sevdiyin insanların,
şəkilləri ola kaş
Düşə sevdiyin insanın əkslərinə
torşerin bənövşəyi işığı...
Düşməyə yada,

ötən pis günlərdən biri də,
gələcəyin bir qara günü də
dəyməyə gözüne
arkasında ağ qar yağan pəncərədə...

1985

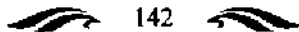
***

Orda, bax indicə, bu saat,
o telefon budkasına girən kimi
pəncərədən ötmüş külək
səslənəcək bütün qonşu evlərində
telefonlar.
Bütün qulaqlara, qonşu qulaqlarına
bir səs, eyni səs deyəcək telefonlardan
bax, bu küləyin,
burdan ötüb,
pəncərənin şüşələrini cingildətmiş
dəli küləyin səsi.
Bir qonşu bilməyəcək
kimə zəng vurur külək,
nə demək istəyir
telefon budkasının tozunu
sovura-sovura.
Bir kəs görməyəcək
telefon budkasında vurnuxan
kələyin gözlərini...

1985

***

Dəlilik gəlməsə də birdən-birə,
cəhənnəmə ki,
bu gündən sabaha qədər baş

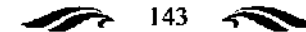
dolandırmaq olar
axmaqlıq içində,
bir cüt sərsəm təbəssümlə çiyin-çiyinə
yaşamaq olar iyirmi dörd saat,
iyirmi dörd saatın beş saatını
bu məmləkətin trass yolunda,
yeddi-səkkiz saatın Gəncə motelində,
o birilərini, Aliah bilir, harada, necə,
ancaq o dediyim təbəssümlə,
çiyin-çiyinə,
çox sərxoş olsan, baş-başa,
axmaqlıq içində,
əgər dəlilik,
dəlilik gəlməsə, birdən-birə,
göz görə-görə...

1985

***

Sonra da bir əhvalat
baş verdi o gün.
Bu gün də biri.
Sabah da
nəse olmalıdır,
olmalıdır mütləq,
sabah özü olacaqsız əgər.
Olmasa,
başına gələn əhvalatlardan
ən ürəyimdən olmayanı,
ən müdhişi
mənimçün,
sabahsız gələn bir günün
özü olacaq.
Nə yaman çox işlənməmiş dilimizdə
“oldu”, “olacaq” sözləri...

1985

***

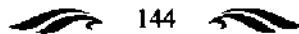
Bağların bağı daş bağlayıb,
ağacların dönüb üzü
nankor göyden,
naşükür torpaqdan.
Göz görə nə varsa,
sinəsi dağlı,
söz gələndə
ya ağız, ya qulaqlar bağı...
Bir sözə bənddir
yənə insan,
yazılmamış şeir kimi.
Körpünün bir ucu o tayda,
bu tayda o biri ucu.
Üstüylə gedən isə
yənə də yol,
yənə həmin,
yənə köhnə yol...

1985

***

Dağlarda dağ, səhrada səhra qorxusu.
Dağlarda səhra,
səhrada dağ yuxusu.
Orda da, burda da insan ömrü keçir,
keçir sevinc içindən, dərddən içindən
tunelə girib, gedən qatarlar kimi.
Ancaq bu tunelin ucunda
ışığı ucu görünməz.
Bilinməz sevincin axını nədir,
nəylə qurtaracaq dərddən.
Odur bilinməz, sevinc nədi, dərddən nədi.
Səhra kimin, dağ kimin,
insan ömrü kimindi...

1985

***

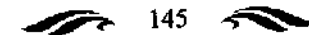
Sən allah, dəyişməyin,
dəyişməyin bu dünyanı.
Çayların axarı
baş götürüb
dənizlərə üz tutmayacaqsız bir gün,
arabir
duman içində,
yox olub, görünməyəcəksiniz adalar,
insan oğlu bəxtiyar olub,
sevincə qərqlənəcəksiniz ömürlük,
bir şeirim
yada düşməyəcək
bədə ayaqda...

1985

***

Ölməkdən ötrü mənə
bir neçə qələm,
bir qalaq kağız,
siqaret, tütün,
bir az da musiqi gərəkdir.
Ölməkdən ötrü mənə,
bütün dünya
və bir otaq lazımdır.
Qış,
bahar,
yay,
payız,
bir də,
bir insan ömrü lazımdır mənə
ölməkdən ötrü...

1985

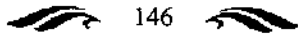
***

Bəlkə bu qədər də,
bu yaşda bu qədər də
tələsmək lazım deyil daha?
Bəlkə dəyişmək lazımdır
hisslərin gəlir-gedim cədvəlini...
Bəlkə daha götür-qoy etmək
vaxtı çatıb,
göydən gələn səslərə
qulaq vermək vaxtı?
Baxtı gətirsə, ya özü istəsə,
vaxtında ölə bilər hər insan,
Allaha oxşatmasa özünü yaman,
özü də bəd ayaqda ancaq...
Kimin xeyrinədir
yekunu vurulmuş ömür?
Axı kainat yorulmadan, usanmadan
deyir, deyir hər an,
necə ayrılmaq olar ondan.
Fəqət sükut içində deyir,
deyir susa-susa...

1985

***

Qadan alım, stansiya rəisi,
doğrudanmı
qatarların da vaxtında
gəlib-gətməyi
Allahdan asılıdır?
Axı mən də Allah bəndəsiyəm,
tələsirəm o dənizin sahilinə yaman.
Stansiya rəisi,
axı Allah yaxşı bilir,

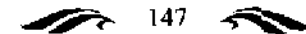
məni kim gözləyir orada,
Mən cəhənnəm,
yıxma bütün dərdlərimizi
Allahın üstünə,
qoy minim,
qoy gedim bu qatarla,
stansiya rəisi.
Öz gecikən qatarını gözləyə bilməz,
qırx beş yaşında adam.
Məhəbbətə yubanmaq olmaz bu yaşda,
stansiya rəisi...

1985

***

İndi də yağmurlu payızdan sonra,
bacalarından tüstü qalxan
bir kəndin qış günü,
sonra yenə ağaclar, stansiyalar, yol...
Bir-bir gəlib,
bir-birinin evini yıxan
və sənə bu yolda meydan oxuyan
xatirələrin zorakılığı...
Sonra yenə vaqon pəncərəsi,
konyak,
içinə səs-səs, qoxu-qoxu dolan
nə vaxtsa doğulacaq şeirlərin toxumu.
Və axır ki, nəhayət, şükür,
təzə menzərə:
Bacalarından tüstü qalxan
bir kəndin qış günü...

1985

***

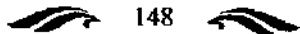
Yenə həyata qaytarmaq istəyirəm
Köhnə dostları.
Xatirəmdə külə dönmüş ötən günləri
dirildib,
keçirtmək istəyirəm yenə
"Metropol" restoranının qapısından.
Aman Allah,
necə tanışdır mənə
bu sözləri yazan əl...
Bir-iki həftə yaşayıb o günlərdə,
yenə bu evə qayıtmaq istəyirəm.
Kömək umuram o kömeksiz zamandan...
Ancaq bir-bir getdi o köhnə dostlar...
Kimi qapıdan, kimi özündən,
kimi yadımdan çıxıb...

1985

***

Suyu qaçmış hovuzda
Bənzəyir dəniz indi,
Solğun yerlərdə qalır
Saldığın hər iz indi,
Toy günü yarı ölmüş
Gəlinlərə bənzəyir
Ağ paltarlı buludlar...

Sən gələndə
Çiçəklər açıldı,
Sən gələndə
Daşlar da gül açardı,
Sən gələndə
kədər məndən qaçardı...

Gündüzlərin səması
Nədənsə indi bumbuz,
Gecələr başım üstə
Nə ay yanır, nə ulduz,
Nədənsə bu xoş baharda
Sarı yarpaqlar açır
Söykəndiyim ağaclar...*

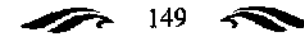
1985

***

Yer üzünün bir yerində də,
bütün insan və quş tarixi boyu
bir kəs belə, baxmayıb mənim qədər
Qaranquşların uçuşuna.
Qaranquşların səsi gözüm görə-görə,
qulağım eşidə-eşidə
bir məsciddə, bir kilsədə deyilməmiş
dualara dönüb,
və bu duaları mənə oxuyub qaranquşlar,
Allah bilir, məndən nə uma-uma,
nəyi, kimi görə-görə mənim yerimdə.
Və mən beliqırılmış onda anlamışam,
qanmışam ki,
eşitsem də qaranquşların duasını,
görsəm də özlərini
əl uzada bilməyəcəyəm onlara,
Allah ola bilməyəcəyəm.
Quşların Allahı qanadsız imiş,
mənimki əlsiz-ayaqsız...

1986

*Mahnı mətni. Musiqisi Mobil Babayevindir.

***

Bu arıq atların kölgəsi qara,
Günəş şahə qalxıb, torpaq kişnoyir,
Mən hara, gördüyüm bu ilxı hara?
Hər gün gözlərimə gör nələr deyir...

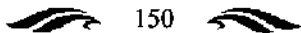
Bezilib, lap tənğə gəlirəm hərdən,
Elə bil hər əzab, dərd mənə qalıb,
Sonsuz qadın kimi acı düzlərdən,
Hansı qüvvə mənim yolumu salıb?

Buranı göz nədir, qarğış da tutmaz,
Burdan yağış qaçıb, üz döndərib qar,
Bir səsin dalından o biri çatmaz,
Bir səsdən huyulanmaz bu arıq atlar...

1986

***

Yaralı-yaralı,
torpaqdan aralı,
buludlar keçir.
Qanımlı içir
bu qərrib menzərə,
yapışib canımdan
gözlərim görə-görə.
Neçə yaxınım,
bu günə
yana-yana baxanım,
baxa biləcəyim
yoxdur burda,
qalmışam darda,
tək-tənha,
baxa-baxa bu aləmə.

150

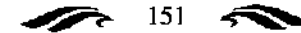
Nə deyim dilimə,
dilimdə söz yoxdur
bu günü deməyə,
bu günü söyməyə.
Qalmışam tək-tənha
dünyanın burasında.
Kaş biləydim harasında...
Torpaqla
yaralı buludlar arasında...

1986

***

Gəl, gəl ata-anadan qalmış
yetim həsrət,
gəl daha keçib,
gəl ocağıma,
mənimkilərlə birgə yaşa, bir böyü.
Oğulluğa götürürəm səni də,
yad yetim, yad həsrət.
Abır-həyadan da keçib,
xəcələt yeri deyil,
gəl, döş də verim, əmizdirim səni,
həsrəti saxlayan, həsrət böyüdən
şair südüdür...
Gəl, qoy yüngülləşsin
çiyindəki yetimlik yükü,
gəl, səni də uzadım
bizim dilin beşiyinə,
yırğalayıb laylay deyim ana kimi
sənə də yad həsrət
yad həsrət - doğma şeir...

1986

151

***
Aralananda
gözlərin mavi pərdəsi,
bir qadın göründü
royal səşində bitmiş
çiçəklərin arasında...
Bu qadın mənzərəsində
bir karvan yolu,
yolun sonunda karvansara,
karvansara günbəzinin üstündə
bir ipək sevinc bayrağı
yırğalanır, yırğalanır...
Və bunlar hələ musiqi yox,
bircə tək akkorddur,
qadına yönəlmiş dualardan
ilk duanın
ilk sözü...

1986

***
Uzaq qaralıtdan ilxılar ürküb,
Mənə bir söz göndər səsinə büküb,
Bu yaz açılmasa köhnə yaralar,
Deməli, hələ də vaxt var, ümid var.

O batan gün deyil, nə isə olub,
Qürubun gözünə yenə qan dolub...
Qışın buz çağında gələndə bahar,
Qorxudan qar üstə çiçəklər açar.

Daha işıq salmır nə günəş, nə ay,
Boş beşik başında oxunur laylay,
Ömür səhrasının tən ortasında
Nəcə işıq ağlar işıq yasında.

Beyninə qan sızıb, ən adi sözün,
Gərək ölməyəydin, görəydin özün,
Gecənin üstünə biri də çöküb,
Mənə işıq göndər bir sözə büküb...

1986

***
Bəlkə gedib damla-damla yığım,
qayaya dəyib,
çilik-çilik olmuş dalğanı?
Bəlkə o buludu
qoymayım dağılmağa?
Amma necə?
Bəlkə unudum tək olduğumu?
Özümlə durub-oturmuyam indən belə?
Bəlkə şeir yazmayım daha?
Yox, gülüm,
qayaların və buludların
dadına yetmək olmaz mənə.
Mənə
yaşamaq da olmaz,
mən şeir yazmalıyam...

1986

***
Qaçıb,
gecənin içində də
gizlənmək olmur daha.
Birini yumub,
o biriylə səni nişana
alan kimsənin

açıq gözünə bənzəyir ay,
ulduzlar
tufəng lüləsindən çıxmış
qırmalar kimi gəlir üstünə...

1986

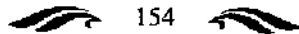
***

Quşlardan xəbərsiz
bir gündür bu gün.
Əllərim sıxılır
yənə də həsrət,
ikiəlli salam verir mənə.
Və birçə quş səsi eşidilməyən
bu həsrətin içində
bilsəydim sözlərini
bir dua oxuyardım.
Quş səsi istərdim göylərdən.
Ancaq dua bilmirəm.
Bildiyimi,
şeyrlərimi oxuyuram
üzümü qibləyə tutub.
Şair sevməyən Allah
şeyr sevirmi, görəsən?

1986

***

Darıxanda pis darıxıram.
İnsan darıxmağı deyil bu,
insan ömrü deyilən şeyə
heç bir dəxli yoxdur bu darıxmağın...
Bir vəhşi heyvanın

qəfəsdə ağaran dişləri
çıxır qəlbimdən,
gəmirir, gəmirir varlığını.
Belə günlərdə
bel bağlaya bilmirəm özümə,
özümə etibar eləmirəm.
Çünki özümə yox,
şeyrlərimə bənzəyirəm darıxanda.
Bu da ölümdür.
Quduz olub öldürülmüş
canavarın, itin ölümü.
Qızmar gün altı ölüm...

1986

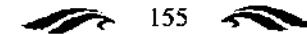
***

Partiya iclaslarında
nədənsə
uşaqlığım düşür yadıma.
Görürəm İbrahim dayının
Rusiyadan alıb gətirdiyi
Zoyka adlı inəyimizi,
bağımızın hasarına daraşan
sarıyanız narın qumu,
şinabbub yuvasını,
dümağ buludlarla dolu göy üzünü.
Ürəyim açılır
partiya iclaslarında...

1986

***

Bir park alleyası görürəm
sabahın hansısa uzaq şəhərində.
Bir payız başlanır

üzümə gələn o günlərdə,
və orda bir yad yağış
başlayır yağmağa...
Hava təmizlənir sabah,
ot ətriylə dolur
sabahkı parkın alleyası.
Açıldıqca yarpaqların yaşılı
nədənsə bu günün yarası da açılır,
sabahkı parkın alleyasında.
Açılır
sabaha hələ xeyli qalmış,
sabaha dəyməmiş ömrün ayağı...

1986

***

Yavaş yeri,
ürkütmə o uşağın baxdığı
yasəmən kölgəsini.
Üzü dönməsin bizdən kölgələrin də...
Ağac kölgəsi
ağacdən düşə bilər yerə ancaq,
ürkütmə,
çıxıb getməsin burdan
ağacın, kollar...
Sonra bir körpə gözüne
bir yasəmən kölgəsi dəyməz,
yox olar sərinclik.
Yer də kasadlaşır, söhbətlərimiz də.
Onsuz da üç nöqtəylə yazılır
dilimizin neçə sözü.
Odur asta yeri, yavaş göz.
Basdalama
yasəmən kölgəsindən baxan
körpə gözlərini...

1986

***

Xəbərlər var,
xəbərlərdən xəbərim yox...
Bu gün yaqın
kiminsə neçə yüz illik məzarına
tozə-tər çiçəklər qoyulub,
bir başqası öldüyü üçün yox,
meyidi iylənəcək deyə
basdırlıb torpağa...
Hardasa açıq-aşkar İlahi qüvvə kimi
bir dünya gözəli görünüb gözlərə.

Hardasa çirkin bir qadın görkəmi
şübhə doğurub Allahın varlığına...
Kimsə sərxoş olub ağlayıb,
kiminsə içməyə bir şey tapmadığından.
Hardasa ömür güc gəlib ölümə.
Hardasa ölüm ömrün kürəyini vurub yero.
Hardasa yenə illər uzununu
bar gətirmir meyvə ağacları.
Hardasa almalar dəyir yulğun budaqlarında.
Nələr olmur yer üzündə hər gün, nələr?
Xəbərlər var,
xəbərlərdən xəbərim yox...

1986

***

Sizinlə barışa bilmirəm mən.
Eyni ağaclar
tamam başqa-başqadı üreyimizdə,
adları dilimizdə bir olsa da.
Ayrı-ayrı yerlərə gedir
üstüylə addımladığımız

eyni yollar.
Yaşadığımız günlər, aylar
bir dövrün, bir zamanın içində deyil,
eyni yerdə, eyni vaxtda
görüşə bilmərik biz.
Ayrılıq da başqa şeydir
bu dünyada,
sizdən ayrı düşmək deyil...

1986

***

Biriniz buraya gəlin bu axşam,
Başım sığal üçün qərubsəyibdir,
Bu səhər heyrətlə yerə baxmışam,
Gözümə bir qərib kölgə dəyibdir.

Görmüşəm kölgəmin düşdüğü daşlar,
Ovulub torpağa dönmək istəyir,
Gələn beşillikdə, əziz yoldaşlar,
Ulduzlar deyəsən sönmək istəyir.

Qupquru quruyub yerin gözləri,
Qaralan qaralıb, solan solubdur,
Yağış duasının bütün sözləri,
Bu eldə-obada unudulubdur...

1986

***

Niyə açıldınız,
yuxu görən gözlərim?
Neçin yenə bu divar saatına,
rəngi solmuş bu divara

başladınız baxmağa?
Yuxudan nə tez doydun, sağ gözüm?
Nə tez üzün döndü yuxulardan,
sol gözüm?
Məni gecə koru eləməyin,
yox olmasın ömrümdən qaranlıq da.
Bağlanın, gözlərim, bağlanın...

1986

***

Nə deyə bilərsən mənə?
Onsuz da
biləndə hər şeyi bilərəm,
bilməyəndə öz adım da
qərubsə, uzaq bir səs kimi
səslənir qulağımda.
Dünyanın hansı sirtini aç
bilərsən mənə,
hamısı dünyanın özündən əvvəl
açıldığı halda?
Özü də ömrün hər anı sirlə gəlib
sirlə gedən bir dünyada...
Bilərəm,
bu tində birinin ürəyinə
bıçaq girəndə,
o biri tində ana bətmindən
ağlaya-ağlaya bir uşaq çıxacaq.
Və neçə ildən sonra o uşaq
ya bu tindən sakitcə keçən,
ya da əlində bıçaqla duran olacaq.
Demə,
bir söz demə,
no deyə bilərsən mənə?

1986

***

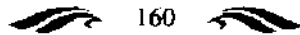
Üzümlər başım üstə,
üzümlər salxım-salxım,
amma necə qalxım
el uzadım gilələrə,
indi mənə göz dağı olmuş
bu ağ, qara,
salxım-salxım güllələrə?
Bu gün qalxa bilmirəm,
bu gün yerdə,
bu gün qumda qalan günümdür mənim,
bu gün ilan günümdür.
Sürünürəm,
bu gün doğrum
yalan olan günümdür...

1986

***

Sabah
bu yolun qırağında olmasa da,
axırında bir ağac tapacağam.
Sabah
ağac kölgəsində oturub,
bir şerin bütün misraları
gəlməsə də,
beş-on sözünü tapacağam.
Sabah
bu sözləri bir-birinin yanına düzüb,
bir yol təsviri tapacağam.
Sabah
bu yolun qırağında olmasa da,
axırında bir ağac tapacağam...

1986

160

***

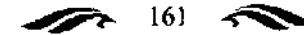
İki babam,
iki nənəm ölüb.
Bir ata basdırmışam.
Bir anam var
o da xəstə.
Bəs kim alsın
indi könlümü mənim?
Ana yurdda,
bəd ayaqda,
ata-baba məzarı da,
ana azarı da
həyan olaydı gerek...

1986

***

O meşə yuxu idi.
Uşaqlıq yuxusu...
O yuxu
indi də görünəcəkdə,
uşaqlığın qış aylarında
oduna doğransa da...
İndi
o meşənin yerində
şumlanıb uşaqlığın yuxusu.
İndi
o yuxunun təpələri,
yamaqları üzümlük,
düz yerləri Allah bilir nə...

1986

161

***

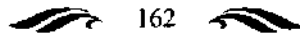
Hardayam,
Hardayam mən?
Bura
bir yandan işıq sahn,
bircə anlıq.
Çıxa bilməsəm də buradan,
heç olmasa,
görüm
hardayam...

1986

***

Bir tanış daş-qaya yox,
salam vcrib,
hal-əhval tutmağa.
Bir ağac ala bilmir könlümü,
yarpaqları
yad dildə xışldayır çünki.
Yerişindən, kölgəsindən
nə bir qadın,
nə bir erkək tanıya bilirəm,
diksinib, qanrılmıram
arxadan açılan bir yad öskürəyə.
Dayanıram,
sırtımı bir ögey divarın
qırmızı kərpiclərinə söykeyib.
Baxıram qarşımdan
ötüb-keçən Dubultu adamlarına.
Yaxşılı-pisli, hamısı özgə.
Burda, bu şəhərdə
yeganə tanışım, yeganə doğmam
sərxoşluğumdur, sərxoşluğum...

1986

***

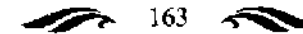
Gözlərim aydın olmaq istəyir,
xoş xəbərin
yalanı da gəlib çıxmır...
Ürəyim açılmaq istəyir,
dil gəl ki, qarşısında
açılıb çıxmağa bir şey, kimsə yox...
çoxdan bəri
bir Allah bəndəsi
müştuluq ala bilməyib məndən...
Qaranlıqda qara qarğa kimi
görünməz olmuşam.
Vallah,
dediklərim giley, ahu-zar deyil.
Ancaq bu üzlə də ölmək istəmir adam.
Üz gülə-gülə,
bu dünyadan bir-iki şad xəbərle
getmək istəyirsən o dünyaya...

1986

***

Kaş
yer üzündə oturub,
söhbət eləməyə
bir adam olaydı...
Dünyada tək qalanda
yaman darıxır adam.
Allahdan
görəsən kimə, hara
şikayət eləmək olar?...

1986

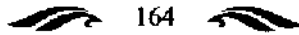
***

Yer üzündə yüz illərlə duran
ən möhtəşəm məscidlərdən, kilsələrdən
qat-qat artıq etibar doğurur məndə
milyon illərdən bəri
axar suların səsindən başı çıxan
bu qara daşın tənha mötəbərliyi.
Gəl, gəl oturaq o daşın üstündə,
üzbəüz, gözbəgöz...
Varlığuma gözlənilməz bir sille deyib,
duman içində axır fikirlərim
başdan-başa.
Odur, bu çağlayan çayın
səsini batıra-batıra,
insan qulağı eşitməmiş
bir fəryad bağirtisiylə
sual verirəm sənə:
– Bu qara daş varmı bu dünyada?
Varsa, çıx get, qayıt göylərə,
məscidlərin əzanından,
kilsələrin zəngindən xoşhallanmağa.
Mən də özümə – günümə dönüm,
ürəyi rahat, qəlbi sualdan qurtulmuş.
Bilim ki, yer üzü var, çay var yer üzündə,
çaydan başı çıxmış bu qara daş var.
Mötəbər yerlər var bu dünyada...

1986

***

Bunlar burda baş qoysalar yerə,
Yer kürəsini çarpayı,
vətən torpağını yastıq sanıb,
çoxmu yuxu görə bilərlər burada?

164

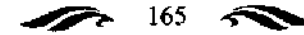
Haradan,
kimin gücü ya səxavəti hesabına
yuxu gələ bilər
burda yerə baş qoyub uyanlara?
Yox, bir o qədər də çox
yuxu qalmayıb daha aləmdə,
yuxular da götür-qoyla gəlirlər
gələndə bura.
Yuxuların qıt dövrü başlanıb artıq.
Öz yuxusu olanlarsa, buralarda
hər əlli kənddən, bəlkə birində,
şəhərlərində, bəlkə iki-üç adam...
Yuxudan, gecələrdən bomboş,
əli boş, içi boş
çıxarlar
burda yastığa baş qoyub yatanlar...

1986

***

Axşamüstü
qaranlıq bir küncdən
gecə gələcək yuxular.
Baxır sənə bic-bic,
yuxular güdür səni
bir-birinə göz vura-vura,
ışıqın sönməyini
gözləyə-gözləyə.
Axşamüstü sūd iyi gəlir,
gecələr qan-qan deyib,
səni qaraya basıb,
soyuq tər içində
oyadan yuxulardan...

1986

165

***

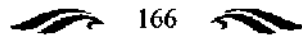
Hardansa bir sarı çiçək düşdü
atın qaşqasına.
Dayandı at dağ yolu qurtarmamış,
yetməmiş bir kəndə, bir yaylağa...
Ətraf yox, bütün dünya yalçın qayalar,
sıldırım, quşqonmaz bir aləm.
İnamsız bir ümidlə dərə
axtaran gözlər,
bu gözlərin qorxusuna
qüvvət verən aran həsrəti.
İndi buraların təmiz havası zəhər,
sakitliyi ən dərin məzar sükutu...
Gör bir atı dörd nahıyla
hara mıxladı hardansa düşmüş
bir sarı çiçək.
İndi, gör, nə çökür
at qaşqasında saralan çiçəyə bərəlmüş
bir cüt insan gözü...

1986

***

Donma, donma,
səbr elə
indicə Günəş doğacaq,
isti işıq düşəcək üstünə.
Görürsənmi,
şərqdə üfuk qızarı?
Yox, yox,
canavar gözü deyil, günəşdir!
Donma, sən allah, donma...

1986

***

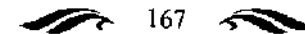
Nə yaxşı ki,
bu daş varmış
bu ayrılıqda.
Nə yaxşı ki,
yağış yağmırmış bu ayrılıqda.
Bir az
bu daş üstündə dincəlib,
arxayın durub getmək olar
islanmamış meşə yoluyla.
Bu ayrılıqdan
başqa ayrılığa sarı...

1986

***

Baş götürüb gedir,
köçmür,
qaçır töyşüyə-töyşüyə,
qarala-qarala nəfəsi
dəniz səsi.
Suyunu, balıqlarını yıqıb ortaya,
dörd yandan çəkib sahillərini
bağlama eləyir özünü dəniz,
və qürbətə üz tutur
bu dəli küləyin kürəyi üstə.
Köhnə xalının naxışları kimi
solur göy üzündə qağaytlar,
quma hopur sutək
qağayı kölgələri...
Və bu köhnə dəniz yerinin
quru yurdunda
boğaza gəlir xatirələr
bulanən sərxoş ürəyi kimi...

1986

***

Rica edirəm, yalvarıram,
o Güneşdən bir az bu yana dur.
İndi dənizə bax.
Gördünmü, nə gözəldir Xəzər?
Gördünmü, necə istidir Güneş?
Gördünmü,
səni necə
görə bilir gözlerim?
Orda dur, qımıldanma, ömrüm...

1986

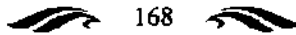
***

Gəmiyə baxa-baxa
dəni də yadımdan çıxartdım.
Gəmiyə baxa-baxa
unutdum gördüklərimi,
tanıdıklarımı.
Yadıma görmədiyim limanlar düşdü.
Qərribə dillər
dəydi qulaqlarıma.
Bir tanış insan üzü gördüm
gəmiyə baxanda.
Gəmiyə baxa-baxa qaldım...

1986

***

Darıxma, gözlə,
indicə gəlirəm.
Allaha bir söz deyib,
bircə insan ömrü yaşayıb,
gəlirəm.

Çox çəkməz, çox uzanmaz,
nədir ki, vaxt üçün
bir insan ömrü?
Heç nə, heç bir şey.
Bir doğum, bir ölüm
və onların arasında
Allaha deyilən bircə kəlmə söz.
Ya – hə, ya – yox....
Gözlə, sevgilim torpaq,
gözlə,
meşələrlə xumarlanan,
dənizlərlə bərələn,
çaylarla axan gözələrinə
qurban olduğum...

1986

***

Sabah səhər tezdən
gəl bura,
gəl yadıma sal özünü,
o qoca meşənin ayı cığırını.
Gəl, qaldır gözələrimdə
bu qış baltalanmış ağacları,
qızart gözələrimdə əbədi solmuş
itburnu, moruq kollarını.
Meşə içinin yay bürküsündə
bir sərən meh dəymişdi üzümə,
yadımdamı?
Bax, onun haradan əsdiyi çıxıb
yadımdan,
gəl, ayı cığırını, gəl,
yadıma sal meh yerini...

1986

***

Bayrama nə qədər,
neçə gün qalıb?
Bəlkə bu gündür bayram?
Bu gündürsə, mübarək,
mübarək olsun
çalğısız, oyunsuz bayramım,
qurbansız, qoyunsuz bayramım,
noğməsin pəsdən deyən,
qaranlıqda əlvən geyən bayramım.
Bayram gəlib,
sevin, könül,
başına gün dolanıb,
ocaq, tonqal
yer altında qalanıb...

1986

***

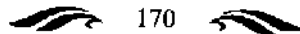
Kimdən indi üz döndərib,
kimin üzünə gedəsən
gülö-gülə?

Kimin gözündən gen düşüb,
kimin gözündən axasan
yad yanağında özünü silə-silo.

Ay Allah,
qanın da haqqı,
nahaqqı olurmuş?
Necə? Niyə?

Gəl, insan oğlu,
gəl indi yat,
gəl indi oyan
bilə-bilo...

1986

170

***

Axı diri insanın kölgəsi
çox qala bilməz
bir yerdə,
bir divarda.
Elə isə nə olub bu kölgəyə,
nə olub mənə?

1986

***

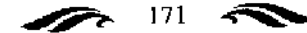
Yağış yağacaq
bu gün də yenə.
Mənsə yuxuda
iri,
iri bir günəş görmüşdüm
bu gecə.
Yenə...

1986

***

Gəl bura, birgə oxuyaq,
Görək nə çıxır bundan,
Uzaqda fit verən qatar,
Kaş çıxmasın yolundan.

Kimdən istəyirsən, soruş,
Məni tanımır heç kəs,
Odur qorxma, gəl oxuyaq,
Sən iki səs mən heç səs...

171

Qatar burdan yaxşı keçdi,
Bir şey olmadı, şükür,
Oxu, əsl məqamıdır,
Ay doğur, gecə çökür.

Başla, xısn-xısn ağla,
Arabir dizinə vur,
Belə oxu, bu yerlərin
Başqa nəğməsi yoxdur...

1986

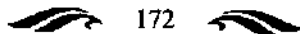
***

Bağ yolunda tənha işıq yanır,
yandıranı çıxıb gedib,
görenləri yatıb çoxdan...
Bağ yolunda külək əsir,
yırğalanır tənha işıq,
yandıranı
qayıtmır geri,
görenləri
oyanmır yuxudan...
Bağ yolunda
çiyin-çiyinə verib,
harasa gedirlər tənha işıqla külək...

1986

***

Günəşli yay günündə
göylərə qalxıb,
buludlarda yolunu azan
və
qarlı-şaxtalı qış günündə

172

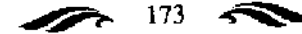
yuvasını tapan
göyərçin kimiyəm.
Uşaqılıqda azıb,
bir bağlı yuva qarşısında
durmuşam neçə ildir.
Dimdiyimdən
qan damır yerə...

1986

***

Nə yazasan?
Qar əriyir buralara düşən kimi.
Boyanmaq istəmir qar rənginə
bu ellər,
neyləmək olar?
Bilməzsən bu cığır hara gedib çıxır
getməsən üstüylə.
Getsən hara gedəsən?
Bəlkə bu al qalstuklu pionerin
yadından çıxmıyacaq
vətən haqda oxuduğu yad sözlər?
Çıxmasa
bir də yay gələcəkmi bu yerlərə?
Yox, addımlarımız yenə də
qarı əriməz yerlərdə səslənə bilər,
yuxularımız didərgin düşə bilər
ana yurd dediyimizdən.
Ancaq öz zərərinə yazmalısın
bu günün oxunmayacaq nəğmələrini.
Bu yerlərin öz qarı yağmaq üçün...

1986

173

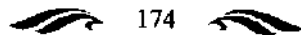
***

Üzbəüz durmuş iki evin birinin
pəncərəsindən quş çıxar,
uçar o biri evin açıq pəncərəsinə.
Sonra yenə geri,
sonra yenə ora,
bir pəncərədən o birinə,
bir evin içindən, o biri evin içinə.
Bütün günü qanad çalar quş,
bir günlük yol gedər quş,
ora-bura uça-uça...
Göy açıq,
göydə quş yolları açıq,
dağlar, düzlər,
bağlar, meşələr açıq.
Quşsa uçar, hey uçar iki ev arasında,
uçar yerə quş təri tökə-tökə,
iki muncuq gözü bərələ.
Və quş uçan iki ev arasında
eşidilməz, eşidilməz quş səsi.
Arada
quş nəğməsi yaranmaz...

1986

***

Bu ilıq,
bu şəffaf ah,
köksündən çıxmış səs
əllərimin içində...
harda,
necə saxlayım,
nəylə qoruyum ahını?
Bilmirəm neyləyim,

174

çaşıb qalmışam
dünyanın tən ortasında,
addım atmaqdan da,
küləkdən də qorxa-qorxa.
Ahını
necə saxlayım əllərimin içində?
Neyləyim dağılmasın?

1986

***

Təklüyimin sürgütündə,
Bu tənhalıq qürbətində,
Üzümə bir günüm gilsə,
Vətəndən xoş xəbər gelsə,
Deyərəm gül, sürgün yeri,
Deyərəm öl, sürgün yeri,
Harayıma yetən gəlib,
Çəkil, qürbət, vətən gəlib...

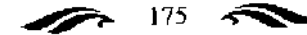
1986

***

Hələ gülmə, gülməyinə çox qalib,
“Hə” deməyə hələ neçə “yox” qalib,
Kaman yerdə, göydə hələ ox qalib,
Bu dünyanın tünlüyündən bezikmə,
Tünlük bizi hər tərəfdən sıxıbdır,
O dünyada ruh ruh üstə çıxıbdır...

İnsan oğlu gördüyünə söz deyib,
Kor olsa da, gözlərinə göz deyib,
Tanrı ömür verib sonra döz deyib,
Təklük özü tək qala bilmir daha,
Evimizi tünlük yaman yıxıbdır,
O dünyada ruh ruh üstə çıxıbdır...

1986

175

***

Bir yəhər durmadı həsrət belində,
Bir qəpik qalmadı yolçu əlində,
Yenə qarğış gəzir insan dilində,
Nə yaman ağırmış bulud kölgəsi,
İçimdə qaralan köçəri səsi...

Deyəsən ölümün məndə gözü var,
Bəlkə də deməyə qardaş sözü var,
Elə bil sinəmdə dəvə dizi var,
Nə yaman ağırmış bulud kölgəsi,
İçimdə qaralan köçəri səsi...

Üzük var, taxmağa bir barmağım yox,
Yollar var, ayaqsız yol yormağım yox,
Yamaq vurmağa da öz bayrağım yox,
Nə yaman ağırmış bulud kölgəsi,
İçimdə qaralan köçəri səsi...

1987

***

Nə vaxtsa sevdiyim, fəqət
nədənsə unutduğum
dolu, ağır akkordlu bir musiqi kimi
çıxdın qabağıma.
Və çalındın, səsləndin
yaddaşımın neçə simi
sınmış yorğun sazında...
Bir səsə, bir akkorda, bir indiyə
büründük bir anda,
büründük ki, bircə an
qalıb dominantada
enək yenə də tonikanın ayrılığına.

Və indən belə
bir daha gələ bilməyək üz-üzə,
bir də çalınmayaq bir akkordda.
Bilək ki,
ömür qürbətdir payız günündə...

1988

***

Bıkdım, bezdim,
təngə gəldim həqiqətdən, doğrudan.
Yalan həsrətindəyəm...
Elə bil erkək məclisində
gözəl qadın yadıma düşüb...
Gəl, gözəl,im,
gəl, sevgilim Yalan...

1991

***

Narın qumtək süzülür
Barmaqlar arasından
Eşitdiyim, dediyim
Boş həqiqət, boş yalan...

Rəngsiz qan axıb gedir
Sözlərin yarasından,
Yaşadığın günlərin
Ağından, qarasından...

Diri çıxıb bilsən də
İnsanlar dünyasından,
Can qurtara bilməzsən
Quş səsinin yasından...

Gəlib bura çıxmısan
Dünyanın harasından?
Geri dön, qayıt geri
Zərərin yarısından...

1991

***

Doymaz divarlar yağışdan,
su axar aynaların üzüylə,
yağış yağır
neçə gündür şəhərdə,
yağış göy üzüylə,
göy üzünün qara bulud gözüylə.

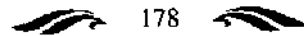
1991

***

Orxan Vəliyə

Hamamçının
böyük qızı gözəldir.
Başmaqçının
kiçik qızı gözəldir.
Dələyin də
ortancılı gözəldir...
Böyüyün gözləri,
kiçiyin sözləri,
ortancılın dizləri gözəldir.

1991

***

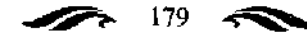
Boylumusan, xanım?
Aslandanmı, ayıdanmı
düşdü analığına toxum?
Qarnını kim döndərdi ana bətninə?
Doğacağın kim olacaq?
İlk nəfəs dolan kimi ciyərlərinə
nəriləyəcək, böyürəcək,
yoxsa ağlayacaq doğacağın
insan evladı kimi?
İnsan gətirəcəksənsə dünyaya,
onda qaytar, indidən qaytar
aslanların, ayıların
insan olmaq rəyasını.
Geri qaytar heyvan toxumlarını,
kəsilməsin, boğulmasın
yarı yolda
bir musiqi də...

1991

***

İraq ana qarğışından,
Viran könül bayquşundan,
Uçan evin üst daşından,
Yaman gəldi bu sel, yaman,
Axdı fələk yağışından.

İraq tərsin düz sözündən,
Yalançının yaş gözündən,
Millet çıxanda özündən
Başına çarə qıl, insan,
Haqq yoluna çıxır yalan.

İraq quyu nənəsindən,
Can verənin çənəsindən,
Elin qara tənəsindən,
Canın çıxar, qurtar canı,
Yerdə qalır haqqın qanı...

1991

***

Yenə min qara yuxum
Bir səhərlə çin oldu,
Yenə məni aldadan
Bir insan, bir din oldu...

Yenə sevinçə uydu
Damanım, qanım, ətım,
Yenə burnumdan gəldi
Ölümə xəyanətim...

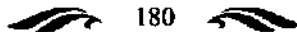
Yenə məni eşikdə
Gözləyir qara köpək,
İstəyir əvvəlkitək
Gah ulayaq, gah hürək...

Fəqət sona dönmədi
Günün dediyi ağı,
Yenə vaxtında düşdü
Divara gün işığı...

1991

***

Yer üzündə
ən gözəl, ən müdrik
bir məzar tənhalığı,
hər ötən günün

ağrılığı, bahalığı
bu yoxluq bazarında,
bu ölüm azarında.
Hamımız
ömür sürürük
durub ölümün hüzurunda...

1993

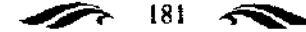
***

Sevinməyə vaxtını var?
Sevinməyə baxtını var?
Sevinc indi uzaqdır,
Sevinc burda yasaqdır,
Körpələri demirəm,
Burda ən ulu, qədim
Abidələr uşaqdır...
Sərin deyil yenə də,
Yurdda ağac kölgəsi,
Yenə dərdə sığınıb
Azərbaycan ölkəsi...

1993

***

Yuxularımın
yarasından axan qan da
qalır
özgə döşəyində,
yorğanında.
Nə ev var, nə eşik,
nə də

yadda qalmış bir laylay.
Ay dedə-vay,
haya getdi ömür,
oduna doğrandı beşik...

1993

***

Yırtıldı nağıl köynəyi,
Vuraqmi ona yamaq?
Ondansa gəl birgə gedib,
Ağlamağa yer tapaq...

O gün bazardan gələndə,
Zənbildən alma düşdü,
Həmən gecə ay işığı
Su dolu cama düşdü...

Ağ aylar qara batdı,
Dəvələri basdı qum,
Buzlardan, səhradan uzaq,
Evdə neçin yoruldu?

Ömür nağıl deyə-deyə
Yuxuya gedib, yatdım,
Gözləmədim axırımı,
Əvvəlini unutdum...

1993

***

Yolun indi hayanadır?
Kinayəli baxışların
Bu gün kimin payıdır?

Mənə baxma,
məndən keçdi,
sənin yolun yaşamağa,
mənim yolum o yanadır...

1993

***

Çaylar axa-axa,
Gözlər baxa-baxa

Bir güllə gəlir,

Ölümlə əlbir

Dil-dilə gəlir...

Tüfəng nəgmə deyir

Güllə səsiylə,

Barıt doğma imiş

Yad nəfəsiylə...

Çaylar görə-görə,

Gözlər görə-görə

Allah keçib gedir,

Dünya hürə-hürə...

Cavanlaşaydı canım,

Bükülməyöydü bel, diz,

Yubiley keçiröydüm,

90-95 və 100...

***

Bu pəncərənin baxarı,
o çayın axarı,
ömrümün də axırı
bilinmir hara açılır,
hara gedir, harda bitir...
Deyirlər bir çiçək var,
qarda bitir,
deyirlər bir mələk var,

dara yetir.
Nə onu, nə bunu gördüm...
Açıq pəncərədən
çaya baxa-baxa,
sularla axa-axa
günləri başa vururam
ömrün axırına çıxa-çıxa...

1993

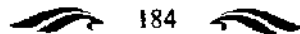
***

Soyuqdur, deyəsən ilan yatıbmiş,
sənin qucağında məndən irəli.
Başında əl gəzib,
fərqi yox, ya mələk, ya şeytan əli...
Yuxudan oyadıb səni bir anlıq,
sonra özü yatıb.
Yenə qaranlıq...
Ayın neçəsidir? Qurtarıb sayı
bütün günlərin.
Ya aprel, ya avqust, ya da mart ayı...

1995

***

Gəl, gəl, qurbanın olum,
Bircə xoş anın olum...
Fəsilləri, ayları,
Lal olmuş harayları,
Ona-buna pay eylə,
Orda-burda zay eylə,
Saraylara tay eylə,
Amma daxma yerini,

184

Min nəfəsdən birini,
Hələ sağkən dirini,
Məndən əsirgəmə, gəl.
Gəl, gəl, qurbanın olum,
Bircə xoş anın olum,
Özün uca saray qal,
Sənin viranın olum...

1995

***

Kaş bir bağım olaydı,
Hovuzu da dəyirmi,
Çox yox, ağac əkəydim,
5-10-15-20

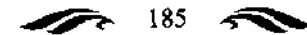
Səhər idman eləyib,
Baş vuraydım hovuza,
Enəydim bu yaşımdan,
25-ə, 30-a...

Cavanlaşaydı canım,
Bükülməyəydi bel, diz,
Yubiley keçirəydim,
90-95 və 100...

1995

***

Səndən doğma, səndən yaxın,
Bir ayrılıq, bir həsrətmiş,
Sənsiz yaşadığım günlər,
Dörd yüz illik əsarətmiş.

185

Bilməzdim, susuz dünyada
Səsinin bulağı varmış,
Mirvarinin doğmalığı,
Bacanağın bağı varmış.

Gəl, keçək bu daş-kəsəkden,
Keçək cənnət yolu kimi,
Qoy tarixdə adım qalsın
Nüşabənin qulu kimi...

1995

***

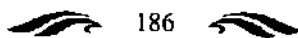
Bu quşcuğaz mənimdir,
Tək inamım, dinimdir,
İki gözüm solubdur,
Quş səsiylə dolubdur...

Bu quş mənim quşumdur,
Baharımdır, qışımdır,
Dünən bu günüm idi,
Sabaha dönüb indi...

Bu quş da uçub gedər,
Getməsə ondan betər,
Bu nə qərribə dərdidir,
Canım bir quşa bənddir...

Bu quş səsi haraydır,
Viran qalan saraydır,
Gözlər qara, köks ala,
Ya anadır, ya bala...

1995

***

Əlvida, qurtaran yay,
Payız gəlir qabaqdan,
Bu yay sonuncu korə
Gürzə çıxır qabıqdan...

Olan-qalan üzümlər,
Əncirlər də yığıldı,
Bu yayın sevincləri,
Deyəsən lap ağ oldu.

Narın qum daha qızdır,
Yandırmır ayaqları,
Bir az soyuq bərq vurur,
Xəzərin mayakları.

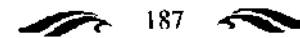
Yosun yaman çoxalıb,
Daha ləpədən yəndə,
Bədən dənizdən ürpür,
Ayaq suya dəyəndə.

Gələn yayı oturub
Gözləyək düz doqquz ay,
O doğulan günəcən,
Əlvida, qurtaran yay...

1995

***

Bu yazıq, bu yetim isti,
Bomboş, sonsuz səhrada,
Nə Allah var, nə də doğru,
Nə bir ağac arada.

Nə yalan var, nə əyləncə,
Nə bir ümid yeri var,
Burda biryolluq bağlanıb,
Hətta ah keçən yollar.

Burda mın il kəsilməyib,
Cücü-mücü havası,
Bu heçlikdə göz oxşayır,
Siçan-miçan yuvası.

Bu düzənlik düzlük deyil,
Yerin bir hissəsidir,
Kiminsə sonsuz sevinci,
Kiminsə qüssəsidir...

1995

***

Yoranda, özünü yor,
Vuranda, özünü vur,
Yaranda, özünü yar,
Allah görüb, bağışlar...

Saxla, özünü saxla,
Bağla, özünü bağla,
Ağla, özünü ağla,
Allah görüb, bağışlar...

Sayıl, özündən sayıl,
Ayıl, özündən ayıl,
Ayrıl, özündən ayrıl,
Allah görüb, bağışlar...

1995

***

Səni də ələ alıb,
Məni ələ saldılar,
Olan-qalan çiçəklər
Saraldılar, soldular.

Yenə də öz sözümlə,
Öz üzümə durdular,
Göydə uçan üç quşdan,
İkisini vurdular.

Ömrün ağ bayraqları,
Yenə yellə doldular,
Bir ay, bir də min ulduz
Buna şahid oldular...

1995

***

Sənin də gözlərin
kor oldu bahara,
mənim də gözlərimə
çoxdan bəri payız gəlib.
Nə torpaq,
nə göy üzü
bu korluğa məlhəmdir,
nə də xatirələrimizdə
var bir şəfa bulağı.
Qonşu torpaqlarda da yox
gözümüzü dünya işığına
açacaq bir loğman.
Qonşu göylərdə də yəqin yoxdur
dünyamızı işıqlandıracaq bir günəş...

1995

***

Kimdən küsüb bu dəniz?
Neçin
giley-güzar toruna düşdük biz?
Niyə dalğalanıb, külək əsəndə,
sakitləşmədik
külək kəsəndə?
Axı neçin dərşimizi
özümüzdən aldıq,
yazımızda yuva saldıq?
Axı süst düşmüş dənizin
mavi kağızında ağaran
qağayı həsrətindən başlayıb,
qaya başında görünən qartalın
nida işarəsinə qədər
öyrənə bilərdik.
bu dünyanın əlifbasını!
Dünyanı öz dilində
oxuya bilərdik
Bilərdik sevincini, yasını.
Dünyanın öz dilində
ağlayıb, gülə bilərdik...
Kimdən küsüb bu dəniz?
Kimin toruna düşdük biz?...

1995

***

Öldün, getdin,
bağışla, ağlaya bilməyəcəyəm sənə.
Bilirsenmi
neçə ağac kəsilib
gözlerimin önündə,
qayalardan atılan

neçə şələlə intiharı
görmüşəm?
Özüm də bilmirəm,
neçə ulduz basdırmışam
göylərdə,
neçə insan ümidinin meyidini
buza qoymuşam qəlbimdə?
Yer üzünə gələndən bəri
gündüzlər aydan,
geccələr günəşdən
yetim qalmışam hər gün.
Bağışla,
çoxdur ölənlərim,
sənə ağlaya bilməyəcəyəm...

1995

***

Buludlar göylərə mıxlanıb qalar,
Onları tərpedən külək olmasa,
Düzlüyün, doğrunun qiyməti olmaz,
Dünyada fırtılda, kələk olmasa.

Gözlər açılantək torpaqla dolar,
Beyin şüşə təkin qırıqsız qalar,
Ürək də heç nəyə gərəksiz olar,
Dalaq, kor bağırsağ, böyrək olmasa.

Qaranlıq görməyən işıq aramaz,
Tükün qiymətini bilər başı daz,
Mələklər də xeyrə-şərə yaramaz,
Allaha şeytanlar gərək olmasa...

1995

***

Quldarın qulsuz günü,
Yolçunun yolsuz günü,
Şairin pulsuz günü,
Yenə baş alıb gedir,
Başa daş olub gedir...
Gedir daşa dəyməyə,
Gözde yaşa dəyməyə,
Deyib daşa dönməyə,
Deyib yaşa dönməyə,
Dönüb şama, çırağa
Yavaş-yavaş sönməyə...
Sönüb zülmət olmağa,
hər yana-sola, sağa
Qara işıq salmağa,
Yenə doğma qalmağa...

1995

***

Bu yolun qəm yolçusu,
Bir az sərsəm yolçusu,
Gedir dizləri gücsüz,
Yerde izləri gücsüz,
Göyde sözləri gücsüz,
Başısağı gedir,
Dil deyib ağı gedir,
Dünyanın bir yoluyla
Bir cüt ayağı gedir,
Yuxusayağı gedir...
Nə soldan salam alır,
Nə sağdan salam alır,
Nə çöldən salam alır,
Nə dağdan salam alır,

192

Yoldan üzülmüş yolçu,
Yola süzülmüş yolçu,
Özündən çox-çox qabaq
Yolu kəsilməmiş yolçu...
Özünü güllələyir
İçindən dualarla,
Özü özünə deyir,
Sözü sözünə deyir,
Dizi dizinə deyir,
Üzüquylu yıxılıb,
Quzğun gözünə deyir...
Göy üzündə bir anda
Quzğunlar dövrə qurur,
Quzğunlar dövrə vurur...
Yer üzündə yolçu var,
Yer üzünə sərilməmiş,
Ömür-gündən dərilmiş,
Leş olmuş, ruzu olmuş,
Quzğunların bir günlük
Çörəyi, duzu olmuş...
Bu yolun qəm yolçusu,
Bəlkə sərsəm yolçusu,
İçindən dualarla
Bu yolda güllələnmiş,
Məhkəməsi, cəzası
Göy üzündən ələnmiş....

1996

***

Biz sizlərdən uzaqdayıq,
Siz də bizlərdən uzaqda,
Biz ölərik, siz də yəqin
Dirilərsiz bəd ayaqda.

Pozulmaz sonsuz tarazlıq,
Düz gələt Allahın sözü,

193

Bir bu dünya, bir o dünya,
Tərəzinin iki gözü...

Biri ömür, biri ölüm,
Biri gecə, biri gündüz,
Düzlük varsa kainatda,
Hər şey ayrı, yalnız bu düz...

Xeyir şərmiş, şər xeyirmiş,
Hər ikisi bir ad imiş,
Qılıncı cəllad başını
Vuran da bir cəllad imiş...

Fərqi yox, baş harda gedir,
Ya bu qatda, ya o qatda,
Gedir müqəddəs cəlladın
Mübarək qılıncı altda...

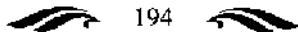
1996

***

Soruşursan hardayam?
Burda, burda, burdayam,
Əslində Allah bilir,
Harda, harda, hardayam.

Soruşursan necəyəm?
Nə aqıl, nə doliyəm,
Necə görmək istəsən,
Qardaş, elə eləyəm...

Yenə də əvvəlkitək
Bir qələməm, bir özüm,
Nə göylərdə, nə yerdə
Yenə də keçmir sözüüm.

194

O bağdakı xan söyüd
Budaqlarını əyib,
Gözlərim tez-tez dolur,
Bəlkə mənə göz dəyib,

Huşum korlanıb bir az,
İçməsəm də bir qram,
Yaddaşımın içində
Gizlənpaç oynayıram.

Bir az ümid içində,
Bir qədər qorxuluyam,
Bu qorxunun ucundan,
Bir qədər yuxuluyam...

1996

***

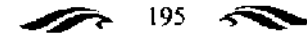
Gözlərimin qabağında
Yenə göy üzü durub,
Gecəni ayla ulduzlar,
Gündüzü günəş yorub.

Yenə möcüzə arzusu,
Xeyir tapmaq həvəsi,
Göyden isə yağır daha
Yağış nəsi, qar nəsi.

İki səs arasında
Üçüncü səs çıxmadı,
Məndən başqa o boşluğa
Yenə heç kəs baxmadı.

Nə çoban oldum, nə qoyun,
Bitib, ya dönüb yolum?
Göy üzünə bıçaq verin,
Allaha qurban olum...

1996

195

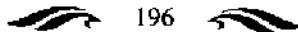
***

Sənə yuxu görünən
bu dünyada
gerçəkdən körpələr ölür.
Şeytanlar gülür
yerlə sürünən
çiçəkli çəmənlərə,
deyib gülənlərə,
gedib gələnlərə.
Sənin yuxunda
acından ölənlər var, bala!
Oyan, oyan,
deyəcəkdim az qala.
Bağışla.
Yat!
Kaş səni də oyatmaya,
sənin də qəm qanına batmaya
bu dünyanın əlləri,
bu dünyanın türk elləri.
Yat!
Oyatmasın səni
uzaqda kişnəyən o at,
böyrümdəki saat,
nə də
qızanda dəliyə dönən
bu fağır, bu yalqız xalq,
bu zavallı camaat...

1996

***

Yox, bu uşaqlıq deyil,
Əlacsızlıq, zəiflik,
Sərsəm yumşaqlıq deyil,
Məğlubiyyət içində

196

Devrilmiş şahlıq deyil.
Bu göz yaşı kəsilməmiş
Bir göyərçin başıdır,
Şübhənin oturduğu
Bəxtin elçi daşdır,
Gözümdən yumruq-yumruq
Damlayan göz yaşıdır.
Yox, bu uşaqlıq deyil,
Sərsəm yumşaqlıq deyil...

1996

***

Bir gün o dağların quzey rüzgarı
Yetirər özünü sərin xəbərlə,
Sinə dağlarının əriyər qarı,
Qurtarar alverin dərin kədərlə.

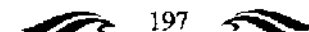
Görərsən dibçəkdə gül nə gözəldir,
Gözünə bir yumşaq pişik də dəyər,
Duysan doğan günəş hər gün özəldir,
Qupquru budaqda almalar dəyər.

Göydə himn oxuyar, qalx, deyər sənə,
Başının üstündə durna qatarı,
Həyat bir əl kimi uzanar yənə,
Həm Allaha sarı, həm sənə sarı...

1996

***

Yenə tənqə gəlib dözüm hər şeydən,
Yenə yola çıxmaq istəyir həsrət,
Yorulub quzeydən, bezib güneydən,
Doğudan, batıdan dönüb cəsərət.

197

Quyruğu, yalmanı hörülmüş günlər,
Qulyabanı sürmüş yorğun at kimi
Oxunmuş kitabtək görülmüş günlər,
Kəfkirsiz, əqrəbsiz bir saat kimi.

Quraqlıq çox çəkdi, vaxt cadar-cadar,
Xoş söz bu ellərə yağmır haçandır,
Qəfəsdə bilinməz yer gendir, ya dar,
Yenə darlıq çəkən göydə uçandır.

Dünyanın hər günü toyla gələrdi,
İnsan taleyinə bürünməyəydi,
Göy üzü təsəlli ola bilərdi,
Kor quyu dibindən görünməyəydi.

Eyvanda hörümçək tor hörür yenə,
Bəlkə də toruna milçək düşəcək,
Məndən bu dünyaya, bu yer üzünə,
Bir qış sol əlimdən əlcək düşəcək...

1996

***

Adın nədir, ev yiyəsi?
Səsin anamın səsi...

Başım üstən ağ buludlar,
qara buludlar keçir.
Ağ durnalar başım üstən
qara yurdlara köçür.

Başım üstə cin oturub
səhər-axşam mey içir.

Zəmiləri qılınc ilə
sərxoş şeytanlar biçir...

198

Adın nədir, ev yiyəsi?
Səsin anamın səsi...

Ev yiyəsi, Allah göydən
yerə nə ələyibmiş?
Anam məni çağa ikən
kəfənə bələyibmiş?
İllər tozuna batıram,
burda artıq yer tuturam,
eşiyə qoyun məni.
Ölsəm, dostlar, tabuta yox,
beşiyə qoyun məni...

Adın nədir, ev yiyəsi?
Səsin - anamın səsi...

1996

***

Bəlkə bu yanmış çöl bağdı,
Bəlkə qara rənglər ağdı,
Uzaqda bir şimşək çaxdı,
Gözlə, bəlkə yağış yağdı...

Təzələnər göy ormanlar,
Yada düşər xoş zamanlar,
Çıxar ağılından yamanlar,
Gözlə, bəlkə yağış yağdı...

Dünyanın bir üzü savaş,
Bir göz quru, o biri yaş,
Odur yaşa yavaş-yavaş,
Gözlə, bəlkə yağış yağdı...

Bu yol nə sol, nə də sağdı,
Bəxt nə ölü, nə də sağdı,
Aranda da sinən dağdı,
Gözlə, bəlkə yağış yağdı...

1996

199

***
 Ah çəkmə,
 yavaş nəfəs al
 o bulud dağılar...
 Yadımdamı, gözəl idi
 ötən yay?
 Sapsarıydı
 gündüz qum, gecə ay.
 Ora haraydı?
 Ah çək,
 dolu nəfəs al,
 dağılmaq istəyirəm...

1996

***
 Eyvanda hörür...
 Bəlkə də torun...
 Məndən bu dünyaya, bu yer üzünə,
 Elə şirin yatmışsan ki,
 Hay qaçıb, haray gedib,
 Elə bil oxunan yerdə
 Yuxuya laylay gedib.

Nuşabəyə

1996

Köksündən çıxan nəfəslə
 Beynimdən ağıl çıxır,
 Yaddaşımın hər küncündən,
 İndi bir nağıl çıxır.

Bu gün məndən kədər nədir,
 Qorxu da qorxub qaçır.
 Bu yaşacan görməmişdim,
 Yuxu da çiçək açır.

İndi bu sakit yuxuda
 Nə görürsən, sevgilim?
 Məni görsən, sərxoş görmə,
 Təmiz, ayıq gör, gülüm...

1996

***
 Hər ev, hər mərtəbə, göy üzü, dəniz,
 Həm eşq sevincidir, həm göz yaşdır,
 Hər dağ, hər şələlə, hər qaya, hər daş,
 Həm eşq heykəlidir, həm başdaşdır.

Hər bir quş cəh-cəhi, hər çiçək ətri,
 Həm eşq nəغمəsidir, həm dörd mahnısı,
 Hər gün, hər dəqiqə, hər insan ömrü,
 Həm toy şənliyidir, həm sevgi yası.

Küsmə bu dünyadan, küsmə özündən,
 Baxt bizdən gah razı, gah gileylidir,
 Doğulub dünyaya göz açan gündən
 Hər oğlan Məcnundur, hər qız Leylidir...*

1996

***
 Əqrəb var çiçəkdə yuva sahibdir,
 Bülbül var gül ilə daya sahibdir,
 Mən toyuq yeməmişəm,
 Dünyanın çox işini çətim görmüşəm.

Göyün sözü göydə qalar,
 Yerin sözü - sinəsində,
 Deyilməmiş sözlər vardır,
 Bəlkə quyu nənəsində.

Getmədik cin səsləyəndə,
 Hay vermədik harayına,
 Ağ qoçdan ayrılıb getdik,
 O bir yana, biz bir yana.

Damdabaca tək ağladı,
 Ay göydə bədirlənəndə,

*Mahnı mətni. Musiqisi Cavanşir Quliyev.

1996

Görmədik başımız üstdə
Simurq quşu hərlənəndə.

Odunsuz qaldı meşədə
Bir qış küpəgirən qarı,
Vərəm tutub öldü fağır,
Görə bilmədi baharı.

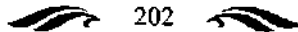
Ağ gəldi, qara su gəldi
Təpəgözün tək gözüne,
Kor olub düşdük ömürlük,
Bir başqa korun izinə.

Nağıl böyüyə bilmədi
Bizimlə çiyin-çiyinə,
Viran qalan uşaqlıqdan
Bayquş səsi gəldi yenə...

1996

***

Nəyinsə qorxusundan,
kiminsə xoş yuxusu
əlindən düşüb, sınıb.
Yuxu qırıntıları
ayaq altı tapdanıb,
küçələrə atılan
siqaretlərdən yanıb...
Bu yuxu daşlarından
təsbəh oynadır kimsə,
daşlar xeyrə cütlenib,
hamısı gəlir nəşə,
zildə qala bilməyib,
yuxu da enir pəsə.
İndi bu bəm aləmdə

gedəsən hansı səşə?
Gözlərə nə görünür,
dünya nəyə bürünür?
Göydə uçan yuxular,
indi yerlə sürünür...
Nəçin düşür yuxular?
Ya əllər zəifləyib,
ya yuxular daş olub,
şər də tək qaldığından,
xeyirə yoldaş olub.
Gecə ay qorxusunda,
gündüz gün qorxusunda
yerə düşüb, sınıq
ömür-gün yuxusunda...

1996

***

Əqrəb var çiçəkdə yuva sahibdir,
Bülbül var gül ilə dava sahibdir,
Mən toyuq yerişli şahin görmüşəm,
Dünyanın çox işin çətin görmüşəm.

Bəzən qapı iti qurdtək ulayır,
Bəzən qurd qapıda quyruq bulayır,
Allah da bəndənin hirsinə düşür,
Dünyanın çox işi tərsinə düşür.

Ömrün yazı solur, sət qışı gedir,
Colladı sevənin öz başı gedir,
Şairin qiyməti sözü qədərdir,
Dünyanın ağrısı özü qədərdir.

Ocağa gedirsən, gözə göz dəyir,
Yanan ocağa da bəzən göz dəyir,
Ölümün ağaran dişlərinə bax,
Bu gözəl dünyanın işlərinə bax...

1996

***

Bu dünya,
bu Yer küresi
göylərə açılmış
bir dilənçi əlidir...
Bütün dinlər
Allahın deyil,
Allaha yalvaran dilənçi dilidir...
İnsanda inam yoxdur
çiçəkdə olduğu qədər,
vaxtında açılıb,
vaxtında solmaq,
inamla, Allahla dolmaq
və hər yerdə, hər zaman özü olmaq...

1996

***

Allah bu gün yaman çaşıb deyəsən,
Ya da göydə yorğun düşüb deyəsən,
Yer səyirir, bir az çəkmir yüyeni,
Nökər qorxar, sevməz belə yiyeni.

Qan axır, bu dünya qandan da umur,
Damcını tez görür, selə göz yumur,
Doğru böhlan olur, haqq düşür şərə,
Ölüm də bölünür xeyirə, şərə.

Elə bil hər günün lənətlə gəlir,
Gündüz də, gecə də minnətlə gəlir,
Məni yıxıb, yerlə heyret sürüyür,
Bəlkə göyləri də rüşvət bürüyür?

Allah, bu yollamı gedəcək dünya,
Beləmi başlanıb bitəcək dünya?
Onda kəs dünyanı, bir oraqla biç,
Bir də bu şeirçün günahımdan keç.

1996

***

Yol göstərmək yaxşı şeydir,
getməyə bir yol olsa.
Yoldan sağa dönmək olar,
dönməyə bir sol olsa.
Əldən gözəl nə olar ki,
ol saxlayan qol olsa.
Pəhriz saxlamağa nə var,
evdə yemək bol olsa...

1996

***

Çay dəmsiz,
fikirlər yəndəmsiz,
aləm qəmsiz.
Yenə nə çəkir, insan çəkir,
yenə nə əkir
insanlar yox, insan əkir.
Yenə birçə kədər var,
kədərlər yoxdur.
Yenə birçə səhər var,
səhərlər yoxdur.
Yalnız arzu çoxdur
bu dünyada.
Kasıbın qızı çoxdur.

1996

***

Uzaqda görünüb sönən o işıq,
Gecənin ən gözəl qısa sözüdü,
Ya kasıb evində kədərli çıraq,
Ya seyrek meşədə bayquş gözüdü.

Bir zəif meh əsib açır sinəmi,
Sinəmdə nə qədər söz yeri varmış,
Baxıram, unudub sevinci, qəmi,
Dünyanın hər gözdə öz yeri varmış.

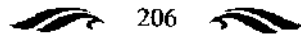
Bu iy heç nə ummur, yoxdur bir şərti,
Dolunun döydüyü otlardan gəlir,
O uzaq nal səsi, uzaq kişnərti,
Tarixin getdiyi atlardan gəlir.

Bu yerlər boyanıb gecə rənginə,
Hər ətri gecədir, səsi gecədir,
Min şükür deyərdim verdiyi günə,
Bilsəydim, Allahın özü necədir...

1996

***

Buludlar yoxdur,
hava bomboş.
Quşlar uçdular,
yuva bomboş.
Gözdən uzaqdır
yənə otlar.
Boğuş kişnəyir
qoca atlar.
Təriflər deyir
yənə dillər,

batır günaha
bizim ellər.
Neylim, İlahi?
Uzaq qaldı
yənə ellər.
Varmı təsəlli?
Sarı çiçəklər,
qara güllər...

1996

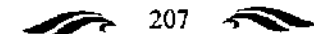
***

Bu sərxoş küçəylə...
Qol-qola verib,
bu sərxoş gecəylə
dayandıq bir ayıq
dükən vitrini qarşısında.
Biz şərab yasında,
o isə
boluqla yas arasında...
Yağış çilədi qəflətən.
Qurban olum sənə, Allah,
sənə də, Vətən.
Tək qalmadı
bu sərxoş küçədə,
bu elin
şair övladı...

1996

***

Bəlkə bir gün geri dönüb
Ya qürbətdən, ya həbsdən,
Sənin evdə olduğunu
Duyacağam ilk nəfəsdən.

Ayrılıq sona yetəcək,
Amma qəlbə qəm bitəcək,
Sevinc bayramı bitəcək,
Ya gərəkədən, ya əbəsdən.

Birgə ömür sürəcəyik,
Quştək yuva hörəcəyik,
Ancaq birdən görəcəyik,
Qanadlar düşüb həvəsdən.

Görəcəyik olan olub,
Ayrılıqda çox şey solub,
Aramıza illər dolub,
Küsməyə dəyməz heç kəsdən.

Kölgəm parklarda qalacaq,
Günlərimə nərd dolacaq,
Yəqin inciyim olacaq,
Həm Allahdan, həm "sobes"dən.

Özümü saxlayacağam,
Dözümə bağlayacağam,
Diksinib ağlayacağam
Zərlər qoşa düşən səsdən...

1996

Bilmirəm nə olub səninlə?
Necə danışım səninlə?
Gündüz
ya gecə danışım səninlə?
Nə deyim, deyim harda?
Qızmar qumda ya qarda?
Hansı dildə danışım səninlə?
Zaman ötüb,
hansı ildə danışım səninlə?...

1996

***

Nuşabəyə

Gözünün yoluna çıxmışam indi,
İndi gözələnlə mənə çək, apar,
Hər atdığım addım daha sənindi,
Amma, qurban olum, mənə tək apar.

Bu yolda bir kəsi qoşma yanıma,
Gözümü yəhərlə, baxışımı sür,
Sal mənə dağ-daşa, yanma canıma,
Çatlasam, rəhmət de, nal töksəm – şükür.

Yalvarsam, ağlasam, çəkmə yüyəni,
Səyirt ömrün boyu mənzilbaşına,
Amma gözələnlə sür apar mənə,
Özün yetir mənə qoca yaşına.

Qoy sənə qapında durub qocalım,
Yalmandan ağarıb, dişdən saralıb...
Apar, burda qoyma, qadanı alım,
Başımın üstünü quzğunlar alıb...

1996

***

Qulaqlarında laylay,
Çoxları hələ subay,
Qız əlindən tutmayıb,
Arzu-kama çatmayıb,
Getdilər bu davaya
Qarayanız balalar,
Neçə il, neçə aya?
Analar qaldı evdə
Günləri saya-saya...

Fələyin atdığı daş
Bizim yuvaya düşdü,
Vətən davaya düşdü.
Baxtınızı, balalar,
Qurban olum, söyməyin,
Qələbəylə qayıtsaz,
Özünüzü öyməyin,
Qurban olum, öyməyin,
Evə şikəst gəlməyin...
Biğ yeri tər balalar,
Ürəyi nər balalar,
Balaca ər balalar,
Yurda nökrə balalar,
Bizim əsgər balalar...*

1996

***

Bu dünya başdan-başa,
İstərsən min il yaşa,
Doğru deyəndə yalqız,
Yalan deyəndə təkdir,
Gah düzlük, gah kələkdir.
Ümid bəzən Allaha,
Bəzən bircə gülədir,
Dünya neçin belədir?...

Yaranıb hər şey qoşa,
Qoşa da dəyir daşa,
Kimə alqış deyəsən,
Boynun bircə kəndirlik,

* Mahnı mətni. Musiqisi Cavanşir Quliyevindir.

Sinəm bir gülləlikdir...
Ümid bəzən Allaha,
Bəzən bircə gülədir,
Dünya neçin belədir?...*

1996

***

At belində şəklim yoxdur.
Dəvə üstündə də
şəkil çəkdirməmişəm.
Şükür,
bir diri də minməyib məni,
yalnız beş-on ölü gedib,
mənim çiyimdə,
yəhər altda
şəklim də yoxdur, şükür...

1996

***

Yubanıb köhnəlmişəm
Boz qış səhəri kimi,
Ötən yay ölənlərin
Ölüm xəbəri kimi...

Şərim uşaq üzündə
Qoca gözüne bənzər,
Dünyaya salam sözüm,
Sağ ol sözüne bəşər...

*Mahnı mətni. Musiqisi Cavanşir Quliyevindir.

Ömrün gecə çağını
Səhər bilib gəlmişəm,
Yuyulan günah kimi
Yubanıb köhnəlmişəm...

1996

***

Yenidən başlayıblar
Yer üzünü bölməyə,
Guya yerlər az imiş
Bircə kərə ölməyə...

Çoxaldıqca yollarda
Əlil, şikəst izləri,
Cırıldayır içimdə
Ümid protezləri...

Tərs kimi yağışlar da
Günbəgün soyuqlaşır,
Allah düz vurur bizi,
Böləndə yaman çadır...

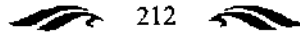
Göylərin yazısından
Nöqtə yeri görünür,
Orda süzən qağayı
Hələ diri görünür...

1996

***

Qapıları taybatay açacaq,
bir şimşək çaxacaq...

Bura işıqdır, işıq,
mənə bir çıraq qaranlıq verin
bu işıqda yol tapım özümə...

212

Budağa qonan quş
orda vurulub ölməyəcəksə,
uçacaq, uçacaq, uçacaq...

1997

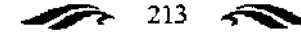
***

Soyuq olan yerdə
saralmaq günahmıdır?
İstidə
qaralmaq günahmıdır?
Tüfəng olan dünyada
vurmaq bir yana,
vurulmaq günahmıdır?
Səhər-axşam Allahı
duayla yora-yora,
onunla həmdərd olub,
yorulmaq günahmıdır?
Boğazından son nəfəs
çıxan an günahmıdır?
Lap indicə doğulmuş
bir uşağın nəfəsi
başlanan günahmıdır?
Yazdığım bu şeir də
günahmıdır, ahmıdır?...

1997

***

Necə yetəsen,
nə təhər qovuşasan Ona?
hansı yolla,
nə üsulla

213

sığınasan onun qoynuna?
Yox,
bəzən dözmək olmur bu oyuna,
elə bil
gəlib düşmüşsən düşmən toyuna,
hamı nişan kimi baxır
sənin buxununa, boynuna...
O da ki, uzaqda,
bəlkə o da
sənin kimi sazaqda...
Onun yerinisə,
bir sormağ yeri yox,
göy üzündəsə,
bir dirnağ yeri yox...

1997

***

Nuşabəyə

Nədən solmusan?
Nədən dolmusan?
Qızmar yay hələ gəlməyib,
Yarın da hələ ölməyib...
Əlsənmi sən, qolmusan?
Sona yetən yolmusan?
Ayna açıq, hava sərin,
Duayla dolub gözlərin...

1997

***

Radio, o qadına de,
Bir mahnı da oxusun,
Nənəm də bu gün dirilib,
Küncdə corab toxusun.

Sən yat, qurban olum, külək,
Yağış, mən ölüm, sən yağ,
Yaddaşıma qonaq gəlib
Norveçdə gördüyüm bağ.

Sən də, sevgilim, yuxudan
Asta oyan bu gecə,
Səssiz gəlib qıraqdan bax,
Gör qəşəngəm mən necə.

Bu gün yerdən götürüldüm
Ömrümün bu çağında,
Bir bax, pişik balasıyam
Allahın qucağında.

Hayıf, bu gün bir günlükdür,
Laylay deyən də yalqız,
Vaxt var ikən xoş söz deyən,
Miyoldayım bir ağız...

1997

***

Kimi boğulur hirsdən,
kimi də böyük hissdən.
KİMİSİ DƏ
tüstüdə, hisdən.
Zildə boğulan var

Çahərgah üstə.
Mənsə boğuluram,
Səgah üstə
özü də pəsdən...

1997

***

Yorma məni
bu dünyada.
Bu dünya
ağ dünyadır,
sinəsi dağ dünyadır,
qurumuş bağ dünyadır.
Yorma məni, mən ölürem,
bu dünya sağ dünyadır...

1997

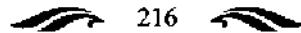
***

Zülmət gecənin dərini
Səsiylə çay deyəndə,
Necə yatım, qoca dünya
Arada vay deyəndə?

Açıl-yumul nəğməmizi
Günəşlə ay deyəndə,
Necə yatım bu səs-küydə
Səslər haray deyəndə?

Necə yatım göz yaşına
Şerimi tay deyəndə?
Birdəfəlik yatacağam
Allah laylay deyəndə...

1997

***

Hara baxır, nəyə baxır
O zirvədən top palıdlar?
Bəlkə gözlərində ümid,
Bəlkə balta qorxusu var...

Aşağıda gömgöy aran,
Hələ yaydan saralmayıb,
Qış da hələ uzaqdadır,
Yollar qardan daralmayıb.

Bilmək olmur nə cücərir,
Sular hardan-hara axır,
Zəhərlənmiş bu dünyada,
Qarışqalar hardan çıxır?

Məşələrin, düzlərin də
Ömrü-günü bəlalıdır,
Qış yuxusundan oyanan
Ayılar cüt balalıdır...

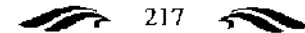
Unudursan gördüklərin,
Hayanda, hansı əldədir,
Görürsən ki, top palıd da,
Göy aran da bir əldədir...

1997

***

Bu şəh nəçə gözdən düşüb?
Kimin, nəyin qəhərindən?
Torpaq da göz kimi dolub,
Bəxtinin bu səhərindən.

Canıma üşütmə gəldi
Şehli otlara baxmaqdan,
Bildim, alçalmaq deyilmiş
Söz götürmək hər axmaqdan.

Bildim, ölüm laylasıdır
Həm dost, həm düşmən sözləri,
Kaş ki bir an yumulmasın
Torpağın şəhli gözləri...

1997

***

Bəlkə elə o bulud
Ötən ilki buluddur?
Bəlkə bulud dəyişib,
Sükut həmin sükutdur?

Səhərin hay-küyündə
Qaratoyuq oxuyur,
Quşcuğaz çöldəkitək
Ürkek, ayıq oxuyur.

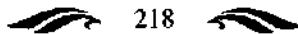
Bu səs şərdən uzaqdır,
Xeyirdən xəbəri yox,
Günəş sabah doğmasa,
Bu quşun səhəri yox.

Yer üzündə ən qədim
Bir şeir eşidirəm:
"Vaqifim, ömür gedir,
Gün gedir", eşidirəm.

Şeir sükut üstündə
Quş səsiylə cızılıb,
Bu dünyanın ən qədim
Yazısıyla yazılıb.

Oxu, qurbanın olum,
O xaldan yenə də vur,
Vallah, elə o bulud
Ötən ilki buluddur...

1997

***

Salam, sulu qar, salam,
Şükür, istidir evim,
Nağıldan boylanırlar
Simurq quşumla devim.

Xəşil bulayır nənəm,
His verir neft lampası,
Süfrədə göz oxşayır,
Dəmir qabda manpası.

Anam çağırır məni,
Ən doğma səsde adım...
İlahi, uşaqlıqdan
Mən neçin yadırgadım?

Dayım durub qapıda,
Dolaşıqdır dediyi,
Gözlərində sevinc var,
Ağzında araq iyi.

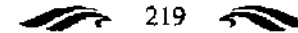
Sən demə, Almaniya
Məğlub olubmuş bizə...
İndi isə sulu qar
Yağır yerə, dənizə.

Salam, sulu qar, salam,
Gözlərim xumarlanır,
İçimdə his verərək
Bir neft lampası yanır...

1997

***

Hardasa bir qapı var
Üstündə gümüş açar,
Bir də bir quş var, enməz,
Həmişə göydə uçar.

Güllər də yaralanar,
Daşlar da aralanar,
Yağış var, damlaları
Yerə düşəntək yanar.

Buludlar da yarımçıq,
Göy otlar da yarımçıq,
Kişnərtisi boğulmuş,
Göy atlar da yarımçıq.

Barsız, sınıq buludlar,
Rəngi qaçmış dodaqlar,
Qapının qabağında
Çağrılmamış qonaqlar.

Sevindirməz heç kəsi
Gümüş açarın səsi,
Ölsə də yerə enməz,
Göydədir ev yiyəsi...

1997

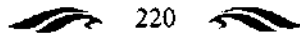
***

Hara çıxıb gedə billəm
Bu sürətlə, bu cürətlə?
İzin ver, yalan danışım,
Sıxılmışam həqiqətlə...

Bütün bu aləm, bu həyat
Nəyin hesabı, sayıdır?
Bəlkə də sonsuz səxavət,
Bəlkə də yetim payıdır...

Yubanır xoş xəbər yəno,
Sevinc gəlməyə ərindir,
Əyri yol bir yana dursun,
Düz yol divara dirədir.

Göydə süzən qanadlara
Gözlerim bərəlib baxır,

Qağayı səsiylə çıxıb,
Dənizə dözümüm axır.

Bu dünyaya gələn gündən
Yerə-göyə olmuşam yük,
Özbaşına ölüb getsəm,
Vətən, canına yüngüllük...

1997

***

Dağlarımız, yaylağımız qalmadı,
İndən belə qışlağadır köçümüz,
El-obanın havalanan sazında
Zil sındı, bəm ayağadır köçümüz.

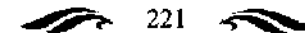
Aran-aran bu dünyanı dolanıb,
Yayda toza, qışda qara bulanıb,
Quru yurddan olanlara boylanıb,
Görəcəyik uzağadır köçümüz.

İllər susar, eşidilməz holaylar,
Günlər qız qarıyar, qalar dul aylar,
Dağdan enib, düzde qalar dolaylar,
Həm soladır, həm sağdır köçümüz.

Bu köç ağladar, üzər ürəkləri,
Canavarla öpüşür köpəkləri,
Kəsib yeyər damazlıq inəkləri,
Sınemizdəki dağadır köçümüz.

El ağladı, ağlar yerin bilmədim,
Haray çəkdi, harayına gəlmədim,
Hayıf ki, baxtım gətirdi ölmədim,
Deyəsən, yad bayrağadır köçümüz...

1997

***

Yatmış bildiyim ilan
Sən demə oyaq imiş,
Qəfil ölümle aram
İkicə barmaq imiş...

İşığına getdiyim
Məzarda çıraq imiş,
Dünya malından payım,
Bir baş, bir ayaq imiş...

Sirrimi açdığım daş,
Sən demə qulaq imiş,
Qanıqənçüm el qanı,
Dupduru bulaq imiş...

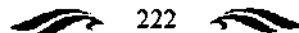
Şirin bal sandığım dil,
Sən demə bıçaq imiş,
Şair olan yerdə də,
Göydə də qaçaq imiş...

Kəfəni ağ bilirdim,
Üçrəngli bayraq imiş,
Yurdum da, qürbətım də,
Elə bu torpaq imiş...

1997

***

Sənin yalqızlığın məndə də varmış,
Çoxluğun, azlığın məndə də varmış,
Yaradıb-qurmağın məndə də varmış,
Sonra uçurmağın məndə də varmış,
İmdad dileməyin, qapı döyməyin,
Qonşuya gülməyin, dostə söyməyin
məndə də varmış...
Mənim də qəlbimdə baş-başə verib,
Göz-gözə dirənib, yaş-yaşə verib,

222

Bu ikili bəla, yanıqlı ağ –
Azadlıq eşqiylə qul rahatlığı...
Doğrunla yalanın məndə də varmış,
Gedənin, qalanın məndə də varmış,
İlahi, heyrətə gəldim bu gecə,
Oğul da Vətənə belə oxşarmış...

1997

***

Beynimdə sərın yer tapa bilmirəm,
Bir fikir dincələ bilmir beynimdə,
Dolanış bir yana, dövran bir yana,
Şairlə insan düz gəlmir beynimdə...

Mələk də, şeytan da dartır özünü,
Allah qəti demir yenə sözünü,
Gələcək günlərin ağlar gözünü,
Bircə ümid öli silmir beynimdə...

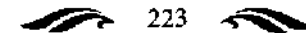
Ağ gün də, sən demə, qaraqabaqmış,
İnam da, inkar da çürük dayaqmı,ş,
Bilmədim kim yatmış, kimlər oyaqmı,ş,
Bircə uşaq üzü gülmür beynimdə...

1997

***

Məni mütləq tapacaqlar
Dalımca mələk salıb,
Hər yazımda, hər şerimdə
Barmaq izlərim qalıb.

Olmayan günahlarımı
Boynuma alacağam,
Yaddaşların məhbəsində
Əbədı qalacağam.

223

Hələliklə, tam sərbəstəm,
Sərbəstəm öləncən,
Bu dünyadakı yerimi
O dünya bilənəcən.

Sərbəstəmsə, demək baxtım
Yamanca gətiribdir,
Allah məni bir ömürlük
Zaminə götürübdür...

1997

***

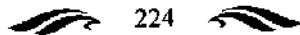
Bu dünya görüş yerimizmiş
həyat dediyimizlə.
Bu dünya
Allahla ayrılıq nöqtəsi,
inamın yuxudan əvvəl
nağıla çevrilən gecəsiymiş.
Ayrılıqdan ayrılmayacağımız
yolayıcı imiş bu dünya.
Bu dünya
şeytanların həbsxanası,
mələklərin sürgün yeriymiş...

1997

***

Neçə baharla, payızla
Yox oldu ömrün illəri,
İndi məni düşündürür,
O dünyanın fəsilləri...

Cənnətə gəlirmi bahar,
Cəhənnəmdə olurmu qış?
O dünyada ölüm yoxsa,
Burdakı ölümə alqış...

Payız varsa, nazik kəfən
Saxlamaz yağış yaşını,
Onda alıb geyinərəm
Əzrayılın plaşını...

Ağlım bir şey kəsən gündən
Düşündüm, o dünya nədir?
Guya illərlə yaşayıb,
Bilmişəm, bu dünya nədir...

Bacarsaydım dəyişməzdim,
İnanın, mən ölüm, mənə,
Bizim doğma cəhənnəmi
O dünyanın cənnətinə...

1997

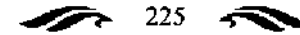
***

Ay işığının
səpsarı kəndiri
düşüb dəniz sularına.
O kəndiri
boynuma dolayıb,
asmaq istəyirəm özümü Aydan,
ayağımın altdan
kənara atıb
Yer kürəsini...

1997

***

Nifrətin yatan yerini,
Qəzəbin batan yerini,
Duaların göy üzündə
Allaha çatan yerini,
Gözlə, bilib gələcəyəm...

Çiyindən atma daşımı,
Dizinə qoyum başımı,
Bilsəm ki, gözləyənəm var,
Bir daş ilə göz yaşımı,
Gözlə, silib gələcəyəm...

Məni hardasa yuxudan,
Oyadıb, şeir oxudan
Bir cəlladın gözlərinə,
Baxıb ilk dəfə qorxudan,
Gözlə, gülüb gələcəyəm...

Gözlə bu gün, sabah məni,
Yolda qoymaz Allah məni,
Əcəl ondan tez tərpsə,
Yıxsaxsa bir yad günah məni,
Gözlə, ölüb gələcəyəm...

1997

***

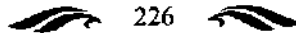
Ağac yorğun,
Pişik yorğun,
Vaqif yorğun...
Ağac yatır,
Pişik yatır,
Vaqif yatır...
Oyanırıq.
Oyanırıq üçümüz də.
Ağac yanır,
Pişik azır,
Vaqifsə şeir yazır.

1998

***

Nuşabəyə

Oyanma, yuxuda dəniz görürsən,
Aləmi kırımış, sessiz görürsən,
Görürsən sahilin qumu sarıdır,
Yumşaq barmaqların qumu artıdır...

Dənizdə bir qayıq, yelkən görürsən,
Dənizi lap səhər erkən görürsən,
Görürsən o qayıq yuxuda üzür,
Başının üstündə qağayı süzür...

Bu yuxu sənindir, burda nə ki var,
Mamırlı qaşalar, xəfif dalğalar,
Suları qaraldan bulud kölgəsi,
Sənə laylay deyən Allahın səsi...

Oyanma, evimiz soyuqdur yenə,
Yorğun dəyəcəyəm yenə gözüne,
Oyanma, orada dəniz, günəş var,
Mənə deyib sınır şirin yuxular...

1998

***

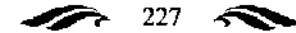
Allah varmı,
yoxmu Allah?
Nə bu gün, nə sabah,
bu sualın dənizinə
girib, batan deyiləm.
Bir də bunu bilmək için,
göyə dua yerinə,
kəmənd atan deyiləm....

1998

***

Qar üstüylə ayı izi,
Aparır haraya bizi?
Bu payızı çıxıb sona,
Gedirik qış yuxusuna.

Ayıyla burun-buruna,
Ayıyla qarın-qarına,
Verib, bir qış yuxu görmək,
Bir qış ayı ömrü sürmək...

Şirin olmaz burda yuxu,
Dərin olmaz burda yuxu,
Burda yuxlasaq bir az,
Oyanmağa həvəs olmaz...

Ömrün bu nəm, əzəl yolu,
Yolun üstü xəzəl dolu,
Bir də seyrək ay işığı,
Qəmlə sevinc barişığı...

Gecə yarı, ömür yarı,
Gedirəm dağlara sarı,
Xəzəl üstə izim qalır,
İzim üstə dözüm qalır...

Burda azsam da nə ayıb,
Bu yol özü yol tapmayıb,
Ürəyim döyünür rahat,
Yaşa, ölüm, yaşa, həyat...

1998

***

Qorxağam mən,
ağciyərim,
qorxum pərdə,
duman çəkib gözüme.

Qorxudan mən güc alıram,
güc verirəm sözüme.

Yoxdur, vallah,
ağıl varsa,
mərdlik yoxdur dözümdə!
Mən də sevinc istəyirəm,
sevinməyə
güc tapmıram özümdə...

1998

228

***

Hər gün falıma baxıram,
Ya əzələm, ya axıram,
Burda yaman darıxıram,
Çıxmağa bir səfərim yox.

Zərrə-zərrə yığılıram,
Tikə-tikə dağılıram,
Təngə gəlib, boğuluram,
Bir qələbəm, zəfərim yox.

Bacarsaydım baş əyərdim,
Ya da sinəmə dəyərdim,
Hədər yaşadım deyərdim,
Ağlabatan hədərim yox.

Bu ya tilsimdi, ya ovsun,
Allah özü məni vursun,
Sevinmək bir yana dursun,
Kara yetən kədərim yox...

1998

***

Yusif Səmədoğluna

Üzüm-gözüm quma batıb,
Başım hara düşüb yatıb?
Ayaqlarım göylə gedir,
İzim buludlarda itir...

Əllərim at yalı hörür,
Gözlərim zülmətdə görür!
Bu bir şeytan əməlimi?
Son mənzilin təməlimi?

Qağa, göylərə uçmuşdum,
İki ağ qanad açmışdım,
Biri deydi başdaşına,
Düşdüm, dolanım başına...

1999

229

***

Soba qızıb, ey gözlərim,
Bir az isinin siz də,
İsinməsəz balıq olub,
Üzün soyuq dənizdə.

Bura evdir, dörd divarlı,
Adi insan yuvası,
Burda gözlər buz bağlasa,
Donar şükür duası.

Ağ gün, qara gün gözləmək,
Əzəl başdan əbədi,
Yetər, isinin, gözlərim,
Qar da deyəsən kəsdi...

1998

***

İncimişdim bu torpaqdan,
İndi bağa gedirəm,
Bir söyüdlə, uç vələslə,
Barışmağa gedirəm.

Ağac kölgəsində bitsin
Kəder-sevinc davası,
Məni baxtla barışdırsın,
Yarpaqların duası.

Bu dünya, dədəm demişkən,
Gah boşalar, gah dolar,
Dünyadan küsmək günahdır,
Hərdən incimək olar...

1998

ROYAL

Gecədir,
gözlörüm açılır, yumulur.
Gecəm qotur,
qaranlığım kələ-kötür.
Yuxusuzluğun
uzun muğamına
mığmığa ziyy tutur...
Gecə oxuyuram,
ömrümü toxuyuram
kainat koridorlu,
kainat qapılı,
kainat pəncərəli,
vaxt emalatxanasında.
Kainatın İnsanxanasında...
Düşür yerə cında-cında
arzularımın bir vaxt möhkəm,
yumşaq parçası.
Dolanır
yer üzünü
ürəyimin, düşüncəmin qaraçısı.
Günəş dilində,
torpaq dilində,
yağış ləhcəsində,
külək ləhcəsində
anlamadığım
min səs eşidirəm.
Yaşayıram
əllərimi səbrimin cibinə soxub
əcnəbilər arasında.
“Küləkçə-Məncə”,
“Məncə-Yağışca”
lüğətlər olsaydı...
Sürünürəm arzu-arzu,
dilək-dilək.

Büdrəyirəm
Çarli Çaplinin əsasitək.
Qar yağanda
qağayılarnı yuxusu
düşündürür məni,
üşüdür məni...
Və bu seyrək,
ürkək
gəcənin qapısında
nəhəng Sfinks heykəlitək
dayanıb royal.

Qara royal, royalım,
rəngarəng rəyalarım...
Otaq soyuq idi,
döşəmənin parketi
çarlston rəqsinə
bənzəyirdi.
– Sabahın xeyir.
– Salam, salam.
– Dünən niyə gəlmədin?
– Allaha and olsun, vaxtım olmadı.
– Sabah gələcəksən?
– Yox. Vaxtım olmayacaq.
Bu gün mən səni gözləməyirdim.
Sən həmişə Sabah ya
Dünən lazım olursan.
Gün isə həmişə Bu gün olur.
Döşəmənin parketi
çarlston rəqsidir...

Şəhərə qar yağdı
qərib-qərib.
Şəhərə qar yağdı
qəlib-qəlib.
Moskva qış idi,
Moskva yaş idi...

Beş ay palçıq səsi,
beş ay
“kimsəsizlər kimsəsi”,
beş ay kilsə kölgələri
palçıq olmuş qar üstündə...

Qaynayırdı
əqidənin
ən yekə qazanı,
yayırdı şəhərə
yumşaq,
qar əzanı...

Metro qoxusunu
unuda bilmirəm.
Baca tüstüsünü
sevdiyimlək,
Buzovna qayalarını
sevdiyim qədər,
sevirdim səni, Yana!
Yana,
Yanacaq,
Polyak qızı!
Ağlım olsaydı onda,
Allah olsaydı onda,
bir dəfə də öpərdim
sol əlinin ovcundan.

Polşada
gözəl plakatlar çəkirlər,
Yana.
Nə?
Nədən danışım
indi sənə?
Qara maşında
qapqara zəncilər gedirlər
Kremlə.

Vittorio Hassman
olmuşdu Hamlet
təkbaşına.
Mənə
Novruz bayramında
anam nə göndərəcək?
Tik-tik-tak...
Dostum şeirlərimi köçürür
makinada.
Telefon zəngi...
telefon dəstəklərimizin
qantel dövrü başlanıb.
Az ağla, bacım...
Yarpaq-yarpaq,
budaq-budaq,
ağac-ağac
meşə.
Burda qar
qar rəngindədir.
Ətrafda
kilsə-kilsə,
monastır-monastır,
məzar-məzar,
zavod-zavod
Rusiya izləri.
Meşə qar rəngindədir.
Uzaqda
oşgərlər addımlayır.
İnsanlara
bənzəyirlər uzaqdan.
Kimdir orda bağırır?
Bayramlı, bayraqlı insan axını.
Kimdir orda bağırır?
Şair pıçıldayır
özü-özünə...
Vətəndaşıydım
kədər məmləkətinin.

Bir sən,
bir şəhər,
bir qatar vardı,
min mən.
Vaqonun
dar daxmasından
başlandı ayrılıq...

İndi mühacirəm
ayrılıq məmləkətində...
Bu şəhər yenə Bakıdır.
Göy üzü
xoş xatirətək ilıq,
balıq-balıq
parlayır şəhər
yağışdan sonra.
Dəniz
yenicə doğmuş
ana üzütək aydın.
Müharibə qaçqınlarıyla
dolmuş gəmitək
aralanır limandan,
ayrılır məndən,
qara yelkənini qaldırmış
royal...

1964

KÖÇƏRİ QUŞLAR

Yığış!
Yığış!
Yubanma, qurban olum!
Bu payızın
Qəflət yağışına kimi
Getməliyik!
Bax, o külək,
Birdəfəlik
Zevin küçəsinə dönmə kimi
Göy üzünə yctməliyik.
Qorxma,
Qorxma,
Qanadlarımız o an
Qüvvətlə dolacaq,
Düşəcək yadımıza
Canavarların,
Pələnglərin,
Durnaların,
Ata-babalarımızın təcrübəsi.
Göy üzündə
Tutub, saxlaya bilməyəcəklər bizi!
Yığış!
Yığış!
Yubanma, qurban olum,
Qoy Bakıda qalsın
Bu köynəklər,
Cib saati,
Vətən həsrəti.
Gədə bilməsək
Bəlkə könlümə yatacaq
Bir gün,
Adi günlərin, adi cəsarəti...
Yox,
Onda sənsiz gedəcəyəm,
Cənuba gedən
"Ulduzlara qoşulub"...

Yığış!
Yığış!
Niyə yubanırsan?
Başa düş məni,
Nə bəhtəndən qorxum var,
nə ləkələrdən.
Bilirsənmi,
Orden kimi gəzdirərdim sinəmdə
Bəhtənləri,
Ləkələri.
Ulduzlarla dolu
Göy üzünü
Paqon kimi daşıyardım çiynimdə.
Ancaq bu şəhərdə
Onun-bunun iradəsiylə
Basılmamış qapımızın zəngi,
Başqa ayaqların sürətindən
Asılı olmamışkən addımlarımız,
Göy üzünə çatmalıyıq biz.
Yığış!
Doldurma çantaları.
Vaxt az,
Ömür bəlkə yarı.
Kim bilir,
Bəlkə tez dönəcəyik
Qapımızın bağlısına sən?
Yığış!
Yığış!
İnsan kinindən zəif,
İnsan kinindən ləngdir
Köçəri quşların qanadları.
Tələs,
Tələs,
Doldurma çantaları!
Qoy Bakıda qalsın
Bu köynəklər,
Cib saati,
Vətən həsrəti...
Tələs!

Tələs!
Üfüqdən üfüqə kimi
Aydın görəcəyik solu-sağı,
Cəmlənəndə
Dünyanın varı,
Bir yol üstə,
Bir gün
Unudulacaq Xəzər –
- Sovet İttifaqının
dəniz suları...
Ömrümüzü
Saxlayacağıq birtəhər.
Bükəcəyik ömrümüzü
Sağ qalmanın kağızıyla.
Bilirsənmi,
Unudulacaq evlərimiz,
Teatr, metro,
Moskva, Luvr,
Filmlərin cənnəti,
Amma
Yadımıza düşəcək hər gecə
Konservatoriya komendantının
Kiçik, isti kabinetini...
Yığış!
Yığış!
Yubanma, qurban olum!
Bu payızın
Qəflət yağışına kimi
Getməliyik.
Qoy Bakıda qalsın
Səmaya yayılan səsimizi
Boğmayacaq
Bəyaz buludların azadlığı.
Yığış!
Yığış!
Yubanma, qurban olum,
Ömrümüzün qapısına
Qulaqlar dirəlib.
Bir gün açılacaq qapı.

Onda...
Tez ol,
Tələs,
Tez ol...
Bilirəm,
Başa düşürəm,
İki gün qaldığım yuva da
Doğma olur
Ayrılıq günü,
Talan olsa da.
Başa düşürəm səni.
Amma
Yolumuz da
Asan deyil!
Bəlkə bir ay uçacağıq,
Bəlkə min il!
Bizdən xəbərsiz olacaq
Başa düşülməmiş Allah.
Nə var?
Dözməli olacağıq
Başımıza gələn min oyuna!
Bəlkə heç
Çata da bilməyəcəyik,
Ümidlərin cənubuna...
Yığış...
Yığış.
Yığış!
Yubanma, qurban olum!
Bu payızın
Qəflət yağışına kimi
Getməliyik.
Göyə çatmaq üçün
Saatlarda
Beş-on səbr qalır!
Çata bilmərik!
Qapıların
Nifrətlə dolu arxası,
Pərdələrin arası
Bizi indi yola salır.

Yığış!
Yığış!
Bir azdan iş günü
Başlayacaq həyatda.
Bir yerdə
Tər təkəcələr yer üzünə
Atlar və insanlar.
Biz isə
Bəyaz buludlara gedirik
İş yerindən icazə almamış.
Yığış!
Yığış!
Bayaq zəngi basıb
Qəzet gətirdilər.
İkinci dəfə
Bəxtimiz belə gətirməyəcək!
İkiyə bölünəcək
İndimiz və gələcək.
Arada isə
Əllərimiz
İctimai divarlara dəyəcək.
Bilirsənmi,
Onda
Ya “nahaq uçmadıq”,
Ya da “nahaq uçmaq istədik”,
Deyəcəyik biz.
Və o gündən
Zuğulba təpələrinə çıxanlara
Bizsiz açılacaq dəniz...
Özgə qayaları
Kəsəcək ayaqlarımızı...
Hər otağın öz qanunu,
Öz məntiqi var.
Bu otaqların qanununu
Mən yox,
Doğulmağım və sağ qalmağım pozur.
Mən adi qanı sevirem.
Üzümə
Bağlıdır

Məntiqlə açılıb-örtülən qapılar.
Döyü də bilmərəm onları...
Yığış!
Yığış!
Yubanma, qurban olum!
Bu payızın
Qəflət yağışına kimi
Getməliyik.
Bu külək
Birdəfəlik
Zevin küçəsinə dönmə kimi
Göy üzünə yetməliyik.
At o köynəkləri!
Eşit,
Ömründə heç olmasa bir dəfə eşit
Köçəri quşların
Bizi çağırən səsini!
Yadıma sal canavarları,
Pələngləri,
Durnaları.
Unutma
Ata-babalarımızın təcrübəsini.
Yığış,
Yığış,
Nə olub, axı...
Tələs...
Yığış...
Axı yağış...
Başa düş...
Yox...
Yığış...
Axı yağış...
Yağış...
Niyə?

ROBİN QUD

*Vaqulya, dənizsiz ölkə – yuxu
görməyən insan kimidir...*

Anar

Bir kişi də ağıllı demədi ona
Ağlı başında olanda.
Bir ağızdan dəli dedilər,
Ağlı başından çıxan anda.
Dedilər
Əvvəlcə qorxa-qorxa,
Sonra
Sakit olduğunu görüb,
Dedilər gülə-gülə.
Axırda da elə-belə...
Dedilər
Tiflisə gedəndə
Şirin Loqidze suyu içdikləri kimi,
Selpoya girmək üçün
Poçt yolundan keçdikləri kimi.
Topala dəli Topal dedilər,
Kişi dəli olduğu gündən.
O gündən
Dəli qaldı yazığın adı,
Bir arvadı, dörd övladı...
Arvad doğmadı daha,
Uşaqlarına
Dəli balası deyərlər deyə.
Tez-tez qaçdı
Bacısı evinə,
Kolxozu, Topalı, bir də
Taleyini söyə-söyə.
Uşaqlar da böyüyüb
Çatdılar bir gün
Elin dözülməz sözüne.
Çatan kimi

Üçü Bakıya qaçdı
Biri özünə
O gündən Topalın oldu
Onun-bunun həyəti,
Başlandı radiosuz,
Klubsuz kənddə dəli həyatı.
Yer üzündə ən dəhşətli şeydir,
Azəri kəndində dəli olmaq...
Nədən dəli olmuşdu Topal?
Bilmirdi heç kim.
Rayon mərkəzində də
“Allah bilir...”
Demişdi həkim...

Günlər keçdi,
İllər keçdi,
Tiflis yoluyla maşınlar keçdi,
Dəyişdi dörd kolxoz sədri.
Çindən getirilmiş
Feyxo ağacları da
Əkildi kolxoz bağında.
(Bar vermədilər ancaq)
“Yeməli” bir klub da tikildi
İdarənin qabağında.
Kənd dəyişdi ev-ev,
İşıq-ışığı, şalvar-şalvar,
Adam-adam.
Bircə nə özü,
Nə adı dəyişdi dəli Topalın.
Hər doğulub yaşamağa başlayan
Təzodən görürdü onu.
Odur ki, gəlmədi
Dəli Topal haqqında
Gedən söhbətlərin sonu.
İldə bir-iki uşaq
Mütləq bilmək istəyəcəkdi
Topalın kim olduğunu.

Nə cavab verəydilər
Atalar,
Əmilər,
Analar uşaqlara?
– Başına hava gəlib davada.
– Yıxılıb at belindən.
– Atası da bu sayaq idi.
– Gör nə günə qoydu əsilli adamları
bu hökumət!
Min söz,
Min cavab,
Min hekayət...
Topalsa dolanırdı
Kəndin küçələrində.
Çayı müftə,
Çöreyi quru olsa da həmişə.
Vaxtında gəlib çıxardı
Söz tapılmayan
Söhbətlərə...
Rahatca yaşayacaqdı
Yer üzündə dəli Topal,
Bir gün kəndə
Kino gəlməseydi.
Amma gətirdilər
Ağ qutuların içində
Saatyanmlıq
Rəngli bir əhvalatı.
Kinoya getdi müsəlman camaatı,
Neçə yüz insan bəbəyi gəzirdi
Ekranı gözən
Adamların dalınca.
Sıx meşələr,
Bəzəkli arabalar,
Yaşmaqsız arvadlar.
Ardı-arası kəsilmədən
Söz atardı kənd camaatı
Ekran camaatına.

Bircə hörmətə baxırdılar
Robin Qudun atına...
Vaxt keçdi,
Qurtardı
Rəngli, xoşbəxt film.
Robin Qud
Qovuşdu axırda sevgilisinə.
Gülməli bir mahım da oxudu
Moltanı dilində.
Bir aylıq
Söz-söhbət verildi kəndə.
Dağlıqda çamaat...
Amma o gün
Çıxmadı klubdan
Dəli Topal.
Gizləndi stulların arasında.
Sonra xeyli yoxladı
Burunla, əllə
Ekranın ağını.
Bir şey anlamayıb
Uzandı yerdə...

Səhər döyə-döyə
Çıxardırdı klub müdiri
Stulların arasından Topalı.
Köməyinə gələnələr də oldu
Qorxmuş müdirin. Çünki dişləyirdi
Dəli Topal qabağına çıxanı.
Xalq tökülməseydi
Parçalayardı
Klubun müdirini.
Əllə, aylaqla
Bütün əsəblərilə tutub
Buraxmaq istəmirdi yerini.
Çıxartdılar
Beş-on nəfər
Klubdan dəli Topalı.

Birtəhər.
Ancaq...
– Yox, bu lap dəli olub!
– Muğayat olun uşaqlardan!
– Əvvəllər əməlli adam idi!

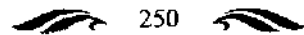
Dəlixanaya apardılar kişini
Bir aydan sonra.
Əvvəlcə yüklədilər
Gecə gedən qatara,
Sonra bağlı,
Pəncərəsiz bir maşına atdılar.
Bakını da görə bilmədi
Dəli Topal
Bağlı maşının içindən.
Görseydi bəlkə yadına düşərdi
Dəlilikdən əvvəl Bakıya gəlmək
Arzusuyla yaşadığı.
Yadına düşərdi
Bakı üçün
Yığıdığı pulların sayı,
Yeddiilliyi qurtardığı haqda
Aldığı kağızın yeri.
Yadına düşərdi toyu.
Toy günündə
Atasının aparılmağı.
Soldatlar çıxıb gedəndən sonra
Anasının ağlamağı.
Yadına düşərdi atasının ölümü haqda
Kəndə gəlmiş
Təsdiqsiz, görülməmiş xəbər.
Yadına düşərdi
Baş ağrılarından sonra
Beynindən çıxmayan səsin züüyü.
Bu səsi başqalarından
Hər gün, hər dəqiqə,
Var gücüylə gizlətməyi.

İntiqam alacağı günlə
Yaşadığı günlər də
Düşərdi yadına bəlkə,
Görseydi Bakını, dənizi...
Ancaq
Bağlıydı hər tərəfi maşının.
Ancaq
Pəncərəsiz qaranlıqda
Keçirdi dəli Topal
Bizim güllü-çiçəkli
prospektlərdən...
Amma
Nə qaranlıqdan,
Nə pəncərəsizlikdən qorxurdu Topal.
Bilirdi ki,
O, bu qaranlıqdan çıxan kimi,
Eşidəcək dostlarının səsini.
Nağara kimi səslədəcək yer üzünü
Doğma atların nalları.
Meşədə bayram olacaq!
Bolluca ət,
Tuluq-tuluq şərab.
Ocaq, ocaq
Ocaqlar yanacaq!
Bilirdi ki,
Bu qaranlıq
Dünya boyda olsa da,
Sadıq dostlar
Yctirəcəklər özlərini Robin Quda!

KÜLƏK

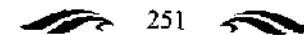
Gah yerinə keçir,
Gah dəyir divara,
Gah yeriyə divarın arasında qalır,
Vurmuxur ora-bura
Atılmış evin boz divarında
Bağlanmamış pəncərə.
Ev adamları qatara minən kimi
Başlandı külək.
Unuduldu işlər,
Yox oldu məsuliyyət,
Dayandı yer üzündə tramvaylar.
- Nə olub? Nə xəbər var?
- Şəhərə külək gəlir,
Külək gəlir şəhərə!
Dəvələr boylanır
Səhradan bizə tərəf,
Xortumlarını qaldırıb
Mat-mat dayanır fillər,
Bir anda solur
Alp dağlarındakı qırımızı,
Yox,
Qıpqırımızı güllər.
Otaqlara telefon,
Telefonlara
İnsan səsləri dolur.
Var sürətiylə
Gedir tənha maşın,
Meydanlardan soxulur dar küçələrə.
Şəhərə külək gəlir,
Külək gəlir şəhərə!

Bax,
İndi alın-alına dayanıb insanlar,
Deyiləsi,
Eşidiləsi min söz var!

Doğulan gündən
Dolub sinəmiz.
İndi üz-üzə dayanmışıq biz.
Nəfəsimizi eşidirik.
Səsimizi də eşitməli olacağıq!
Çıxır
Dözümün yolundan
Kin, həsrət, acıq.
Küçələr, evlər,
Bütün dünya boyanır indi
Əsəblərin, hissələrin rənginə.
İndi dünya səhnə yox,
Səhnə arxasıdır.
Adla tanıyırdıq hamını.
Bilirik divlərin
Və Məlikməmmədin kim olduğunu.
Bilirik qımsız Simurq quşunun
Neçə div balasını ac qoyduğunu.
Vaxtdır,
Bir azdan
Ulduzlar yığılacaq səsimizə.
Əllərimiz, qanadlarımız,
Güvəndiyimiz dekorlar
töküləcək dənizə,
Oxunmuş qəzet parçaları tək
Səpələnəcəyik küçələrə.
Şəhərə külək gəlir,
Külək gəlir şəhərə!

Bəlkə bu külək
Sovurub yer üzündən
Yerin bir küncünə
Atacaq bizi?
Bəlkə bir məftilə
İlişəcəyik ikimiz?
Siz və mən.
Onda necə baxacaqsız gözlərimə?

Yadınıza düşəcəkmi sükut?
Musiqiyə qaçmaq olmayacaq.
Nəhayət, inanın mənə,
Söhbət nə ağıldan gedir,
Nə işgüzarlıqdan.
Nə gedirsə, ömürdən gedir.
Yalan demək olar
Sevilmək üçün,
Yalan demək olar
Sevinmək üçün.
Ancaq gün gəlir
Yaddan çıxır mühitin
Ən gözəl, ən ağıllı tələbləri.
Bilirsizmi
Çətindir necə,
Vətəndə vətən həsrətiylə yaşamaq?

Quşlar çırpınır
Bağlı pəncərələrə...
Şəhərə külək gəlir,
Külək gəlir şəhərə!

1969

REKVIYEM

Bir tike yer tapılmadı o gün vaxtın,
məsafənin, məkanın, zaman və baxtın
içində ki,
çağırıb səni ora açıq-açığına soruşsunlar:
– Dünyaya gəlmək istəyirsənmi?
Soruşan olmadı kim, nə, nə vaxt, harada,
hansı dənizin sahilində olmaq istəyirsən?
Kişi, qadın, qaranquş, polong, qartal,
üzüm, xurma, alma ya portağal?
Daş, ağac, kol, türbə, küçə, araba təkəri,
qaya ətrafında dolanan kölgə,
ya açıq may səhəri?
Qoxu, dad ya səs?
Qaranlıq ya işıq?
Yerinə yetirildi qiyabi hökmün
anlamadığın dildə yazılmış sətirləri.
Gözlərin açıldı ananın yumşaq
və ağ döşlərinə.
Xoşuna gəlmədi atanın bığlarından
və pəncəyindən gələn
tütün qoxusunun acısı.
Sonra dəniz – ləpələri dünyada
hər şeydən qorxulu və əziz,
səsi həmişə öz səsi,
rəngi gah yaşıl, gah mavi,
bəzən azacıq sarı,
bəzən bütün rəngləri birdən...
Dənizin üstündə göy üzü, buludlar,
buludları qara, ağ, boz, bomboz,
rəngi göy üzü rəngi...
Göy üzündən sonra
“Bakı – Kislovodsk” qatarının
küləkli tamburunda açılmayan qapı.
İlk dəfə ölüm qorxusu.
Sonra tut ağacının
cadugor qarı əlinə bənzəyən
budağına dolamış ilan.
Gümüşü, parıltısı misri qılınc,
görümü təptəzə.

İkinci dəfə ölüm qorxusu.
Sonra hər astanada, otaqda, küçədə, tamburda,
hər dəfə relslərin paralelindən keçəndə,
meşədə, orda-burda,
hər tozə insanla görüşəndə ölüm qorxusu.
Qorxuyla ümidin müttəfiqliyi.
Qorxuyla ümidin mühasirəsinə düşmüş ömür.
Və bütün bunların üstündə
Allah.

İndi hansı ayda dirilmək istəyerdin?
Diriləndə nə, kim, kiminlə,
hansı dənizin sahilində olmaq istəyerdin?

Diriləndə
Dilcan dağlarının
dolama yolları olmaq
pis olmazdı...

Qırx üçüncü ildə
bir-birinin dalıya sürünən
teptəzə, ağır hərbi maşınları
dağa gedən köçü basmasaydı...

Cəngəlliyin doğma, azacıq acı
qoxusunda,
taniş ağacların, səslərin,
ləpir izlərinin, sümüklərin
yanından keçib,
axşamüstü çaya yaxınlaşan
pələng olmaq pis olmazdı...
Gecə kirli yük gəmisinin boş göyertəsi,
sonra yük vaqonu, köhnə at eti,
Tokioda əbədi heyvanxana olmasaydı...

Avqust ayının ortalarında,
Şüvələnda,
hasardan bir-iki metr aralı,
yarpaqları üç yoğun barmaq,
kölgəsi həmişə isti,
meyvələri sarı və dadlı,
əncir ağacı olmaq pis olmazdı...
1949-da, səhər erkən,
sımayacağımla bilə-bilə,

yanına gəlməseydi
Heydər əmi...
Səhərin təmiz havasına,
dünyada ən dadlı dodaqların gülüşünə,
dənizin acığına getmək üçün
pilləkən olmaq pis olmazdı...
Səhərin təmiz havasında qəfil xəbər,
dünyanın ən dadlı dodaqlarında istehza,
dənizin açığında yad kreysərlər olmasaydı...

İşıqları yanan kimi sönən
xırda stansiyaların,
yayda yaşılın, qışda ağın,
Serpuxovada dayanmayıb
Moskvaya çatan qatarın
səsi olmaq pis olmazdı...
Damından payız yağışı axan
yük vaqonlarında qatillərlə,
canilərlə bir yərə
atılmış şairlər olmasaydı...

Yuxaya bükülmüş pendirle
göy soğanın,
bir də ağ, təmiz
bir stəkan şorabın
dadı olmaq pis olmazdı...
Yada düşməseydi özgə çöllərinin,
şəhərlərinin,
kafclərinin həsrətxanasında...
Azadlıq olmaq pis olmazdı...
Sonradan
azadlığı boğmaq gərək olmasaydı...
Pis olmazdı, olmasaydı.

Yerinə yetirildi hökm.
Gəldin.

Düşdün ümidlə qorxunun mühasirəsinə.
Çıxdım.
Allah rəhmət eləsin sənə...

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Ön söz	4
--------------	---

ŞEİRLƏR

Mənim ünvanım	9
Vaxtsız ölsəm	9
Yusifə	10
Mən tez gəldim	10
İstini cırıldada-cırıldada	11
Min yerdən dənizə	12
Səməni	12
Sabahdan axşamacan gözüm yolda	12
Dalğalanan saçların	13
Romada nəhəng kilsələr	13
Polyak qızı, yadımdamı o gecə	14
Göy üzü yaşayırsa	14
Nazim Hikmətə	14
Ac, zalım, avara	15
Nəyə hürürsən?	16
Əsrimizin on beş başlı ojdahası	17
Gecə yorğunluq kamerası ilə	17
Uç səs eşitdim	18
Orta sürətlə	19
Son gecədir bu gün yenə	19
Bu bulud	20
İldırım çaxdı	21
Bu külək	21
Keçir	21
Qoca Neyhauza	22
İndi ən qara fikirlərim	23
Ölümümə bir az qalmış	23
Fırlamır yallıda	24
Sabahdan yağış, yağış, yağış	24
Yorğun qol kimi	24
Bu gün buludlar	25
Bir il keçəcək	25
Ətraf Rusiya, genişlik	26
Sözlerini də	27
Yağış bütün meridian boyu isladır	27
Qara, qabar, qaranlıq	28
Eyə tələsirəm	29
Mən sağ ikən	30
Ya keç, ya tez bilirəm	30
Gedirəm	30
Böyük bir darvaza	31
Yer altından	32
Enir kağızın ağına	33
Bir əl	34

İri, mavi mamont idim	34
Bu çinardan dar ağacı	35
Qapçara gözləri	35
Çoban olsaydım əgər	35
Qoyunlar	36
Hər gün	37
Düşdü paltarınla o gün parketə	37
Bir axşam taksidən düşüb payıza	38
Uşaqların	38
Dünən yıışıb getsən də	39
Oturub yer üzünün qapısında	40
Qışda dəniz	40
Sürətləri bir	41
Rəngləyib tozla	42
Küləkli payız günündə	42
Nəçə ay səfərsiz	43
Bu gün birinci dəfə	43
Yer üzünə qan hoparkən	44
O öyri xətt	45
Qapısında bir zəng var	46
Başqa bir qız da	46
Fışıtımışəm bu yay bağda	47
Yolsuz, çığırsız da	47
Sənin səhərdən axşama kimi oxuduğum	48
Bu yol sənin, bu yol mənim	48
Günəş nədir	49
Gör bir necə	50
Bu gün	50
İstidən qaçırım	50
Qağayını saymasaq	51
Aparır, məni vaxt aparır	51
Bu ayrılıq dənizlə	52
Ay Allah, kömək et mənə	52
Var-dövlətim	54
Məni bir günün içində	54
Qaçdı dəniz, qaçdı səma bu axşam	54
Görürəm ot basır, toz-torpaq örtür	55
Ürəyi sözlə dolu	56
Ay Allah	56
Mən sənin	57
Bəlkə qorxmaq vaxtı çatıb?	57
Ürəyimin qapısı	58
Svyatoslav Rixterə	59
Ac qarnına	59
Külək ağılıq çəyir küçələrdə	60
Gəl gedək	60
Sənin bir ahından	61
Azacıq sulanıb	63
Buludlar	63
Çörək pulu tutdu	63

Gün-güzəran	64
Neçə ağac	64
Gəl, qoluma gir	64
Yadıma salma, qurban olum	65
Sevirem deyən dodaqlara	65
Sinomizdə	66
Mənə bu gün	66
Nə daş qaldırdım	67
Molla Pənah Vaqifə	67
Yaz, yaz	67
Hər axşam	68
O yay, hər gecə	68
Daha nədən	69
Gecə göy üzünü ulduzlarla dolu	70
Ürəyim yol çəkir bir göyə dönüb	70
Duman gölü bürüyər, suda üzər sonalar	71
Bir kəsin	72
Məni unut, unut	72
Unutma	73
Bu dünyanın söz-söhbəti	73
Bu gün bir şerim üstündə	73
İndi yalvar bu yolların	74
Bax, bu qara-boz buludlar	75
Dağların səsi uzaq	75
Bu qayayla o qaya barışmaz	76
Səsim yaralanıb düz ortasından	77
Mənim bir pişiyim olacaq	77
Üzünüzdü divara tutun	77
Yenə də uğuldadı beynim	78
Yorğun maral gözünə	78
Gəlişinə lap az qalıb	79
Bir yol görmədim dönməsin	79
Bu günü	80
Barış göz yaşıyla, qaytar özünü	80
Xançalımın parıltısı qıvrında	81
Yalan deyirlər	81
Otuz ikinci il olaydı	81
Gedirəm yenə də qayıtmaq üçün	82
Rəngi solmuş bir səslə	82
Səndən nə xəbəri	83
Gizlət ayın işığını	83
Bir ovuc sərinliyi olmayan kölgə	84
Səslər ağrılı	84
İnsanların hamısı gözəldir, hamısı	85
Nə qədər sual cavabsız qalarmış	85
Görünmək, heç olmasa gözə dəymək	86
Əzbər də deyəcəklər şeirlərimi	87
Sübhün qapısı ağızında	87
Hamı dağılırdı	88
Bilirsenmi nədən	88

Zəhləmi aparın	89
Professor, bilirəm	89
Topədən enib suya yan aldı	90
Mən bu əzabdan həm qorxur	91
Nə bir söz, nə inilti	91
Niyə avaz ters gəlir	92
Solmuş gül-çiçək təciciyidir	92
Toplar min-min atılsa da	93
Gözə görünməz bir səadət gəzər	94
Bu gecə səssiz-səmirsiz gəldi	94
Ölüm ayağında can verən	95
Sarı qamışların dibi yaşıl, tünd yaşıl	96
Getmə, yaxın durma o daşa	96
Səher beş oldu, cümlələr	97
Keçmişə əlvida demək olmaz	97
Bizdən qorxmayın	98
Buralar haradır	99
Sifətin nə vaxtdır yadımdan çıxıb	99
Gəl kilsəyə gedək	100
Barmaqların gəzdi, gəzdi	101
Neyləmək olardı axı o anda	101
Şeirlərim qalır mən gedə-gedə	102
Sol ölümə sağ ölümün	103
Yuxumda	103
Meydan ölüm meydanı	104
Səbirsizəm, tükənmişəm	104
Məktub yazsan, yağış yağan gündə yaz	105
Sözümüz sözdü, bir şey olmasa	105
Qaldırma o daşı	106
Dağlar torpağın dalğalarına	107
Ayrılma o sarı	107
Onun süfrəsi dama-dama	108
Gedir, gedir baş götürüb	109
Yoxdur daha sənin gözünün yaşı	109
Gəlib lap gözlerimin	110
Salam, salam	110
Neçə qulaq asa bilirdi	111
Bir çəpər qırağında	111
Yol ver, çəkil	112
Çiskinli payız gününün	112
Özümü zorla	113
Kim? Niyə? Haçaq?	113
Gecənin dağılıq qaranlığından	114
Bu küləkdən	115
Sən allah, birdən-birə xəbərsiz	115
Qumlu sahilin üstüylə	116
Bu yağış yad yağışdır	116
Qayalarla insanlar gen düşüb	117
Bəlkə də bir daha yanmaz	117
Yatan kiçik kimi yumşaq	118

Hara baxır, niyə baxır	119
Bu tarım çökilən simlər	119
Bu insanların üzü toz rəngində	120
Gəl, şeir, gəl	121
Bura buradır, başqa yer deyil	121
Şimala get, mən də sənə	122
Səhər günəş doğmayacağısa	122
Yöndemsiz bir ümid	123
Heç olmasa, hər yüz gündən bir	124
Hardasa məndən uzaqda	124
Sizin bağda yuxu varmı	125
Ömrün qabağında durub	126
Yorulma, sən allah, yorulma	126
Kaş böyüyə-böyüyə səsi çıxaydı	127
Yuxu iyi gəlir	127
Əl barmaqlarının dırmaqlarında şəkil	128
Bir yanda, bir yerdə olsam	128
Kim qaldı?	129
Ağ qapıya kölgə düşüb	130
Bir yuxuya ki fil girər	130
Yağır, yağır, yaman yağır	131
Səhər gəlsə o qorxduğum	132
Adımı neyləyirson?	132
O kənd çağırsa səni	133
Axır ki, gəlib çıxdı Bakıya	134
Gəlməyin, sən allah, gəlməyin	134
Elə bu rəngdəyəm, öz rəngimdə	135
Gəl, gəl, sənə bir sözüüm var	136
Biz bir yerdə	136
Səni yuxu basdı durduğun yerdə	137
Yox, ondan sən deyəm bir xəbərim	137
Ağ ay, sönmək ulduzlar	138
Buraxmaz, daha buraxmaz səni	138
Suallardan birinə	139
Rəhmət demək olmazmı	140
Beynimə əl vura bilmirəm	140
Bir pişik xumarlına indi	141
Orda, bax indicə, bu saat	142
Dəlilik gəlməyə də birdən-birə	142
Sonra da bir əhvalat	143
Bağların bağı daş bağlayıb	144
Dağlarda dağ, səhrada səhra qorxusu	144
Sən allah, dəyişməyin	145
Ölməkdən ötrü mənə	145
Bəlkə bu qədər də	146
Qadan alım, stansiya rəisi	146
İndi də yağmurlu payızdan sonra	147
Yenə həyata qayıtmaq istəyirəm	148
Suyu qaçmış hovuz	148
Yer üzünün bir yerində də	149

Bu arıq atların kölgəsi qara	150
Yaralı-yaralı	150
Gəl, gəl ata-anadan qalmış	151
Aralananda	152
Uzaq qaraltıdan ilxılar ürküb	152
Bəlkə gedib damla-damla yığım	153
Qaçıb	153
Quşlardan xəbərsiz	154
Darıxanda pis darıxıram	154
Partiya iclaslarında	155
Bir park alleyası görürəm	155
Yavaş yeri	156
Xəbərlər var	157
Sizinlə barışa bilmirəm mən	157
Biriniz buraya gəlin bu axşam	158
Niyə açıldınız	158
Nə deyə bilərsən mənə	159
Üzümlər başım üstə	160
Sabah	160
İki babam	161
O meşə yuxu idi	161
Hardayam	162
Bir tanış daş-qaya yox	162
Gözlerim aydın olmaq istəyir	163
Kaş	163
Yer üzündə yüz illərlə duran	164
Bunlar burda baş qoysalar yerə	164
Axşamüstü	165
Hardansa bir sarı çiçək düşdü	166
Donma, donma	166
Nə yaxşı ki	167
Baş götürüb gedir	167
Rica edirəm, yalvarıram	168
Gəmiyə baxa-baxa	168
Darıxma, gözlə	168
Sabah səhər tezdən	169
Bayrama nə qədər	170
Kimdən indi üz döndərüb	170
Axı diri insanın kölgəsi	171
Yağış yağacaq	171
Gəl bura, birgə oxuyaq	171
Bağ yolunda tənha işıq yanır	172
Günəşli yay günündə	172
Nə yazasan?	173
Üzbəüz durmuş iki evin birinin	174
Bu ilıq	174
Təkliliyimin sürgünündə	175
Hələ gülmə, gülməyinə çox qalıb	175
Bir yəhər durmadı həsrət belində	176
Nə vaxtsa sevdiyim, fəqət	176

Bıkdım, bezdim	177
Narın qumtök süzülür	177
Doymaz divarlar yağışdan	178
Orxan Vəliyə	178
Boylumusan, xanım?	179
İraq ana qarğısından	179
Yenə mən qara yuxum	180
Yer üzündə	180
Sevinməyə vaxtı var?	181
Yuxularımın	181
Yırtıldı nağıl köynəyi	182
Yolun indi hayandır?	182
Çaylar axa-axa	183
Bu pəncərənin baharı	183
Soyuqdur, deyəsən ilan yatıbmış	184
Gəl gəl, qurbanın olum	184
Kaş bir bağın olaydı	185
Səndən doğma, səndən yaxın	185
Bu quşcuğaz mənimdir	186
Əlvida, qurtaran yay	187
Bu yazıq, bu yetim isti	187
Yoranda, özünü yor	188
Səni də ələ alıb	189
Sənin də gözlerin	189
Kimdən küsüb bu dəniz?	190
Öldün, gətdin	190
Buludlar göylərə mıxlanıb qalar	191
Quldarın qulsuz günü	192
Bu yolun qəm yolçusu	192
Biz sizlərdən uzaqdayıq	193
Sorusursan, hardayam?	194
Gözlərimin qabağında	195
Sənə yuxu görünən	196
Yox, bu uşaqlıq deyil	196
Bir gün o dağların quzey rüzganı	197
Yenə tənqə gəlib dözümlər hər şeydən	197
Adın nədir, ev yiyəsi?	198
Bəlkə bu yanmış çöl bağdı	199
Ah çəkmə	200
Nüşabəyə	200
Hər ev, hər mərtəbə, göy üzü, dəniz	201
Göyün sözü göyde qalar	201
Nəyinsə qorxusundan	202
Əqrəb var çiçəkdə yuva sahibdir	203
Bu dünya	204
Allah bu gün yaman çasıb deyəsən	204
Yol göstərmək yaxşı şeydir	205
Çay dömsiz	205
Uzaqda görünüb sənən o işıq	206
Buludlar yoxdur	206

Bu sərxoş küçəyə	207
Bəlkə bir gün geri dönüb	207
Bilmirəm nə olub sənislə?	208
Nüşabəyə	209
Qulaqlarında laylay	209
Bu dünya başdan-başa	210
At belində şəklim yoxdur	211
Yubanıb köhnəlmişəm	211
Yenidən başlayıblar	212
Qapıları taybatay açacaq	212
Soyuq olan yerdə	213
Necə yetəsən	213
Nüşabəyə	214
Radio, o qadına də	215
Kimi boğulur hirsdən	215
Yorma məni	216
Zülmət gecənin dördü	216
Hara baxır, nəyə baxır	217
Bu şey nəçə gözədən düşüb?	217
Bəlkə elə o bulud	218
Salam, sulu qar, salam	219
Hardasa bir qapı var	219
Hara çıxıb gedə bilərəm	220
Dağlarımız, yaylağımız qalmadı	221
Yatmış bildiyim ilan	222
Sənin yalqızlığın mənə də varmış	222
Beynimdə sərni yer tapa bilmirəm	223
Məni mütləq tapacaqlar	223
Bu dünya görüş yerimizmiş	224
Necə baharla, payızla	224
Ay işığının	225
Nüşabəyə	225
Ağac yorğun	226
Nüşabəyə	226
Allah varmı	227
Qar üstüylə ayı izi	227
Qorxağam mən	228
Hər gün falıma baxıram	229
Yusif Səmədoğluna	229
Soba qızıb, ey gözlərim	230
İncimışdim bu torpaqdan	230

POEMALAR

Royal	233
Köçəri quşlar	238
Robin Qud	244
Külək	250
Rekviyem	253

Buraxılışa məsul:	<i>Əziz Gülləliyev</i>
Texniki redaktor:	<i>Rövşən Ağayev</i>
Tərtibatçı-rəssam:	<i>Nərgiz Əliyeva</i>
Kompyuter səhifələyicisi:	<i>Aslan Almasov</i>
Korrektorlar:	<i>Yasəmən Abbasova</i>

Yığılmağa verilmişdir 24.05.2004. Çapa imzalanmışdır 28.12.2004.
Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 16,5. Ofset çap üsulu.
Tirajı 25000. Sifariş 238.

Kitab “Şərq-Qərb” mətbəəsində çap olunmuşdur.
Bakı, Aşıq Ələsgər küç., 17.